

15 ÉV UTÁN

Az Európai Unió és a magyar társadalom

15 ÉV UTÁN

Az Európai Unió és a magyar társadalom

Budapest, 2019

Impresszum

15 év után. Az Európai Unió és a magyar társadalom

© Friedrich-Ebert-Stiftung – Policy Solutions, 2019

Felelős kiadó és szerkesztő: **Bíró-Nagy András**

Szerzők: **Bíró-Nagy András** (Policy Solutions, MTA TK PTI) – **Laki Gergely** (Policy Solutions)

Adatfelvétel: **Závecz Research**

Grafikai tervezés és nyomda: **WellCom Stúdió**

Kiadó: **Friedrich-Ebert-Stiftung – Policy Solutions**

ISBN 978-615-81071-3-6

Ezen kiadvány a szerzők saját véleményét tartalmazza, mely nem feltétlenül tükrözi a Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) hivatalos álláspontját. A Friedrich-Ebert-Stiftung által publikált kiadványok kereskedelmi forgalomba kizárólag a FES előzetes írásos engedélyével kerülhetnek.

Tartalomjegyzék

1. Az Európai Unió jelentése és általános megítélése	6
1.1. Az Európai Unió jelentése a magyarok számára	6
1.2. Az Európai Unió általános megítélése	9
2. Előnyök és hátrányok – Magyarország 15 éves uniós tagságának megítélése	13
2.1. Magyarország uniós tagságának általános megítélése	13
2.2. Magyarország uniós tagságának legnagyobb előnyei	17
2.3. Magyarország uniós tagságának legnagyobb hátrányai	19
2.4. Magyarország uniós tagságának gazdasági mérlege	21
2.5. Magyarország uniós tagságának támogatottsága	30
3. Magyarország és az Európai Unió viszonyának aktuális kérdései	34
3.1. A demokrácia védelme	34
3.2. Érdekérvényesítés	37
3.3. A bürokratikus intézményrendszer imázsa	40
3.4. Migráció	42
3.5. Az euró bevezetése	45
3.6. Egységes minimálbér	48
3.7. Az uniós források és a korrupció	51
3.8. Az uniós támogatások szigorúbb ellenőrzése	54
3.9. Európai Ügyészség	57
4. Az Európai Unió jövője	60
4.1. Az Európai Unióban zajló folyamatok megítélése	60
4.2. Az Európai Unió által képviselt értékek	63
4.3. Milyen értékeket képviseljen az Európai Unió a jövőben?	66
4.4. Nemzeti szuverenitás vagy európai szuperállam? Az európai integráció mélyítésének határai a magyar társadalomban	69
5. Konklúziók – Az Európai Unió és a magyar társadalom 15 év után	78

Bevezetés

15 év telt el azóta, hogy az Európai Unió történetének legnagyobb bővítése során Magyarország is uniós tagállammá vált. Az európai integrációhoz való viszonyulás az utóbbi években a belpolitikai viták középpontjába került: míg az ellenzéki pártok pozitív identitáselemként és referenciapontként tekintenek az Európai Unióra, addig a kormányzati kampányok visszatérő eleme lett az uniós intézmények vagy egyes vezető politikusaik kritikája. A magyar pártok és politikusok értékelése az európai trendekről, valamint Magyarország és az EU viszonyáról ismert, de mi a mérlege 15 év uniós tagságnak a magyar választók szemében? Milyen hatással volt az uniós tagság Magyarországra az állampolgárok szerint, hogyan látják Magyarország és az Európai Unió kapcsolatának aktuális kérdéseit, és milyen Európában szeretnének élni a jövőben? A Policy Solutions – a Friedrich-Ebert-Stiftung támogatásával készült – kutatása ezekre a kérdésekre kívánt választ adni.

Magyarország uniós tagságának stabilan magas támogatottsága közismert, de a célunk az volt, hogy a korábbi hazai kutatásokhoz képest mélyebben és több szempont beemelésével tárjuk fel a hazai uniós attitűdöket. Első lépésben azt mutatjuk be, hogy mit jelent az Európai Unió a magyarok számára, milyen jellemzőket kötnek hozzá, illetve milyen az EU általános megítélése hazánkban. Ezt követően arra voltunk kíváncsiak, miként érteli a magyar társadalom az EU-ban eltöltött 15 évet. Áttekintjük, mit tartanak Magyarország uniós tagsága legfőbb előnyeinek és legnagyobb hátrányainak, bemutatjuk, hogy a magyarok szerint milyen az uniós tagság gazdasági mérlege, és elemezzük, hogy az állampolgári vélemények szerint milyen hatással volt az uniós tagság a legkülönbébb területekre, az általános életszínvonalától kezdve a munkahelyteremtésen és a kisvállalkozások helyzetén át a mezőgazdaság és a természeti környezet állapotáig.

A Magyarország és az Európai Unió viszonyában felmerülő aktuális kérdéseknek külön fejezetet szentelünk. A kutatás ezen részében olyan kérdéseket tettünk fel, amelyek segítségével többet tudhatunk meg többek között arról, hogy miként vélekedik a magyar társadalom az EU szerepéről a migrációs válságban és a magyar demokráciával kapcsolatos vitákban, mennyire tartják kívánatosnak a magyarok az euró bevezetését, a minimálbér közös uniós szabályozását, vagy azt, hogy az uniós támogatások felhasználását szigorúbban ellenőrizzék az EU-s intézmények. A kutatás során arra is kerestük a választ, hogy miként vélekednek a hazai választók az Európai Unióban zajló folyamatokról, és milyen változásokat szeretnének látni az EU prioritásaiban: milyen értékeket képviseljen az EU a jövőben? A tanulmány zárásaként pedig azt mutatjuk be, hogy közpolitikai értelemben hol húzódnak az európai

integráció határai a magyar társadalomban. A nemzeti szuverenitás védelmére alapozó politikának vagy az integráció mélyítésének van több híve a magyar társadalomban?

Az elemzés megalapozásához 2019. március 8-19. között közvélemény-kutatást végeztünk, melyben a Závecz Research volt a partnerünk. A személyes megkérdezéssel készült felmérés során elért 1000 fő életkor, nem, iskolai végzettség és településtípus szerint az ország felnőtt népességét reprezentálta. Az egyes pártokon – és főként a kisebb pártokon –, valamint az egyes szocio-demográfiai csoportokon belüli bontások az arányok érzékeltetésére alkalmasak, ezekben az esetekben a megnövekvő hibahatár miatt a pontos számok tájékoztató jellegűek.

Bízunk abban, hogy kötetünkkel hozzájárulunk a Magyarország 15 éves uniós tagságával kapcsolatos választói vélemények tényalapú megismeréséhez, és ezáltal annak megértéséhez, hogy melyek a hazai Európa-barát és euroszeptikus álláspontok főbb mozgatórugói, és milyen állampolgári várakozások teljesülése esetén tartható fent Magyarország uniós tagságának magas támogatottsága.

Bíró-Nagy András

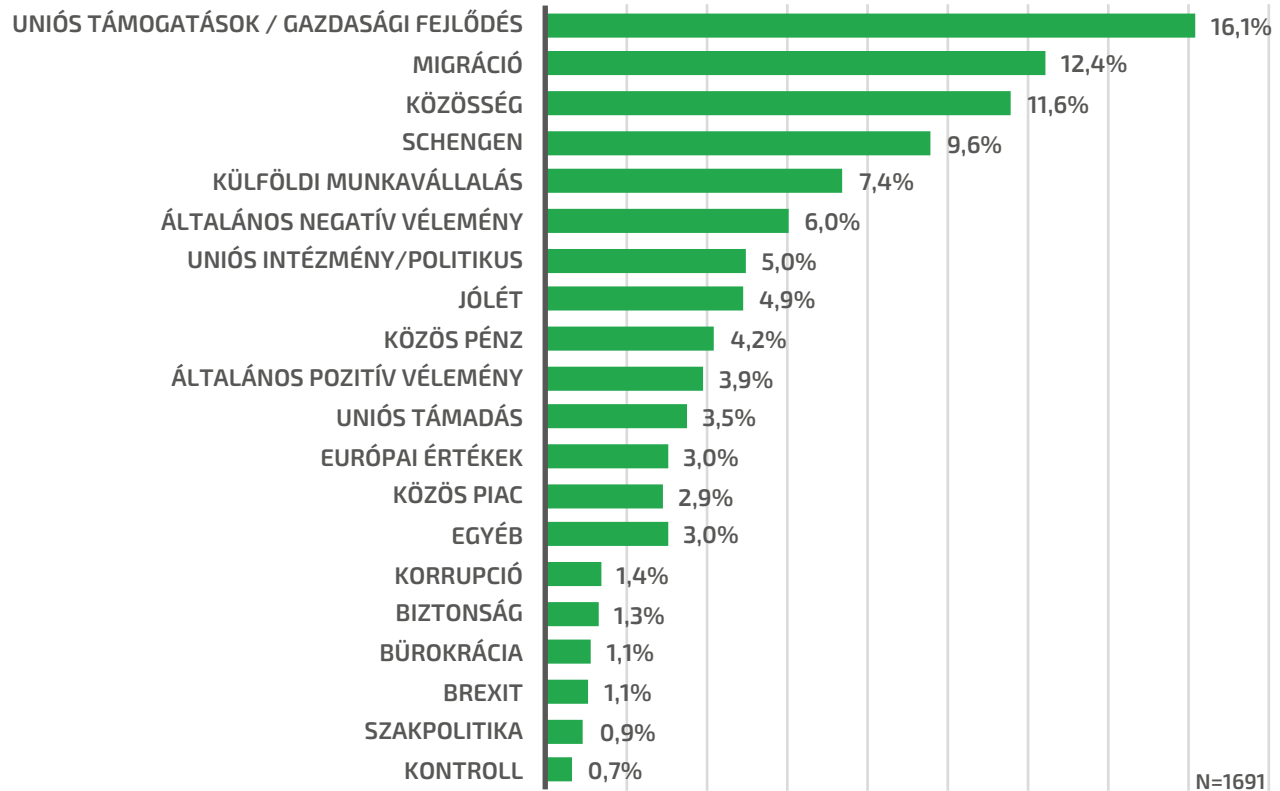
1. Az Európai Unió jelentése és általános megítélése

Az első fejezetben azt vizsgáljuk, hogyan ítéli meg az Európai Uniót a magyar társadalom, mit gondolnak a közösségről és általában milyen véleménnyel vannak a magyarok az európai integrációról.

1.1. Az Európai Unió jelentése a magyarok számára

A személyes interjúk során először arra kértük a válaszadókat, hogy mondják meg mi az első három dolog, ami az Európai Unióval kapcsolatban az eszükbe jut. E nyitott kérdésnél legfeljebb három dolgot nevezhettek meg. A legtöbbször (16%, összesen 273 említés) a Magyarország gazdaságára gyakorolt pozitív hatásokat említették a válaszadók: eszerint a magyarok az uniós forrásokból megvalósult fejlesztésekre, a különböző pályázati lehetőségekre és pénzügyi támogatásokra asszociálnak a leggyakrabban, amikor az Európai Unióra gondolnak.

1. ábra

Mit jelent Ön számára az Európai Unió?

A második leggyakrabban a migrációt (12%) emelték ki a válaszadók, ami azt is mutatja, hogy az elmúlt évek kormányzati kommunikációja egyértelmű hatással van a magyar társadalom Európai Unióról való gondolkodására is. Összesen 210 említést regisztrálhattunk a bevándorlással kapcsolatban, szinte kizárólag semleges vagy negatív felhanggal.

Az EU mint közösség ugyancsak dobogós helyet foglal el a spontán válaszok alapján. A harmadik leggyakoribb válaszként (196 alkalommal) egyfajta közösséget vagy szövetséget jelenít meg a magyarok számára az Európai Unió: a jellemzően semleges vagy pozitív válaszok az európai egység gondolatát, a kölcsönös segítségnyújtást, az együttműködést vagy a valahova tartozás élményét emelték ki az EU-val kapcsolatban.

10 százalék körüli említést kapott továbbá a „határok nélküli Európa”: 162 esetben említették a megkérdezettek, hogy elsősorban a schengeni határok, vagyis az útlevél nélküli szabad utazás lehetősége jut eszükbe az Európai Unióról. A nyitott határokkal szorosan összefügg az ötödik leggyakoribb említés, a külföldi munkavállalás és tanulás megkönnyített lehetősége (7%, összesen 125 válasz vonatkozott az Európán belüli könnyített mobilitásra).

Több mint 100 alkalommal fogalmaztak meg valamilyen általánosan rossz véleményt vagy negatív hasonlatot az EU-val kapcsolatban, ezzel szemben mindössze 66 darab általános pozitív véleményt találunk. A negatív véleményekből elsősorban egy rosszul működő, óriási túlszabályozott gépezet képe rajzolódik ki, míg a pozitív válaszokból egy erős, szolidáris, békét hirdető közösség tárul elénk. Ezen felül még 59 esetben utaltak arra a megkérdezettek, hogy az Európai Unió „támadja Magyarországot”, jellemzően a kormányzati kommunikáció paneljeit alkalmazva.

5 százalék nevezte meg konkrétan az Európai Unió valamelyik intézményét vagy politikusát, illetve ezzel összefüggésben többször utaltak a közelgő európai parlamenti választásokra. Majdnem ugyanannyi alkalommal a jólét, a nyugati életszínvonal szimbólumaként jelent meg az Európai Unió.

71 alkalommal (4%) említették a közös valutát, az eurót, 49 alkalommal (3%) a közös piaccal kapcsolatban fogalmaztak meg gondolatokat, például a vámunióval vagy a szabad kereskedelemmel kapcsolatban. Az Európai Unió valamely értékére, például a szabadságra, a demokráciára vagy a jogállamiságra 51 alkalommal utaltak a válaszadók, az EU által nyújtott biztonság, illetve az európai szintű védelmi politika 22 említést kapott.

Összesen 23 esetben utaltak arra, hogy a korrupció miatt a hazánkba érkező pénzek jelentős részét ellopják, 19 esetben az Európai Unió túlzott bürokráciáját említették meg a válaszadók. Ezen kívül a Brexit 18 említést kapott, valamely konkrét szakpolitika 16 alkalommal jelent meg a válaszokban, míg 11 esetben az Európai Unióra egyfajta kontrollként utaltak, mely a tagállamok felett őröködik.

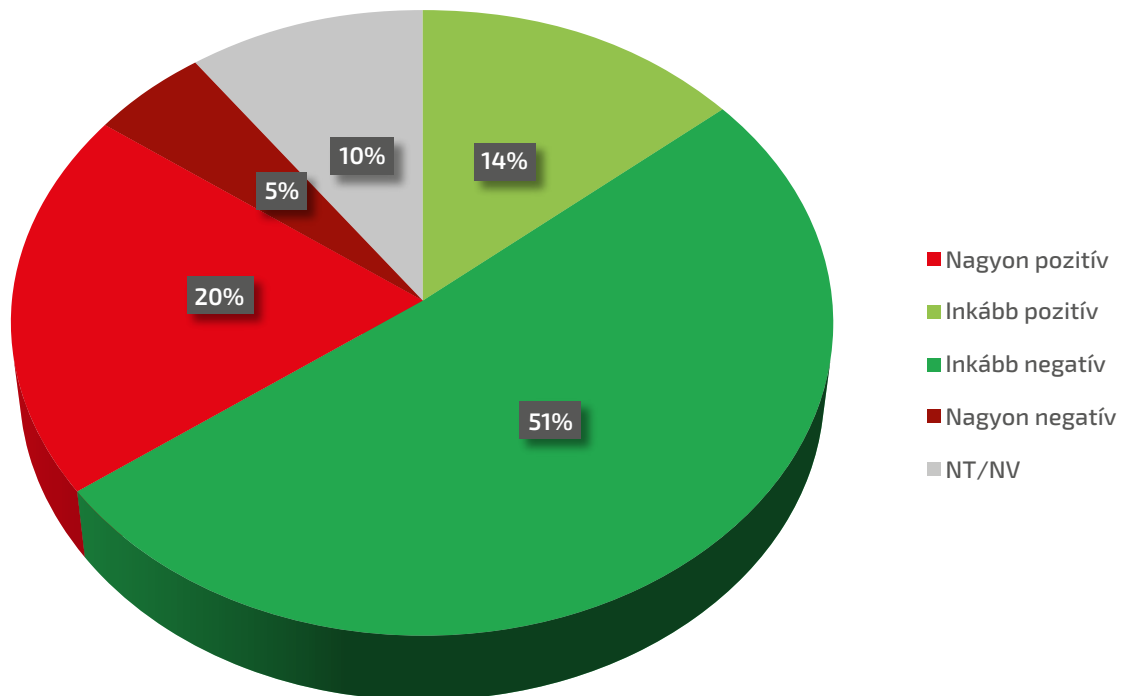
Összességében tehát az látható, hogy a magyaroknak elsősorban az uniós pénzekből megvalósult fejlesztések jutnak eszükbe az Európai Unióról, ám ettől alig marad el a migráció témája, és szintén erősen jelen vannak az „EU mint közösség” és a „határok nélküli Európa” gondolatai is. Jellemzően a tagságunkból fakadó előnyökkel azonosítják az európai integrációt a magyarok, de a negatív kommentek szóhasználatát és az érvelését figyelve egyértelműen kimutatható a kormányzati retorika hatása is.

1.2. Az Európai Unió általános megítélése

Ahogy az előző kérdés eredményeiből is látszott, egyértelműen pozitív az Európai Unió megítélése a magyar társadalom körében. A magyarok csaknem kétharmada (65%) pozitív véleménnyel van a közösségről, és mindössze minden negyedik megkérdezett (25%) értékeli negatívan az Európai Uniót. Ez az eredmény egyben jelzi azt is, hogy a 2010 óta tartó egyértelműen euroszeptikus kormányzati kommunikáció sem tudta megfordítani az EU túlnyomóan pozitív hazai megítélését. A messze leggyakoribb válasz (51%) az „inkább pozitív” volt, jelezve, hogy az európai integráció hazai támogatói között csak kisebbség az EU-rajongók tábora – a mérsékelt pozitív attitűd az uralkodó.

2. ábra

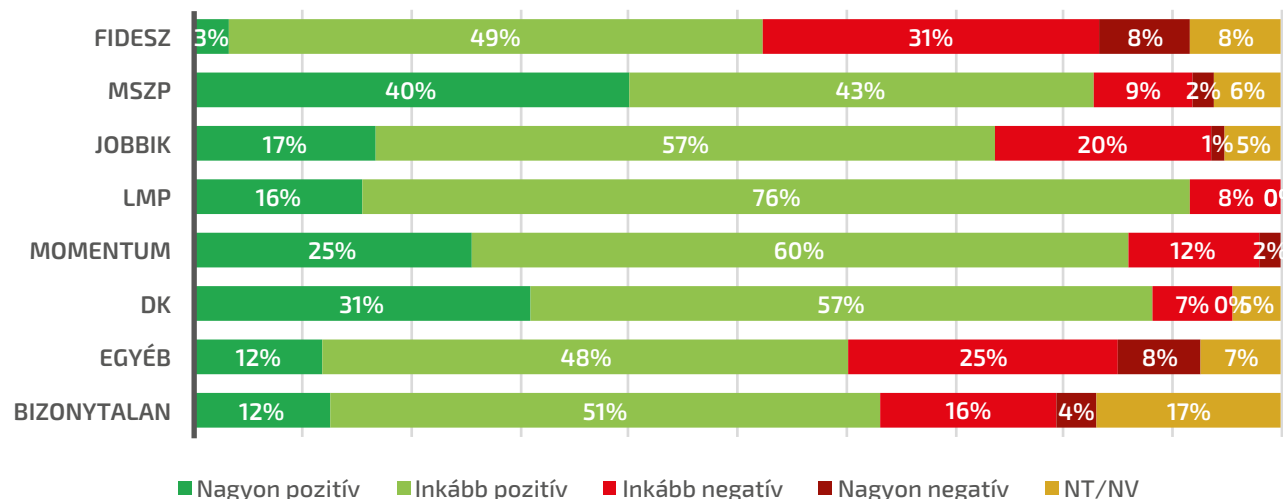
Általában véve pozitív vagy negatív véleménnyel van az Európai Unióról?

A különböző pártok szavazóinak a véleményében ugyan jelentős különbségeket látunk, mindegyik párt szavazói között többségben vannak a pozitív vélemények. A kormánypárti szavazók körében a relatíve legrosszabb a megítélése az EU-nak, de még a fideszesek fele (52%) is jó véleménnyel van az európai integrációról, míg 39 százaléknian negatívan gondolkodnak az EU-ról. Az ellenzéket tekintve mindegyik párt szavazói körében döntő többségben vannak a pozitív vélemények: a Jobbik szavazóinak háromnegyede is így vélekedik, ami majdnem 10 százalékponttal nagyobb arány a teljes társadalomhoz képest. A két jobboldali párt szavazóinak gondolkodása azért érdekes, mert egyrészt jól bemutatja az egykor határozottan EU-ellenes Jobbik néppárti fordulatának hatását a szavazótáborukra (bár a jobbikos tábor mindig kevésbé volt euroszkeptikus a párt vezetőségénél), másfelől azt is, hogyan változtak a szavazói attitűdök a Fidesz a szélsőjobboldal felé történő elmozdulásának hatására.

3. ábra

Általában véve pozitív vagy negatív véleménnyel van az Európai Unióról?

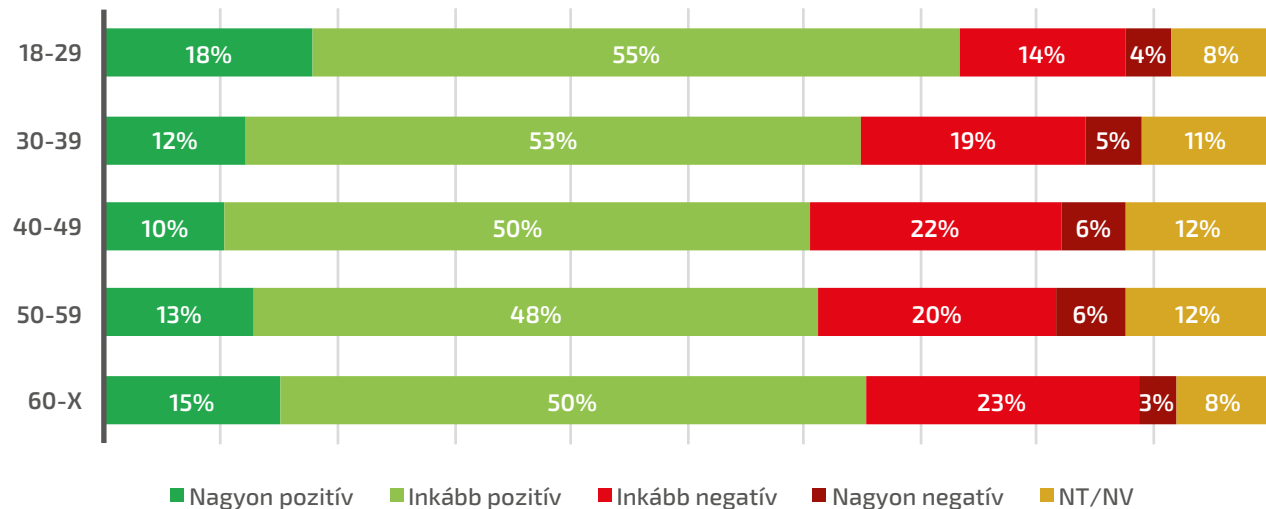

A baloldali és liberális pártok mindegyikénél egyértelműen a pozitív vélemények a meghatározóak, a szocialisták 83 százaléka, a momentumosok 85 százaléka, a DK-sok 88 százaléka, míg az LMP-sek 92 százaléka vélekedik pozitívan az Európai Unióról.

A férfiak (68%) némileg pozitívabban gondolkodnak az EU-ról, mint a nők (63%), ám hozzá kell tenni, hogy utóbbiak körében jelentősen nagyobb volt a válaszmegtagadás aránya. Habár minden korcsoportban többségben vannak a pozitív vélemények, az életkort tekintve mégis érzékelhető különbség a fiatalok és az idősebbek között. Míg a 30 éven aluliak körében 73 százalék a pozitívan gondolkodók aránya, addig az idősebb korosztályokban ez az arány már csak 60-65 százalék között mozog. A fiatalok körében mért magasabb érték annak következménye is lehet, hogy ez az a korosztály, melynek a legnagyobb tapasztalata lehet a külföldi tanulásban vagy munkavállalásban, vagy potenciálisan a leginkább élhetnek uniós tagságunk egyik legfontosabb előnyével, az EU-n belüli mobilitással.

4. ábra

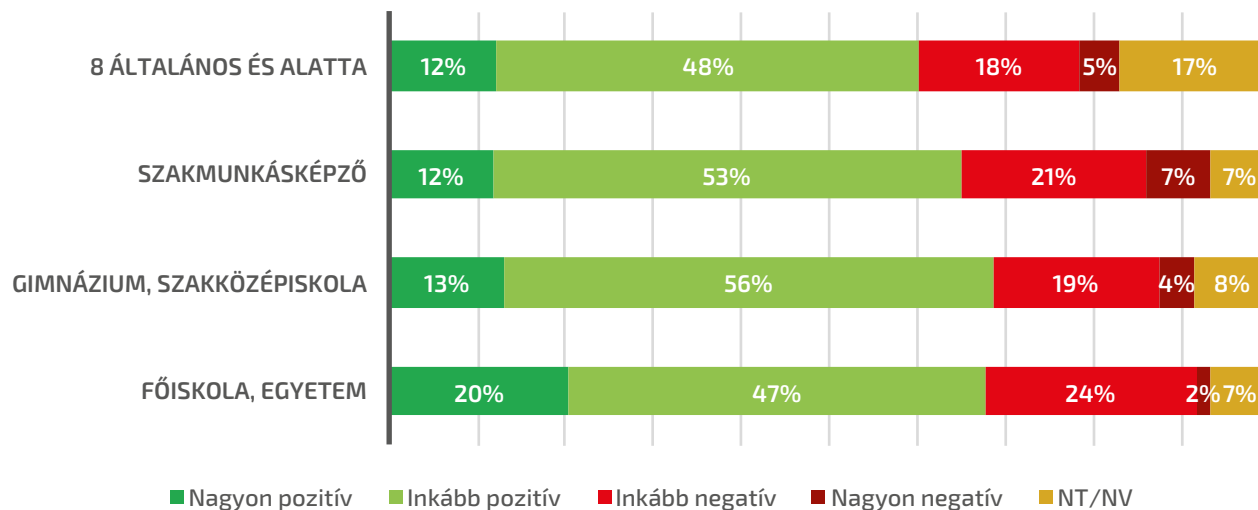
Általában véve pozitív vagy negatív véleménnyel van az Európai Unióról?

Az iskolázottságot tekintve azt látjuk, hogy a végzettség növekedésével nő az EU-ról alkotott pozitív vélemények aránya is: míg a 8 általánost végzetteknek csak 60 százaléka, a szakmunkás papírokkal rendelkezők 65 százaléka látja pozitívnak az EU-t, addig ugyanez az arány az érettségizettek és diplomások között már 67-69 százalék. A lakhelyeket tekintve érdekesség, hogy a budapestiek (65%), a kisvárosban és a falvakban élők (63-63%) körében nem látunk szignifikáns eltérést, egyedül a megyeszékhelyeken élők körében határozottan magasabb (74%) a pozitív vélemények aránya.

5. ábra

Általában véve pozitív vagy negatív véleménnyel van az Európai Unióról?

Összességében megállapíthatjuk, hogy a magyar társadalom Európai Unióról alkotott véleményeiben a párt-hovatartozás a legmeghatározóbb, ám ahogyan az összes vizsgált társadalmi csoportban, még a leginkább kritikus Fidesz szavazók körében is többségben vannak az EU-ról pozitívan gondolkodók.

2. Előnyök és hátrányok – Magyarország 15 éves uniós tagságának megítélése

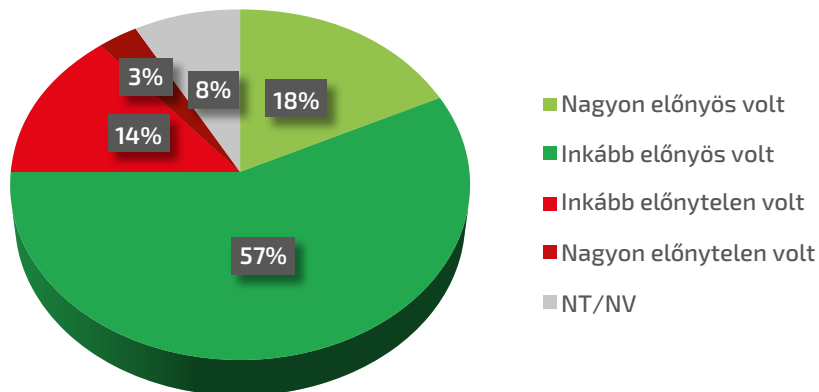
A következő fejezetben azt vizsgáljuk, hogyan értékeli a magyar társadalom Magyarország első 15 évét az Európai Unióban: milyen előnyöket és hátrányokat tartanak a legmeghatározóbbnak, valamint hogyan értékelik az Európai Unió hatását Magyarországra különböző kérdésekben.

2.1. Magyarország uniós tagságának általános megítélése

Az Európai Unióval kapcsolatban többségben lévő pozitív vélemények mellett az is egyértelmű, hogy előnyösnek ítéli meg a magyar társadalom hazánk első 15 évét az Európai Unió tagjaként. A megkérdezettek háromnegyede (75%) látta az ország szempontjából pozitívnak a csatlakozás óta eltelt időszakot, míg mindössze 17 százaléknyan vélekedtek negatívan a 2004 óta tartó időszakról.

6. ábra

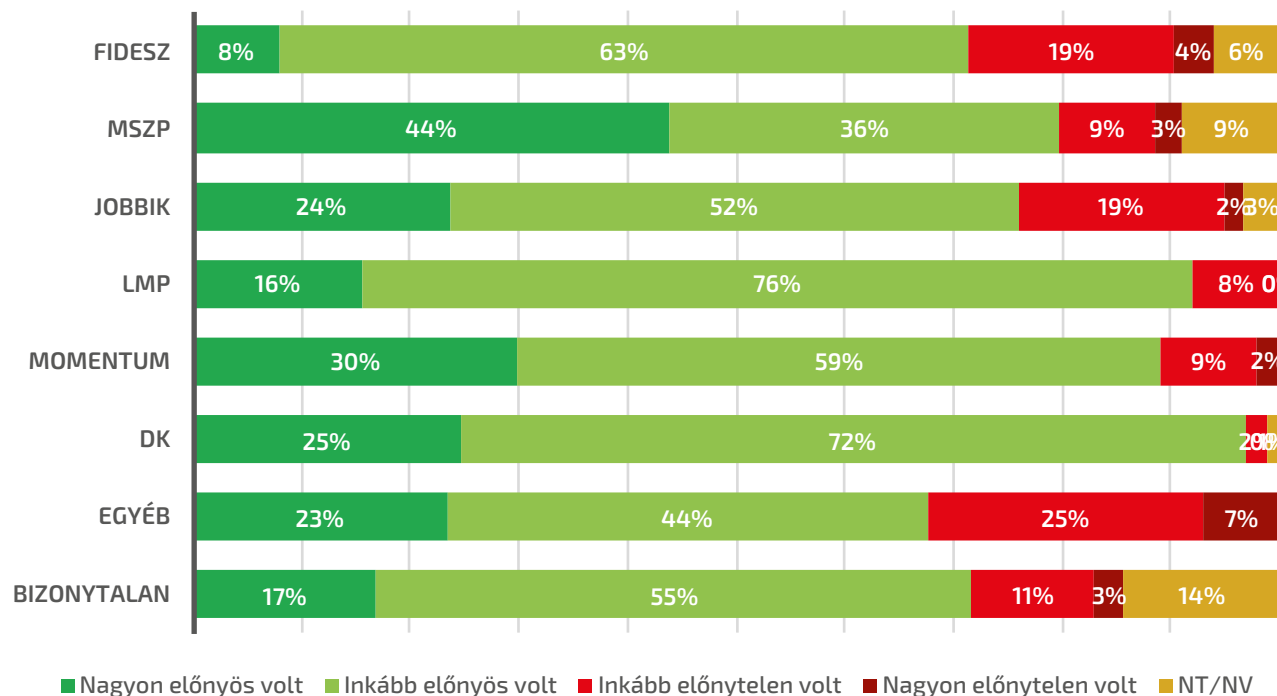
Ön szerint mindent egybe véve Magyarország számára az első 15 év az Európai Unióban előnyös volt vagy nem volt előnyös?

Pártokon átívelő konszenzus van arról, hogy Magyarország EU-ban eltöltött első 15 éve előnyös volt az ország számára: a kormánypárti szavazók nagy többsége (71%), a bizonytalanok (72%) és a jobbikosok (76%) is így vélekednek. A baloldali és liberális pártok mindegyikében elsősorban a pozitív vélemények, a szocialisták negyötöde, a momentumosok, az LMP-sek, a Demokratikus Koalíció tábora pedig szinte egyöntetűen (97%) előnyösnek ítélte meg az EU-ban eltöltött 15 évet.

7. ábra

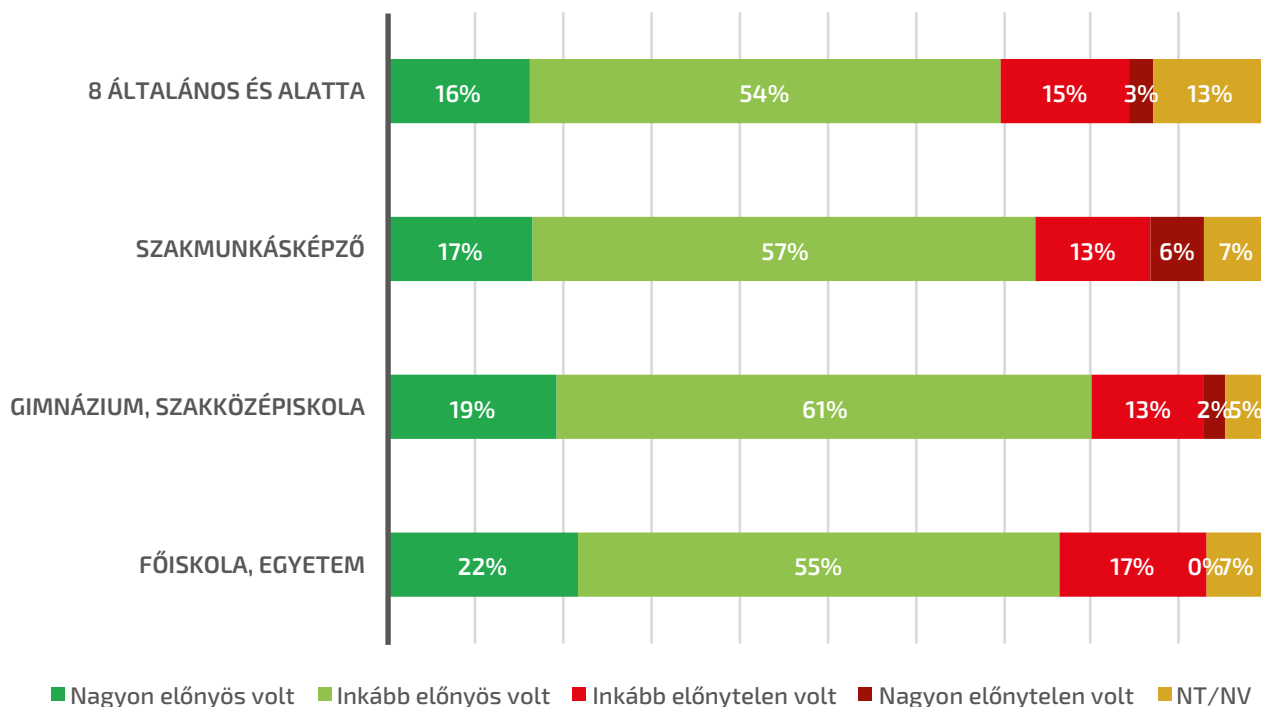
Ön szerint mindent egybe véve Magyarország számára az első 15 év az Európai Unióban előnyös volt vagy nem volt előnyös?

A férfiak és a nők véleménye között nincs jelentős különbség, míg az életkort tekintve az látható, hogy a harmincon aluliak körében szignifikánsan magasabb (81%), az ötvenes korosztálynál pedig ugyanilyen mértékben alacsonyabb (69%) a pozitív vélemények aránya, a többi korcsoport véleménye nem tér el az átlagtól. A végzettséget tekintve a legfeljebb 8 általánossal rendelkezők értékelik (70%) a legkevésbé pozitívan a vizsgált időszakot. A leginkább a középfokú végzettséggel rendelkezők látták pozitívnak az elmúlt 15 évet (80%), a többi társadalmi réteg véleménye nem tér el az átlagostól.

8. ábra

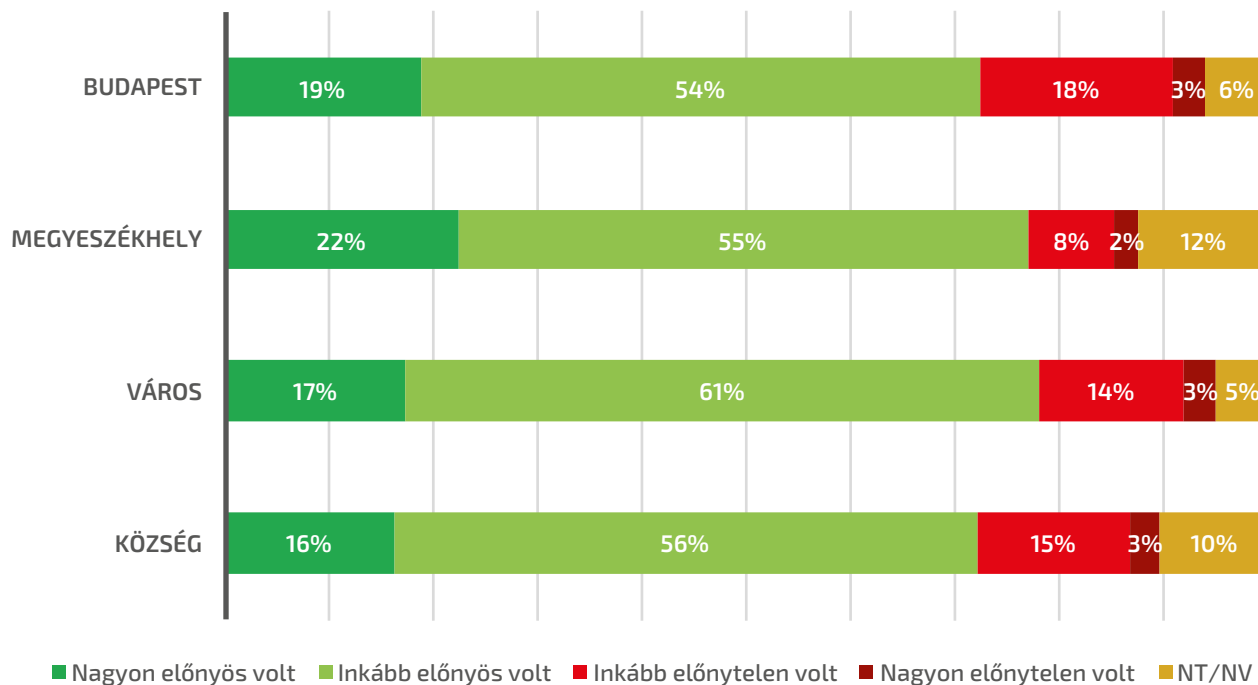
Ön szerint minden egybe véve Magyarország számára az első 15 év az Európai Unióban előnyös volt vagy nem volt előnyös?

A lakóhely tekintetében érdekesen oszlanak meg az eredmények: a legkevésbé a budapestiek és a falvakban élők (72-72%) ítélték előnyösnek az elmúlt 15 évet, míg a városokban ugyanez az arány 77-78 százalék.

9. ábra

Ön szerint mindent egybe véve Magyarország számára az első 15 év az Európai Unióban előnyös volt vagy nem volt előnyös?

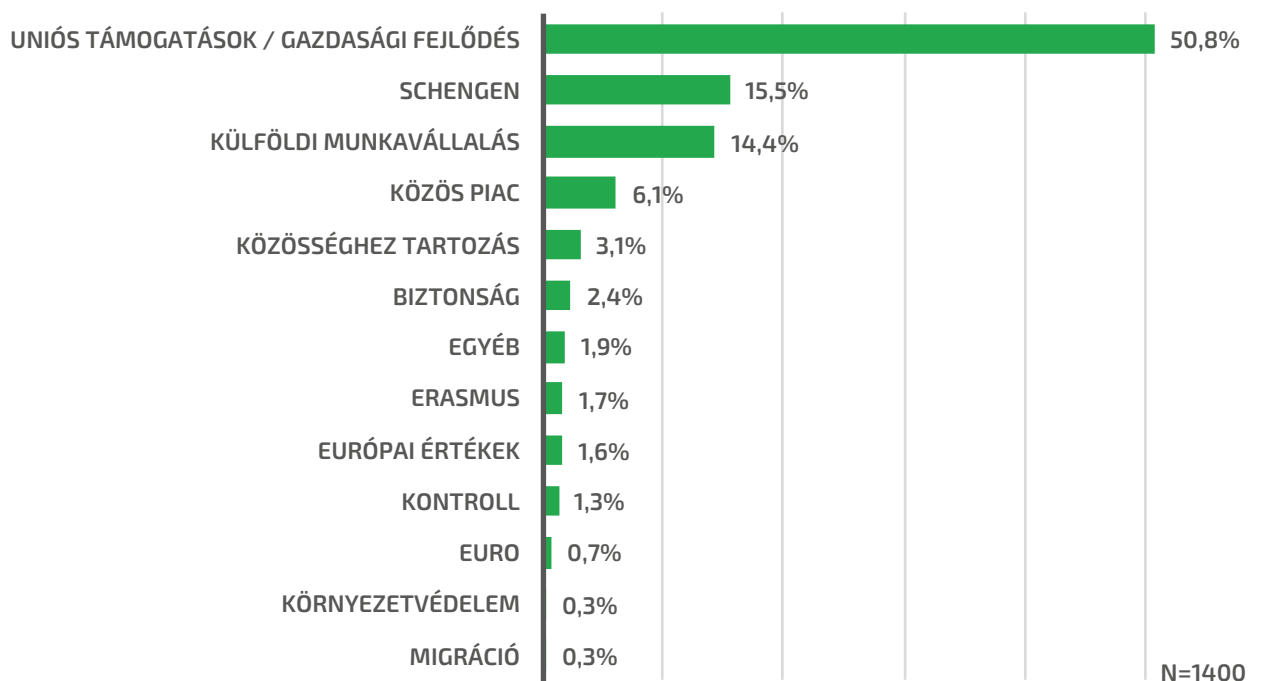
Összességében azt látjuk, hogy minden társadalmi csoporton belül egyértelműen előnyösnek ítélik meg hazánk első 15 évét az Európai Unióban. A legnagyobb mértékben a párthovatartozás befolyásolja a magyarok véleményét a csatlakozás óta eltelt időszakról, de a többi kérdés eredményeihez képest jelentősen kisebb az eltérés a különböző szavazótáborok között.

2.2. Magyarország uniós tagságának legnagyobb előnyei

Szinte teljes egyetértés van a magyar társadalomban abban, hogy uniós tagságunk legnagyobb előnye az Európai Unió által biztosított gazdasági fejlődés. Amikor arra kértük a válaszadókat, hogy nevezzék meg szabadon a három legnagyobb előnyét annak, hogy Magyarország az Európai Unió tagállama, a válaszok 51 százalékában (összesen 711 alkalommal) a Magyarországra érkező uniós támogatásokat, vagy általában az közösség magyar gazdaságra kifejtett pozitív hatását említették. Emellett 10 alkalommal a közös pénznem, az euró bevezetésének a lehetőségét is kiemelték a válaszadók.

10. ábra

Ön szerint melyek Magyarország uniós tagságának legnagyobb előnyei?

A gazdasági fejlődésre gyakorolt hatás után jócskán lemaradva találjuk a schengeni övezeti tagságunkból fakadó fizikai határok eltörlését és a szabad utazás lehetőségét (15%, 217 említés), és mögötte viszonylag szorosan a külföldi munkavállalás lehetőségét (14%, 201 említés). Ezen kívül összesen 24 alkalommal említették még a hallgatók és diákok mobilitási lehetőségeit, elsősorban az Erasmus+ programot.

86 említést (6%) regisztráltunk a közös piachoz való tartozásunkkal kapcsolatban, ezek elsősorban a szabad kereskedelemből és a vámunióból fakadó előnyöket jelentik. 43 alkalommal említették meg a közösséghez való tartozás élményét (3%), melyek közé például azokat az említéseket soroltuk, melyek arra vonatkoztak, hogy a tagállamok kölcsönösen segítik egymást, baj esetén van kire számítani Magyarországnak.

A biztonságnyújtást 33 alkalommal említették, míg 23 esetben az Európai Unió által hirdetett valamely értéket, például a demokráciát, a jogállamiságot vagy a szabadságjogokat emelték ki a válaszadók. Ezen felül 18 alkalommal előnyként említették a válaszadók, hogy az Európai Unió ellát egyfajta kontrollt a nemzeti kormányok felett, tehát megakadályozza a tagállami visszaéléseket, örködik a közös értékek és szabályok betartása felett. Ezen kívül további 4 alkalommal a klímaváltozás elleni harcot, ugyanennyi esetben pedig a migrációt emelték ki a válaszadók.

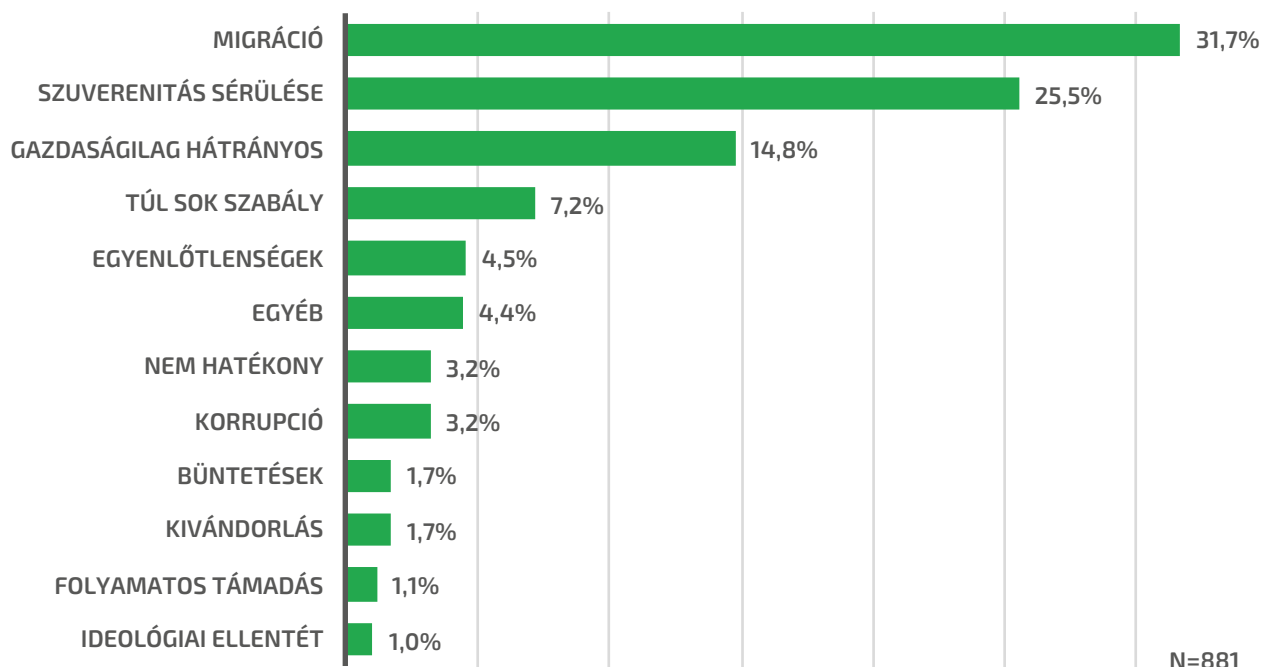
Összességében kijelenthető, hogy a magyar társadalom utcahosszal a Magyarországra érkező uniós támogatásokat tartja az uniós tagság legnagyobb előnyének, a válaszok több mint a fele a tagságunkból fakadó gazdasági előnyöket emelte ki. Ettől jócskán lemaradva, de hangsúlyos helyen találjuk a személyek szabad mozgásához köthető előnyöket is. Nem jelent meg viszont hangsúlyos helyen az európai értékek védelme, így kijelenthető, hogy az uniós tagságot a magyar társadalom elsősorban a materiális dimenzió miatt tartja előnyösnek.

2.3. Magyarország uniós tagságának legnagyobb hátrányai

Amikor arra kértük a válaszadókat, hogy nevezzék meg azt a három dolgot, amit a legnagyobb hátrálynak ítélnék meg Magyarország uniós tagságával kapcsolatban, a leggyakrabban, a válaszok közel harmadában (32%, összesen 279 alkalommal) a migráció kérdését emelték ki. A témában érkezett megszólalások rendre a kormánykommunikáció üzeneteit tükrözték vissza, miszerint az Európai Unió „Magyarországra kényszeríti a migránsokat” és Magyarországból „bevándorlóországot” akar csinálni. Ezzel összefügg, hogy a második leggyakoribb hátrányként pedig a szuverenitás kérdését emelték ki a válaszadók (26%): szerintük az Európai Unió túl sok dologba akar beleszólni, ami sérti hazánk függetlenségét.

11. ábra

Ön szerint melyek Magyarország uniós tagságának legnagyobb hátrányai?

A harmadik legtöbbet ismételt érv szerint a tagságunk hátrányosan érintette a magyar gazdaságot, összesen 130 ilyen említést regisztráltunk (15%). Ezek a megszólalások elsősorban azt a percepciót emelték ki, mely szerint a csatlakozás óta csökkent volna az életszínvonal Magyarországon, leépült a gazdaság és az ipar, valamint az európai piacra való belépésünk hátrányosan érintette a magyar mezőgazdaságot.

63 alkalommal (7%) említették a válaszadók az Európai Unió túlságosan bürokratikus működését, az életszerűtlen szabályokat, amiket „ráerőltetnek” a tagállamokra, valamint a túlzott mértékű korlátozásokat. Viszonylag gyakori állítás (5%, 40 említés) volt még az, hogy hogy Nyugat-Európa, különösen Németország kihasználja Magyarországot és általában a régiókat, egyenlőtlenek az erőviszonyok, nem vagyunk egyenrangú tagjai a közösségnek, aminek következményeképp többek között rosszabb minőségű árukat hoznak be az országba.

Az Európai Unió általánosságban nem hatékony működését, túlságosan puha vagy megengedő hozzáállását 28 esetben (3%) emelték ki a válaszadók, de pontosan ennyiszor említették a korrupciót is, ugyanis szerintük a politikai elit elloppja hazánkba érkező forrásokat, így nem fejlődik megfelelő mértékben a gazdaság. Ezen felül 15 esetben említették az interjúk során, hogy az Európai Unió büntetésekkel fenyegeti Magyarországot, 10 esetben azt, hogy az EU „támadja” Magyarországot és folyamatosan vitákat és vizzályt szít.

15 említés (2%) az elvándorlással kapcsolatban érkezett, eszerint a külföldi munkavállalás lehetősége káros, ugyanis egyfelől elszívja hazánkból a munkaerőt, másrészt szétszakítja a családokat. A legritkább említés pedig kulturális, ideológiai témákat ölelt át (9 említés), eszerint az Európai Unió túlságosan is liberális hozzáállású, és a multikulturáliszmus miatt elveszik a magyar identitás.

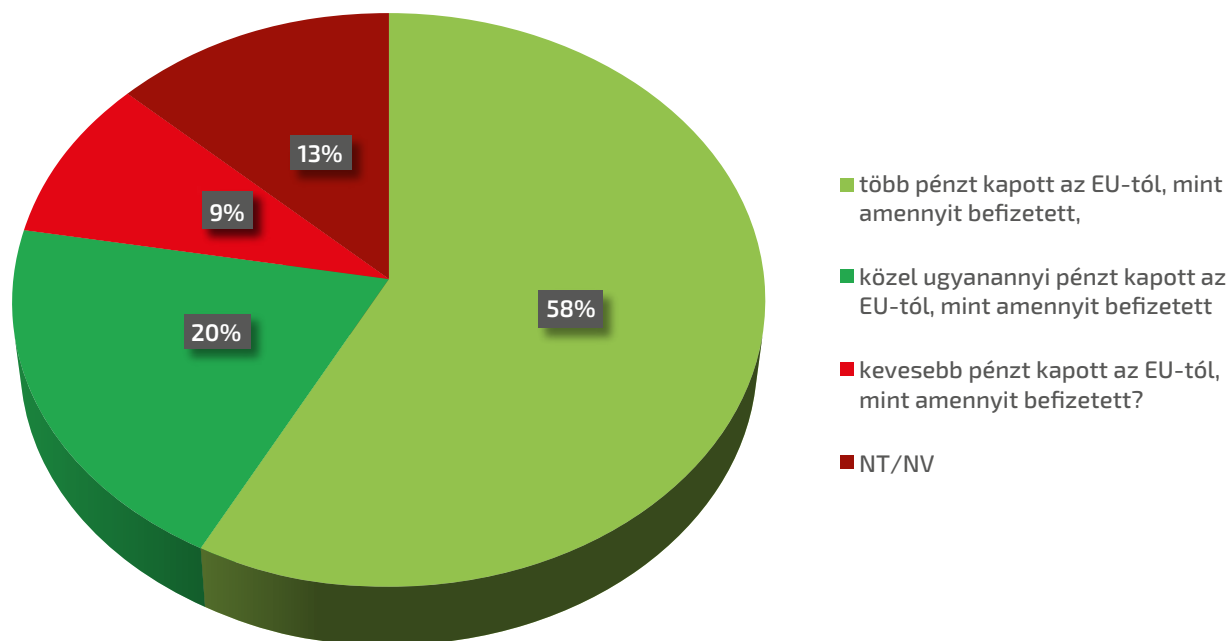
Összességében két nagy csoportra bonthatjuk az ellenérveket: a legmeghatározóbbak a bevándorlással és a szuverenitással kapcsolatos állítások. Ezek azért függnek részben össze, mert a kormány bevándorlásellenes érvelésének alapját az adja, hogy a migráció kérdésében kizárólag nemzeti hatáskörben tartják elfogadhatónak döntést hozni, és mindennemű uniós lépést az ország szuverenitásának a megsértéseként értelmezik. A másik nagyobb csoportja a kritikáknak gazdasági jellegűek, melyek szerint egyfelől a csatlakozás számos hátránnyal járt a magyar gazdaság számára, másrészt az Európai Unión belül betöltött pozíciónk miatt nem is tud az ország kitörni hátrányos helyzetéből. Továbbá szintén felmerül az érvek között, hogy az elvándorlás és a korrupció miatt nincs is lehetősége az országnak arra, hogy a magországok szintjére kerüljön. Fontos ugyanakkor hozzátenni, hogy a hátrányok számbavétele során jóval kevesebb válasz érkezett (881), mint amikor az előnyök felsorolására kértük a megkérdezetteket (1400).

2.4. Magyarország uniós tagságának gazdasági mérlege

Határozottan úgy vélekedik a magyar társadalom, hogy gazdaságilag előnyös volt Magyarország számára az elmúlt 15 év: a megkérdezettek 58 százaléka szerint a csatlakozás óta eltelt időszakban több pénzt kapott az ország az EU-tól, mint amennyit befizetett a közös kasszába. Ezzel ellentétes véleményen mindössze 9 százaléknyan vannak, míg minden ötödik válaszadó (20%) szerint kiegyensúlyozott a mérleg.

12. ábra

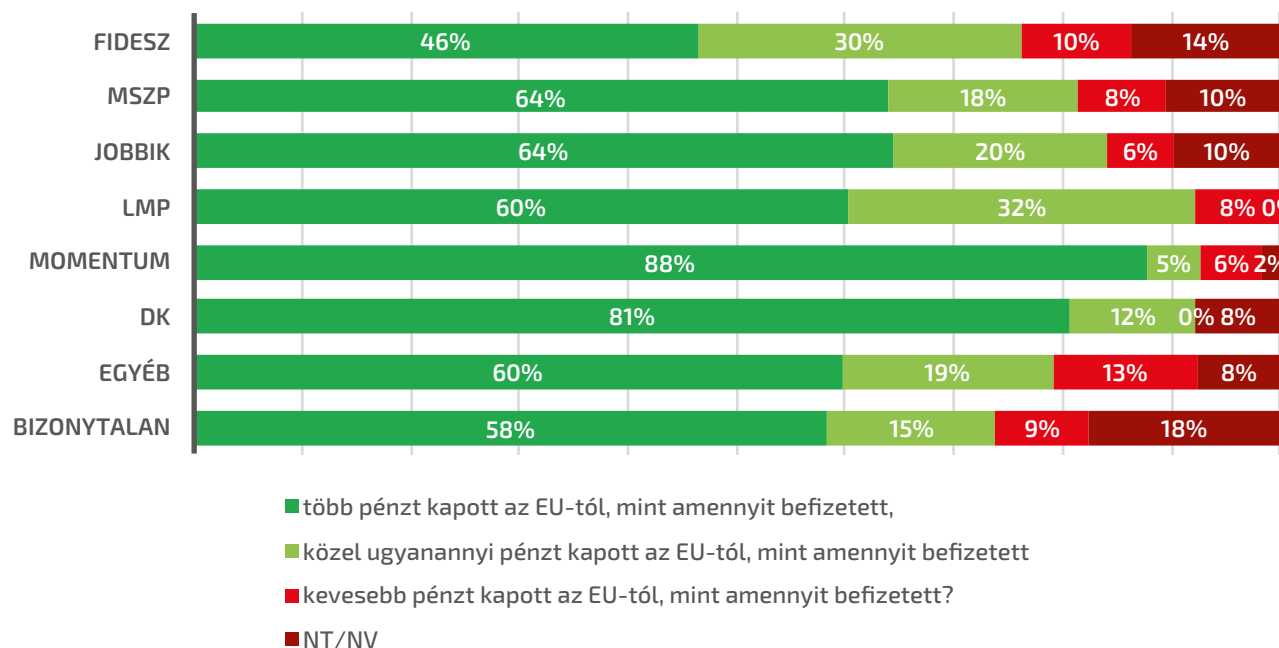
Ön szerint ebben a 15 évben Magyarország...

A kormányzati kommunikáció ismeretében nem meglepő, hogy a leginkább a kormánypárti szavazók kételkednek abban, hogy Magyarország nettó haszonélvezője lenne a közösségnek, igaz körükben is többen vannak, akik szerint gazdaságilag is megéri az EU tagság. A fideszesek 46 százalékáa szerint pozitív a 2004 óta tartó időszak pénzügyi egyenlege, 30 százalékuk szerint kiegyenlített, minden tizedik kormánypárti szavazó szerint pedig ráfizetéses volt az elmúlt 15 év. Az LMP szavazói és a bizonytalanok az átlagnak megfelelően vélekednek, míg a szocialista és a jobbikos szavazók némileg (64-64%), a DK-sok (81%) és a momentumosok (88%) viszont jelentősen magasabb arányban vallják azt, hogy Magyarország számára gazdaságilag előnyös volt az elmúlt 15 év.

13. ábra

Ön szerint ebben a 15 évben Magyarország...

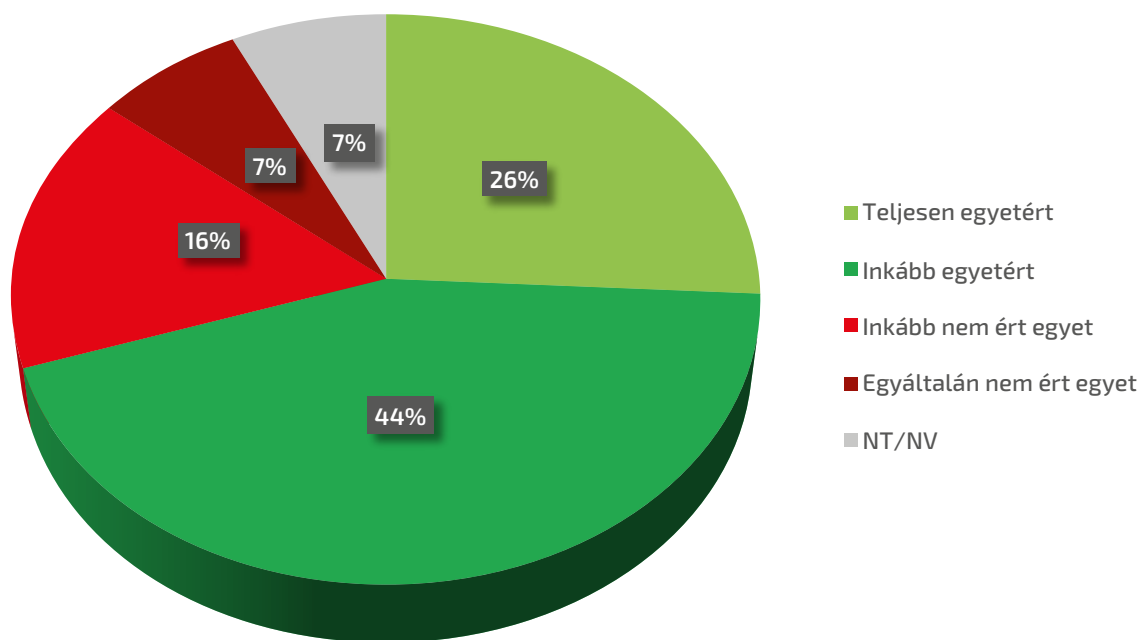

Sem a nők, sem a férfiak véleménye nem tér el szignifikánsan az átlagtól, míg az életkori bontást figyelve a fiatal felnőttek vélekednek a leginkább reálisan a kérdésben, kétharmaduk (66%) szerint nettó haszonélvező Magyarország, míg a legkevésbé az 50-es korosztály vélekedik hasonlóan (51%). A lakóhelyet vizsgálva a fővárosban (55%) és a falvakban élők (51%) alacsonyabb, a vidéki városokban élők (65% és 62%) viszont magasabb arányban gondolják úgy, hogy anyagilag jól járt Magyarország az Európai Unióba való belépéssel.

A magyar társadalom jelentős többsége osztja azt a véleményt, hogy az uniós tagság hozzájárul a gazdasági fejlődéshez Magyarországon: az összes megkérdezett majdnem háromnegyede (71%) szerint Magyarország számára gazdaságilag előnyös az uniós tagság, és mindössze 23% szemléltette ennél kritikusabban az EU szerepét a magyar gazdaság növekedésében.

14. ábra

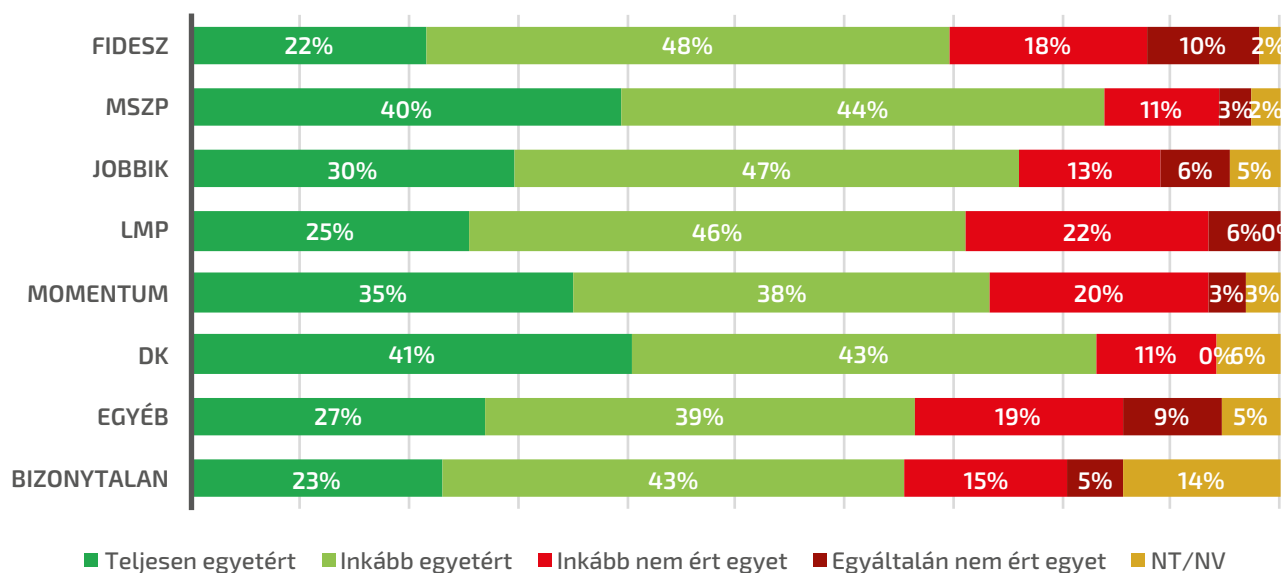
Az uniós tagság hozzájárul a gazdasági fejlődéshez Magyarországon

Pártokon átívelő konszenzust figyelhetünk meg a kérdésben. Még a leginkább szkeptikus bizonytalanok kétharmada is elismeri, hogy az Európai Unió hozzájárul a hazai gazdasági fejlődéshez, de a többi választói csoportban még ennél is nagyobb egyetértést látunk. A fideszesek 70 százalékáa, az LMP-sek 71 százalékáa, a momentumosok 73 százalékáa, a jobbikosok 76 százalékáa, a DK-sok 83 százalékáa és az MSZP-sek 84 százalékáa pozitívan vélekedik az Európai Unió szerepéről a magyar gazdasági fejlődésben.

15. ábra

Az uniós tagság hozzájárul a gazdasági fejlődéshez Magyarországon

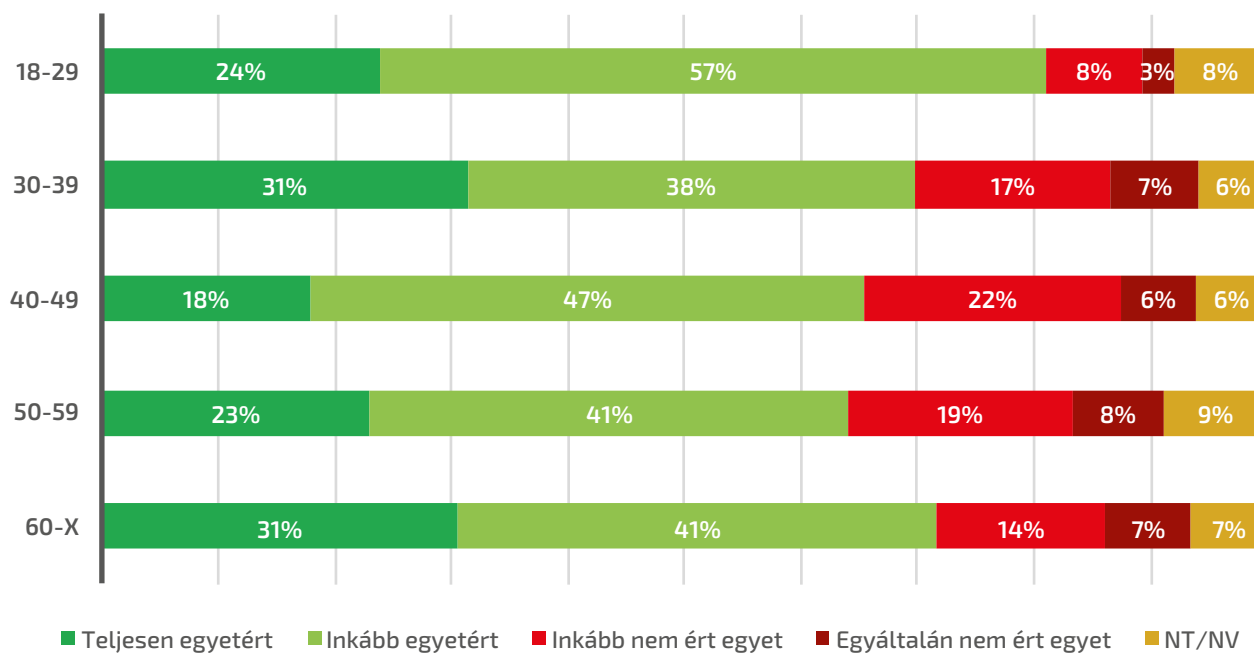
A nemet tekintve nincs eltérés a vélemények megoszlásában, az életkor viszont összefüggést mutat a kérdésről való vélekedéssel: a fiatal felnőttek körében majdnem teljes konszenzus van a témában, majd egészen 60 éves korig az egyre idősebb generációk egyre inkább kételkednek abban, hogy uniós tagságunknak pozitív hatása lenne a gazdaság állapotára. 60 év felett viszont ez az összefüggés már nem figyelhető meg, körükben az átlagoshoz hasonlóan alakultak az arányok.

A településtípust vizsgálva megfigyelhető, hogy az urbánus társadalmi csoportok, tehát a Budapesten (74%) és a megyeszékhelyeken (76%) élők nagyobb mértékben ismerik el az uniós tagság gazdasági előnyeit, mint a kisvárosokban (69%) vagy a falvakban élők (68%).

Összességében megállapítható, hogy minden társadalmi csoportban egyértelmű többségben van az az álláspont, miszerint az uniós tagság előnyös a magyar gazdaság számára, habár így is egy jelentős része (közel negyede) a társadalomnak szkeptikus a kérdésben, ami vélhetően abból a csalódottságból fakad, hogy ennek a csoportnak személyesen nem változott vagy egyenesen romlott az életszínvonala az elmúlt időszakban.

16. ábra

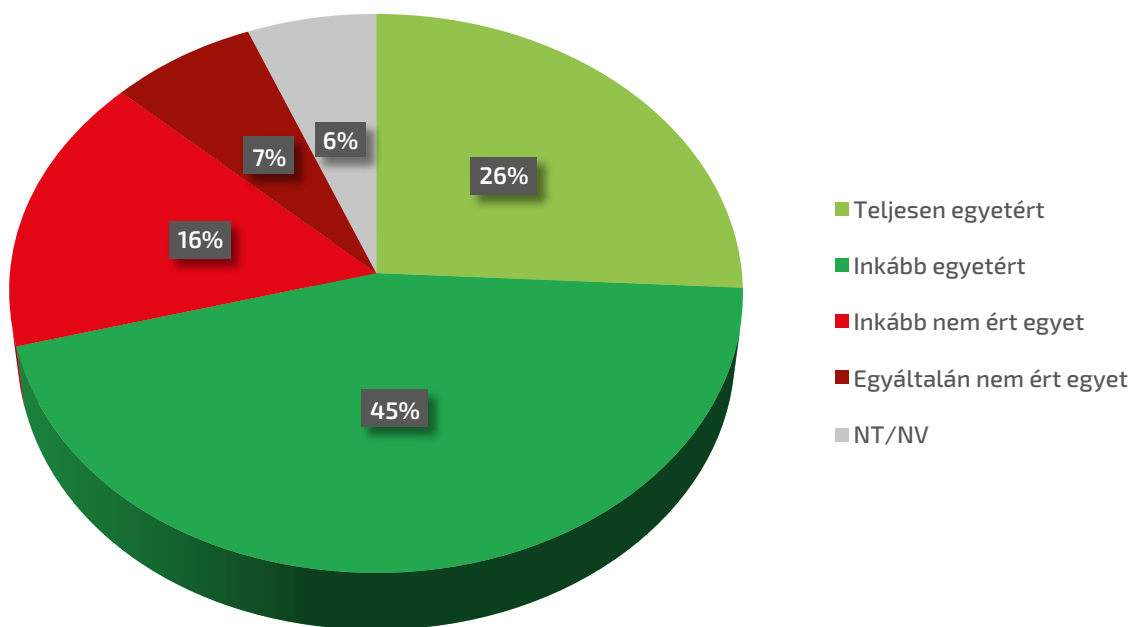
Az uniós tagság hozzájárul a gazdasági fejlődéshez Magyarországon

Ahogy az általános gazdasági fejlődésben, úgy az Európai Uniónak a munkahelyteremtésben betöltött szerepét is elismeri a magyar társadalom jelentős része. Az emberek 70%-a szerint ugyanis az uniós tagság munkalehetőségeket teremtett az országban, míg minden negyedik válaszadó szerint hiába lett Magyarország az EU tagállama, emiatt nem lett több munkalehetőség az országban.

17. ábra

Az uniós tagság új munkalehetőségeket teremt Magyarországon

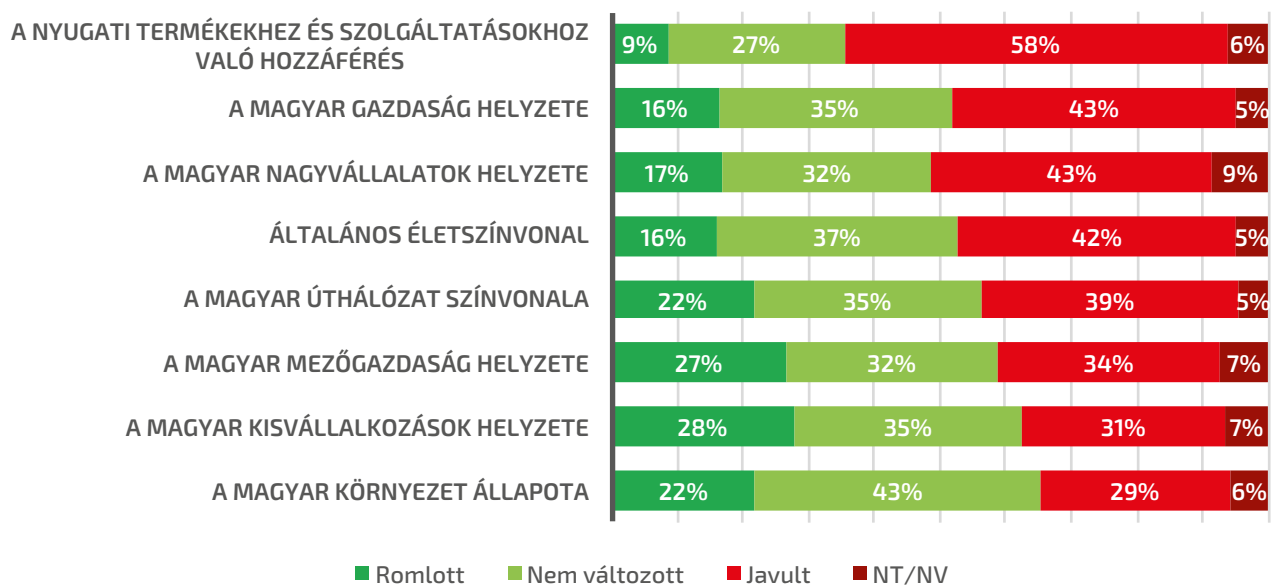
A településtípus hatással van a magyarok véleményére a kérdésben, ugyanis az urbánus területeken élők sokkal nagyobb arányban látják pozitívnak az EU hazai foglalkoztatásban betöltött szerepét, mint a kisvárosokban és a községekben élők. Összességében kijelenthető, hogy a magyarok többsége szerint, ahogyan a gazdasági fejlődésre, úgy a foglalkoztatásra is jótékony hatással van hazánk uniós tagsága. Minden vizsgált társadalmi csoportban döntő többségbe került ez az álláspont.

A vizsgált szempontok közül a legnagyobb mértékben a nyugati termékekhez és szolgáltatásokhoz való hozzáférés tekintetében lát javulást a magyar társadalom az Európai Uniónak köszönhetően a csatlakozás óta eltelt időszakban. A megkérdezettek 58 százaléka szerint pozitív irányban változtak a dolgok ezen a területen, egynegyednyien nem észleltek változást, míg mindössze minden tizedik megkérdezett szerint szűkültek a lehetőségek a hozzáférés tekintetében. A magyar gazdaság általános helyzetére és a nemzeti nagyvállalatok helyzetére gyakorolt uniós hatást hasonlóan ítélték meg a válaszadók: 43-43 százalékuk tapasztalt javulást az Európai Uniónak köszönhetően az elmúlt 15 évet tekintve, és csak 16-17 százalék szerint romlott a helyzet.

Az általános életszínvonal tekintetében is a legnagyobb arányban azokat találjuk, akik pozitívan értékelték a 2004 óta tartó időszakot. 42 százalék szerint Magyarországon javult az általános életszínvonal az Európai Uniónak köszönhetően az elmúlt 15 évben, habár alig marad el tőlük azoknak az aránya, akik szerint az EU semmilyen hatást sem fejtett ki a magyar életminőségre (37%). Ezen kívül a válaszadók 16 százaléka szerint egyenesen romlott az életszínvonal az Európai Uniónak köszönhetően.

18. ábra

Mit gondol, az Európai Uniónak köszönhetően az elmúlt 15 évben az alábbi területek közül melyek esetében következett be javulás vagy romlás, illetve melyeknél maradt változatlan a helyzet?

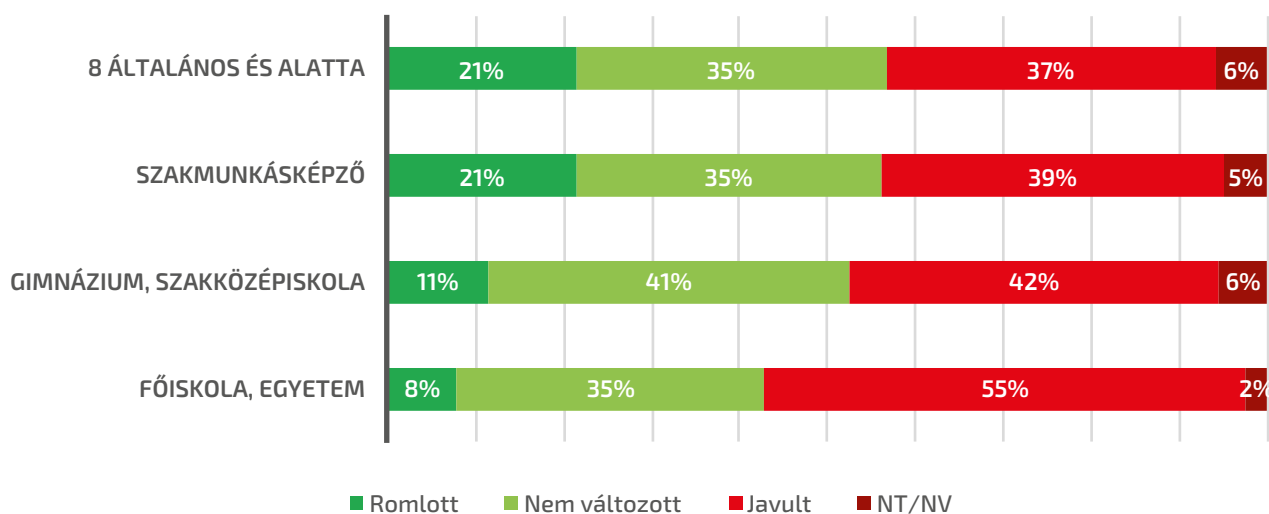

A magyar úthálózat minőségét tekintve, habár csak szűk többséggel, de relatív többségbe kerültek a javulást észlelő válaszadók (39%). A magyar mezőgazdaság helyzetét tekintve kiegyenlített azoknak a tábora, akik szerint javult (34%) és akik szerint nem változott érdemben a helyzet (32%) a csatlakozás óta, ám tőlük alig lemaradva találjuk a trendeket borúsnak látó válaszadókat (27%).

A magyar kisvállalkozásokkal kapcsolatban már azok vannak többségben, akik szerint nem változott érdemben a helyzet, ám a pozitívan gondolkodók még mindig egy hajszállal többen vannak, mint azok, akik szerint a hazai kkv-szektor rosszabb lehetőségekkel rendelkezik, mint 2004 előtt. A legesújtóbban pedig a magyar környezet állapotáról vélekedik a magyar társadalom: 43 százalék szerint semmit sem változott a helyzet 15 év alatt, 29 százalék szerint javult, további 22 százalék szerint romlott a magyar földek, vizek és erdők állapota.

Érdemes kiemelni, hogy az egyre fiatalabb korosztályok egyre pozitívabban értékelik az EU hatását a magyar életszínvonalra: a 18 és 40 év közöttiek 46-47 százalékban látták áldásosnak az EU hatását, míg a 40 év felettek körében ez az arány csak 40 százalék. Az iskolai végzettséget tekintve egyenes arányos növekedést látunk az iskolázottság és a pozitívan vélekedők aránya között. Míg a 8 általánossal rendelkezők körében mindössze 37 százalék, addig a felsőfokú végzettséggel rendelkezők több mint a fele (55%) értékeli pozitívan az EU szerepét az életszínvonal növekedésében.

19. ábra

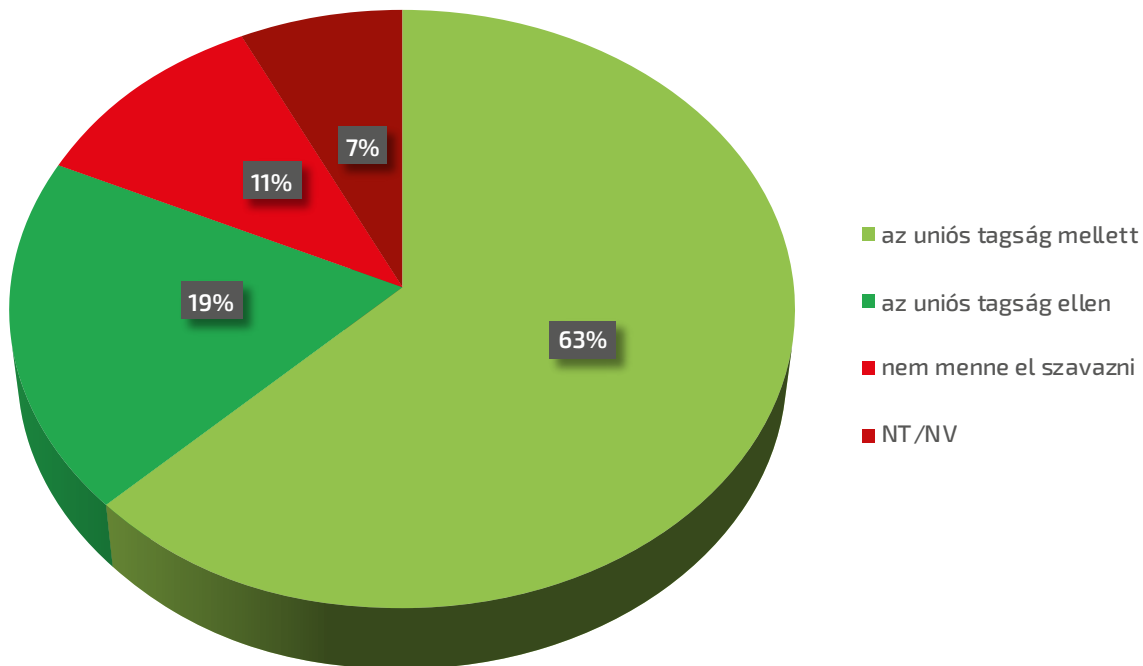
Általános életszínvonal

2.5. Magyarország uniós tagságának támogatottsága

Ha most vasárnap tartanának Magyarországon szavazást az uniós tagságról, akkor vélhetően nagyon hasonlóan alakulnának az eredmények, mint a 2003-as népszavazáson. A megkérdezettek 63 százaléka szavazna a tagság mellett, 19 százalék a tagság ellen voksolna, míg minden tizedik megkérdezett otthon maradna inkább (további hét százalék pedig nem tudott vagy nem akart válaszolni a kérdésre).

20. ábra

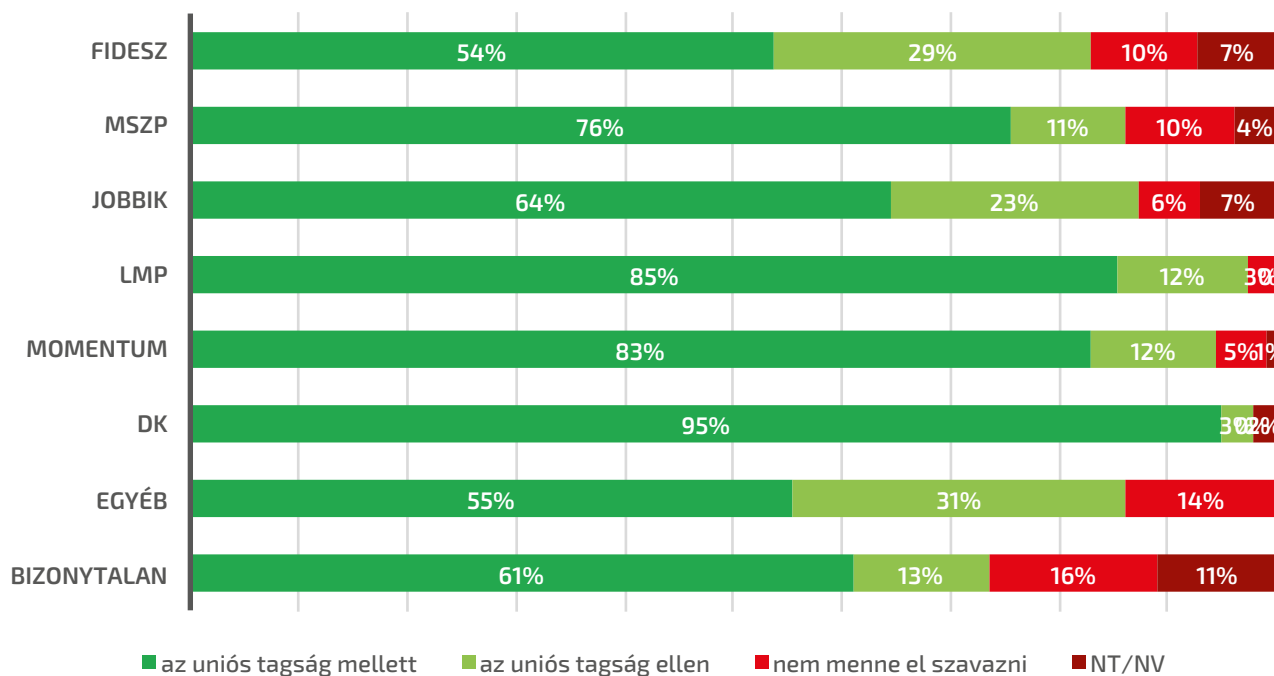
Ön hogyan szavazna?

A Fidesz-szavazók a legkevésbé elkötelezettek az EU iránt, de még így is több mint a felük (54%) szavazna a tagság mellett, és kevesebb, mint harmaduk (29%) lépne ki. A néppárti fordulat után a jobbikosok körében már csaknem kétharmados (64%) az EU-tagság támogatottsága. A baloldali és liberális pártoknál pedig döntő többségben vannak a tagságot pártolók: a szocialisták 76 százaléka, momentumosok 83 százaléka, LMP-sek 85 százaléka, míg a DK-sok szinte teljes szavazótábor (95%) a tagság mellett foglalna állást egy képzeletbeli népszavazáson. Érdekesesség viszont, hogy kedvenc politikusaik Európa-párti elkötelezettsége ellenére is minden tizedik MSZP, LMP és Momentum szavazó a tagság ellen szavazna.

21. ábra

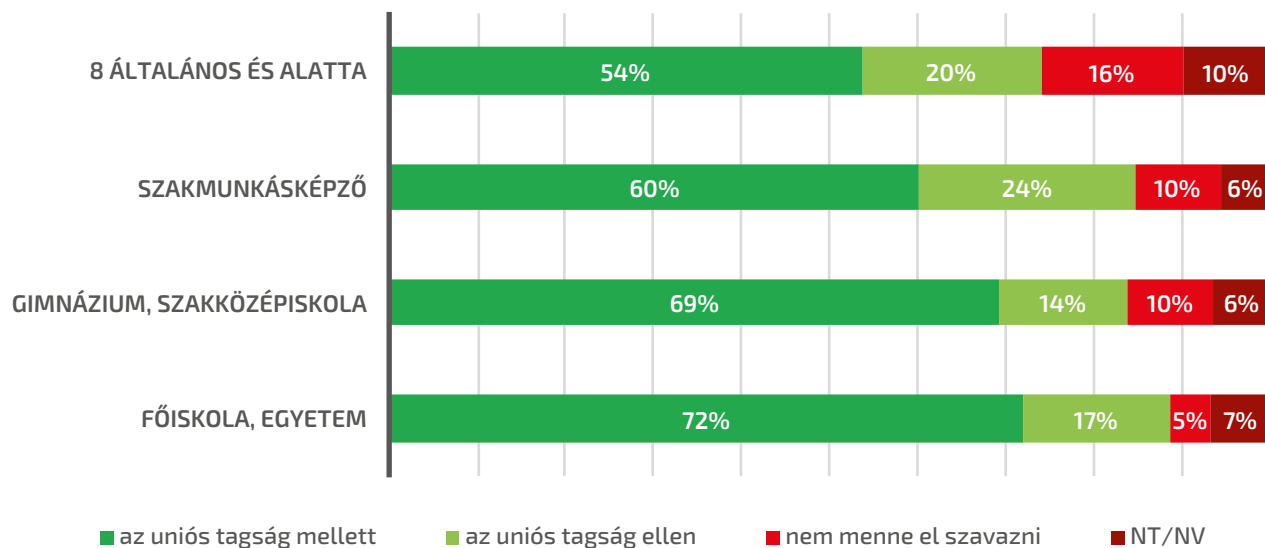
Ön hogyan szavazna?

A férfiak valamivel nagyobb arányban szavaznának a tagság ellen (21%), mint a nők (16%), de ez a különbség fakadhat abból is, hogy utóbbiak körében magasabb volt a válaszmegtagadási arány. A legnagyobb arányban a fiatal felnőttek (70%) támogatnák az uniós tagságot, a 30-as korosztály és a 60 éven felüliek véleménye megegyezik az átlaggal, a 40 és 60 év közöttiek viszont szignifikánsan kisebb arányban voksolnának a tagság mellett – tehát a középkorúak a legkevésbé elkötelezettek hazánk tagsága mellett.

22. ábra

Ön hogyan szavazna?

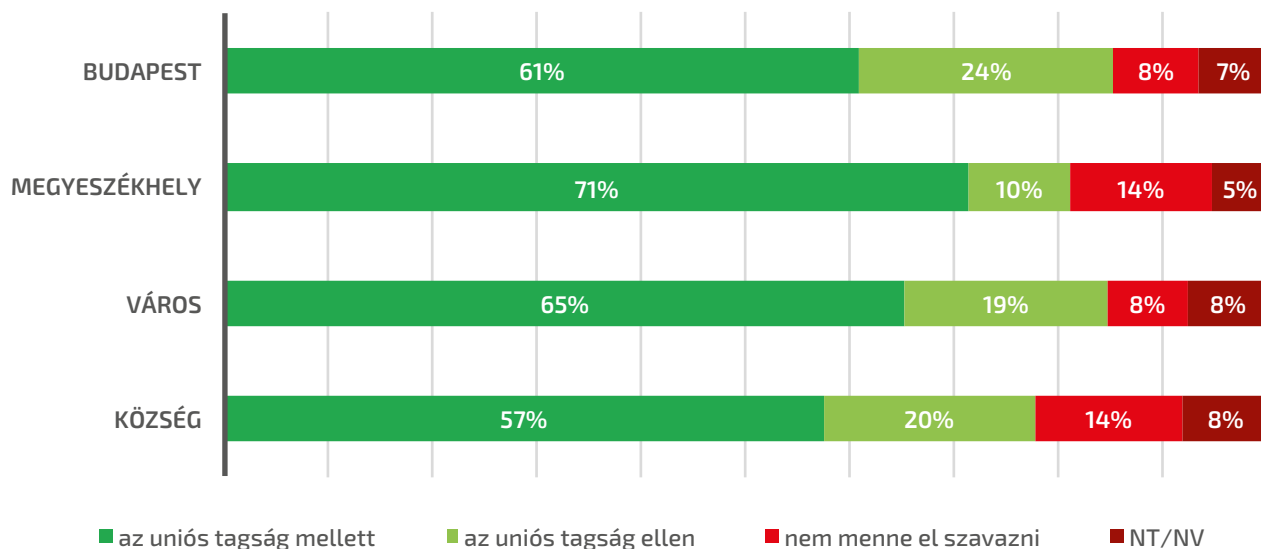

Az iskolázottságot tekintve megállapítható, hogy a végzettség növekedésével egyenesen arányosan növekszik a tagság melletti szavazási kedv. Míg a 8 általánossal rendelkezők kicsit több mint a fele erősítene meg hazánk tagságát, addig a felsőfokú végzettségűek majdnem háromnegyede. Tehát minél magasabb végzettséggel rendelkezik valaki, annál inkább szeretne az Európai Unió állampolgára maradni. A választástól távolmaradók aránya is korrelál a végzettséggel, ugyanis az egyre kevésbé képzett társadalmi rétegek egyre nagyobb arányban maradnának ott-hon, ami egyébként megfelel a magyar társadalomban tapasztalható általános szavazói magatartással.

A településtípust figyelve a legnagyobb arányban a megyeszékhelyeken élők szavaznának a maradás mellett (71%), míg a falvakban lenne a legkisebb a támogató voksok aránya (57%).

23. ábra

Ön hogyan szavazna?

Minden vizsgált társadalmi csoportban egyértelmű többségben vannak azok, akik egy esetleges referendumon Magyarország uniós tagsága mellett voksolnának, ám ha összevetjük a számokat korábbi kutatások eredményeivel, akkor szembetűnő a fideszes tábor lelkesedésének jelentős csökkenése. Ennek ellenére is, miután a lassan egy évtizede tartó „Brüsszel-ellenes” kormányzati retorika ellenére sem csökkent érdemben hazánkban az EU tagság támogatottsága, jelenleg elképzelhetetlennek tűnik, hogy a magyarok a közeljövőben egy népszavazáson támognák hazánk kilépését az Európai Unióból.

3. Magyarország és az Európai Unió viszonyának aktuális kérdései

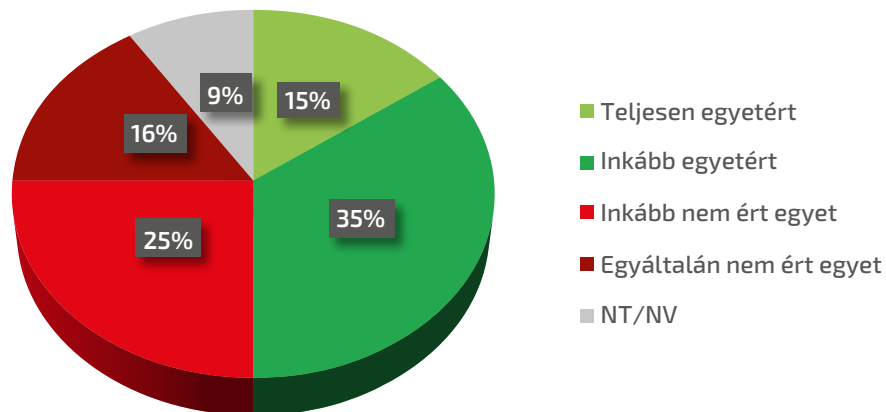
A következő fejezetben azt járjuk körbe, hogy miként vélekedik a magyar társadalom hazánk és az Európai Unió közötti viszonyának egyes aktuális kérdéseiről.

3.1. A demokrácia védelme

Csak a magyarok fele szerint segíti az Európai Unió megvédeni a demokráciát Magyarországon, a megkérdezettek 41 százaléka szerint viszont az EU nem lát el ilyen feladatot. Mint ismert, a magyar kormány számos nagy visszhangot keltő lépését úgy értékelte a nemzetközi közvélemény, hogy hazánkban sérül a jogállamiság, ennek következtében indult el Magyarország ellen a hetes cikk szerinti eljárás, mely azt vizsgálja, hogy valóban sérülnek-e hazánkban a demokratikus értékek.

24. ábra

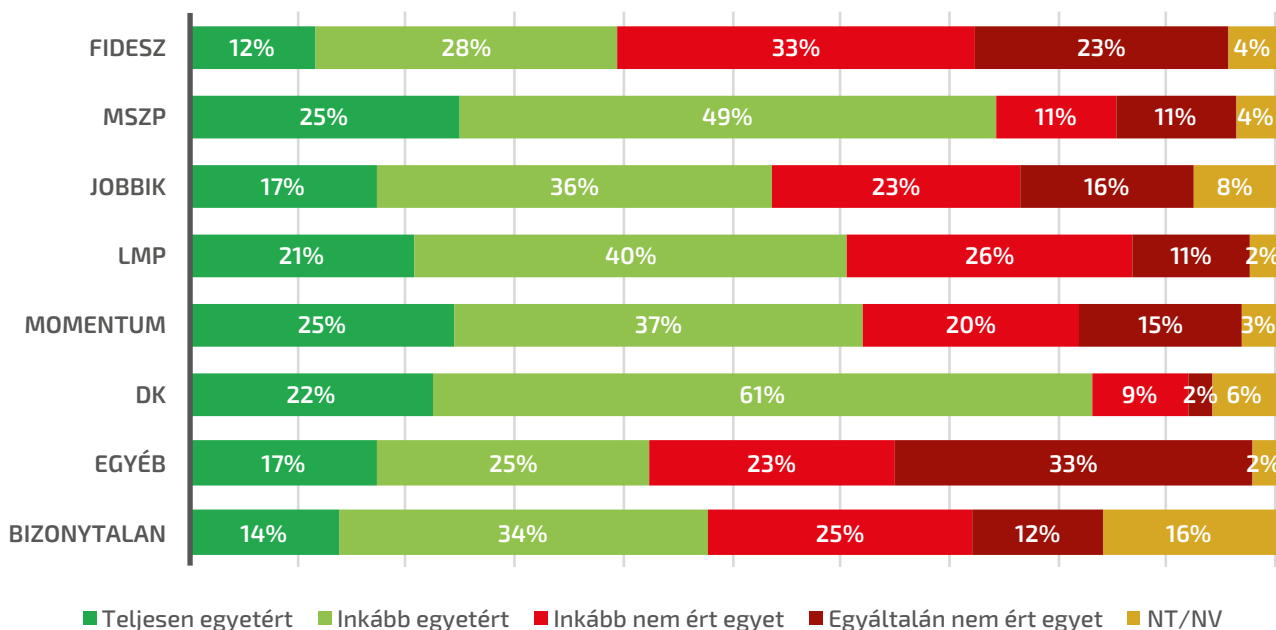
Az Európai Unió segít megvédeni a demokráciát Magyarországon

A magyar demokrácia állapotáról és körülményeiről természetesen másképp vélekednek a kormánypárti és az ellenzéki szavazók. Egyedül a Fidesz hívei között van többségben az az álláspont (56% vs 39%), miszerint az EU nem védi meg a demokráciát – ők vélhetően nem is osztják azt az álláspontot, miszerint erre egyáltalán szükség lenne, és Magyarországon bármi probléma lenne a demokratikus intézmények működésével. Az ellenzéki szavazók viszont továbbra is bizakodóak az EU szerepével kapcsolatban a hazai demokrácia megvédésével kapcsolatban. Az összes ellenzéki párt körében többségben vannak az egyetértő vélemények: a Jobbik szavazói körében csak szűk többségben van az egyetértők tábora, az LMP és a Momentum szavazói már kevésbé megosztottak a kérdésben, a szocialista és DK-s szimpatizánsok viszont egyértelműen úgy látják Magyarország és az EU viszonyát, hogy az európai integráció egyfajta biztosítékot jelent Magyarország számára a kormány autoriter intézkedéseivel szemben.

25. ábra

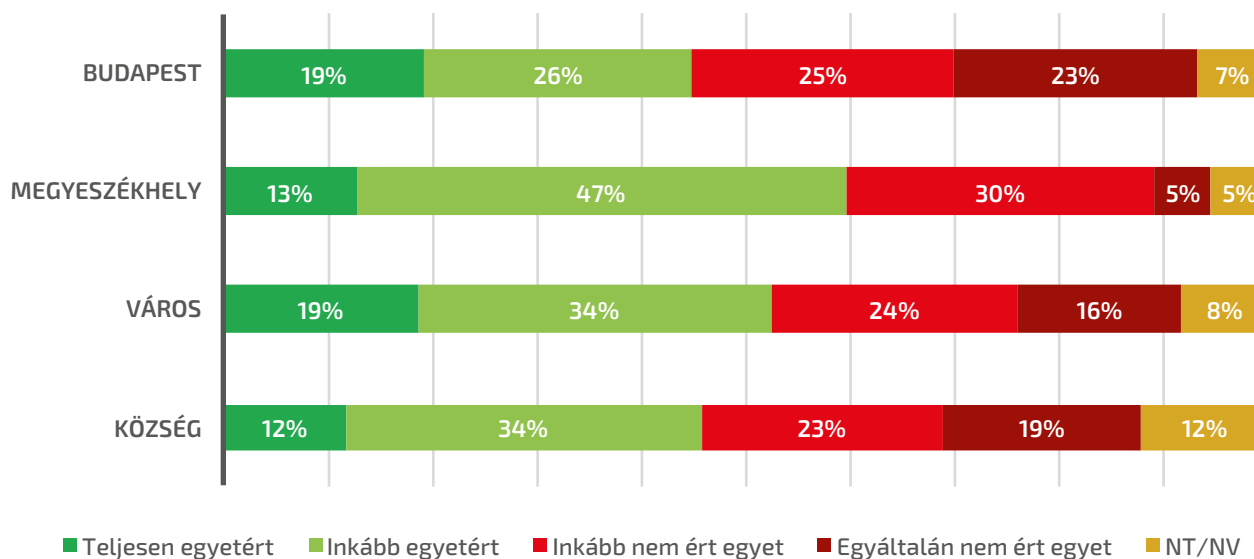
Az Európai Unió segít megvédeni a demokráciát Magyarországon

Férfiak és nők nem ítélik meg számottevően másképp a kérdést, az életkori bontást figyelve pedig azt látjuk, hogy a leginkább a 30 éven aluliak szerint járul hozzá az EU a demokrácia megvédéséhez, az ötvenes korosztály pedig a legszkeptikusabb a kérdésben. Az iskolázottság nincs hatással a kérdésről alkotott véleményre.

26. ábra

Az Európai Unió segít megvédeni a demokráciát Magyarországon

A lakóhely viszont szignifikáns hatással van a téma megítélésére, a fővárosban és a falvakban élők kételkednek a leginkább az Európai Unió közreműködésében a hazai demokrácia védelmét tekintve, míg a kisebb városokban, de főleg a megyeszékhelyeken élők ennél határozottan pozitívabban látják a kérdést.

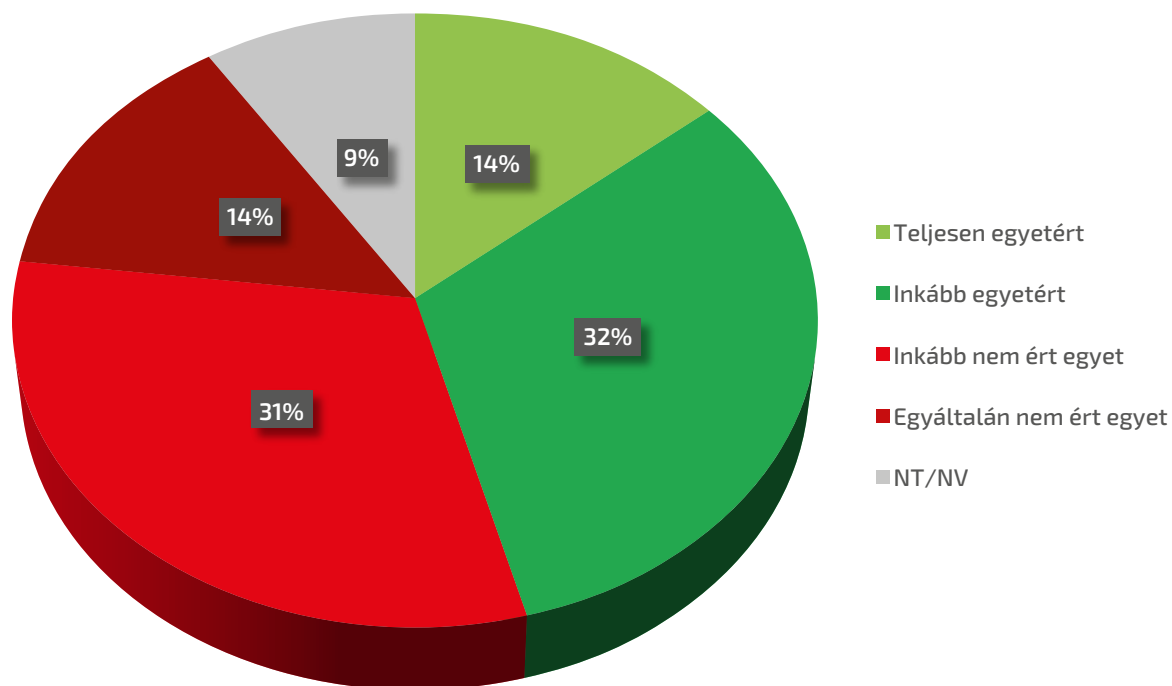
Összességében elmondhatjuk, hogy megosztott a magyar társadalom abban a kérdésben, hogy valóban hatékonyan fel tud lépni az Európai Unió a magyar jogállamiság védelmében, és képes-e egyfajta védelmet nyújtani a magyar kormány 2010 óta tartó sorozatos hatalmi visszaéléseiével szemben. Habár többségben vannak az egyetértő vélemények, több társadalmi csoport is viszont azon az állásponton van, hogy az EU inkább félrefordítja a fejét és asszisztál az Orbán-kormány visszaéléseihez.

3.2. Érdekérvényesítés

Szinte pontosan két ugyanakkora táborra oszlanak a magyarok, amikor Magyarország uniós érdekérvényesítési képességéről kérdeztük őket: a válaszadók 46 százaléka vélekedett úgy, hogy Magyarország sikeresen véghez tudja vinni akaratát a közösségen belül, míg 45 százalék szerint Magyarország érdekei nem tudnak érvényesülni. Külön érdekesség, hogy a vélemények erősségében is teljesen megegyezik a válaszok eloszlása, 14-14 százalékot tett ki a teljesen elutasító és a teljesen egyetértő álláspont, míg 31-32 százalékot a mérsékelt válaszok, ami azt jelenti, hogy teljesen megegyezik a két álláspont támogatottsága.

27. ábra

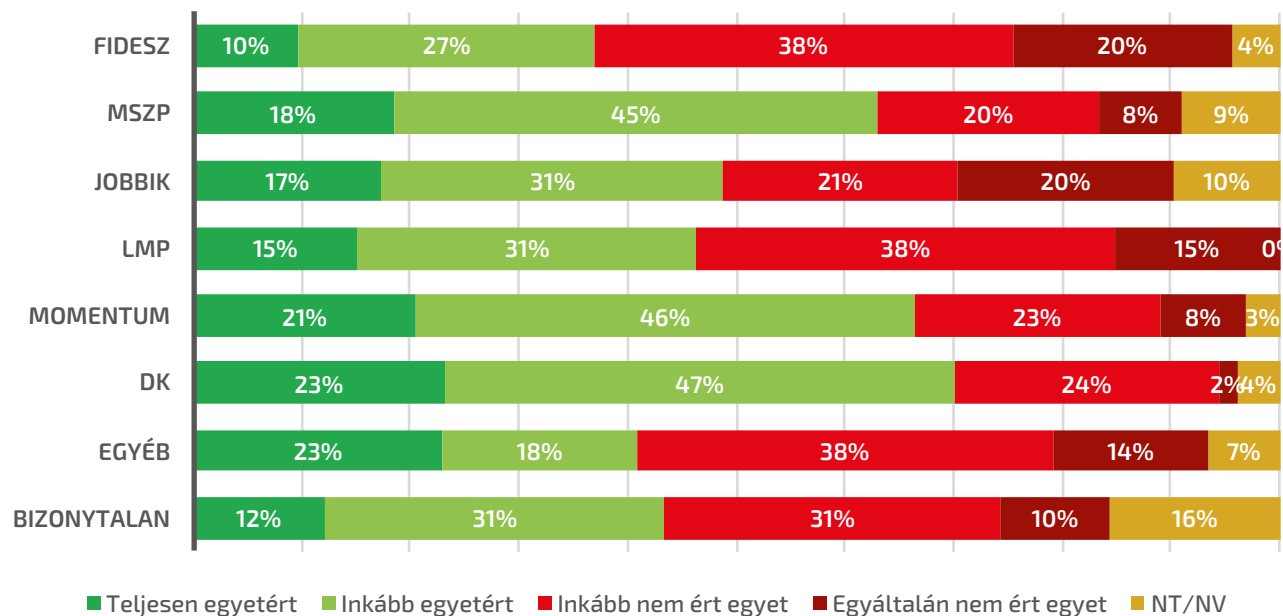
Az Európai Unióban érvényesülnek Magyarország érdekei

A legnagyobb arányban a kormánypárti szavazók kételkednek Magyarország sikeres érdekérvényesítő képességében, annak ellenére, hogy a magyar kormány évek óta saját hatékony fellépéséről próbálja meggyőzni a választókat. A fideszesek pesszimizmusa vélhetően abból ered, hogy elfogadják azt a kormánypárti magyarázatot, miszerint a kormány álláspontja a migráció tekintetében miatt az Európai Unió intézményei büntetik hazánkat. Érdekes, hogy az LMP szavazói körében is többségben vannak az elutasító válaszok, a többi ellenzéki párt szavazóinak többsége viszont nem lát akadályt az uniós magyar érdekérvényesítés előtt, a bizonytalanok között viszont megegyezik a két tábor nagysága.

28. ábra

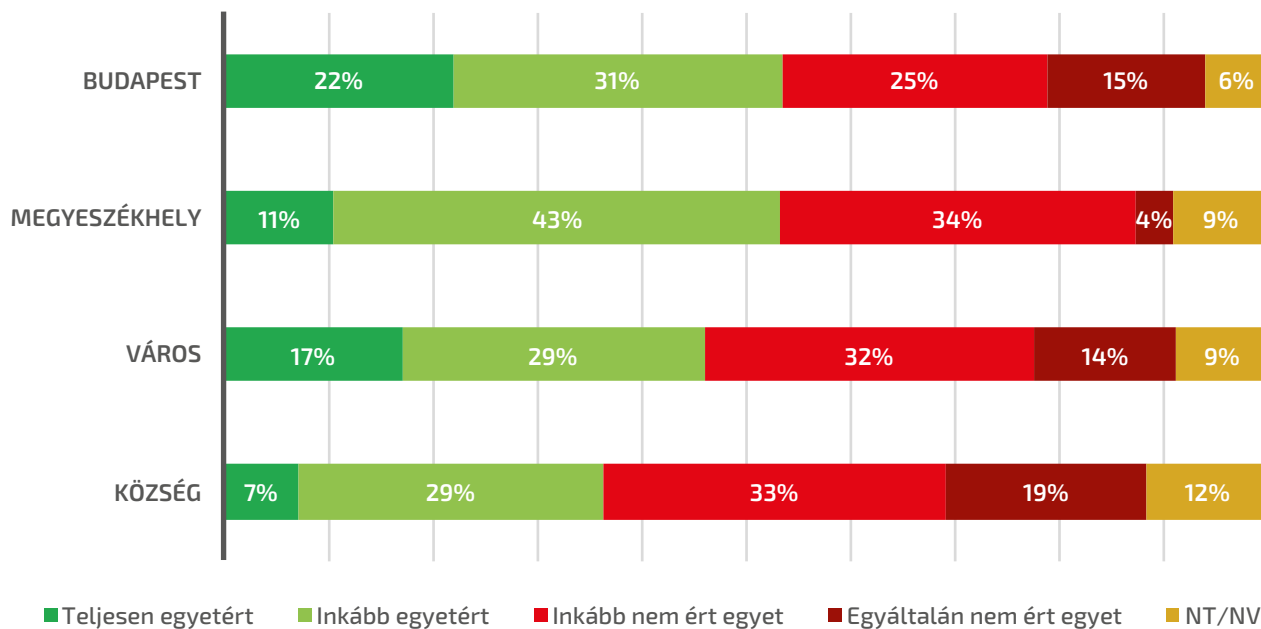
Az Európai Unióban érvényesülnek Magyarország érdekei

A nemeket tekintve nincs eltérés a vélemények arányában, az életkori bontásnál viszont azt látjuk, hogy a fiatalok szerint érvényesülnek a leginkább az ország érdekei, míg a 40 és 60 év közöttiek a legkevésbé optimisták. A végzettséget figyelve a diplomások szemlélik a leginkább pozitívan a kérdést, míg a szakmunkás papírokkal rendelkezők a legkevésbé, a többi réteg véleménye nem tér el az átlagtól.

29. ábra

Az Európai Unióban érvényesülnek Magyarország érdekei

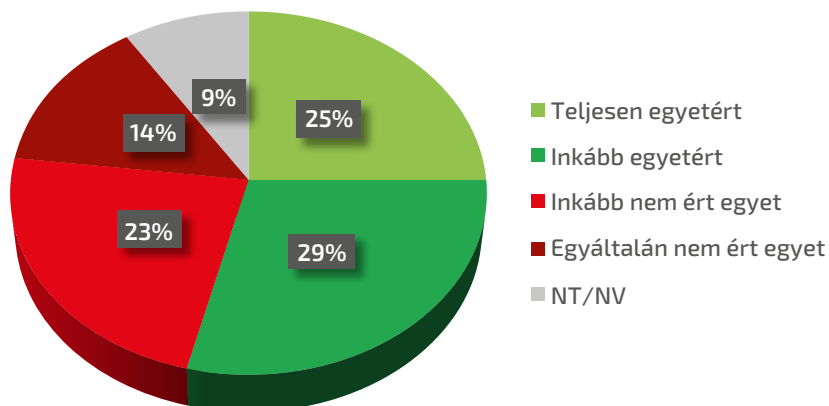
A településtípus viszont egyértelműen korrelál a kérdésről alkotott véleményekkel. Az egyre nagyobb lélekszámú településeken egyre nagyobb arányban vélekednek pozitívan a magyar érdekvéonyesítő képességről: a falvakban élőknek több mint fele osztja azt az álláspontot, miszerint a magyar érdekek nem a megfelelő mértékben érvényesülnek az uniós szinten.

3.3. A bürokratikus intézményrendszer imázsa

Az általános pozitív uniós attitűdök mellett érdemes rámutatni arra is, hogy a magyarok szűk többsége egy néptől eltávolodott, személytelen gépezetnek látja az Európai Uniót. A megkérdezettek több mint fele egyetértett azzal az állítással, hogy az EU egy önjáró bürokratikus szervezet, ami nem veszi figyelembe az állampolgárai akaratát. Ezzel az állítással a társadalom 37 százaléka nem ért egyet.

30. ábra

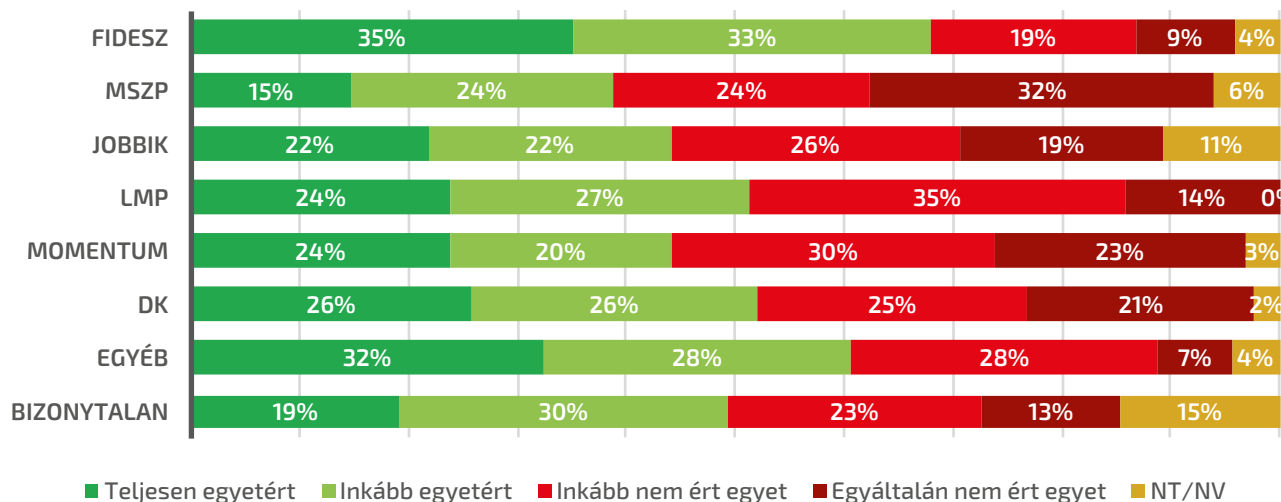
Az Európai Unió egy önjáró bürokratikus szervezet, amely nem veszi figyelembe az európai állampolgárok akaratát

A 2010 óta tartó populista retorika következtében nem meglepő módon a Fidesz szimpatizánsai vannak a leginkább lesújtó véleménnyel az EU bürokratikuságáról: több mint kétharmaduk tartja az EU-t egy személytelen intézménynek. A többi szavazói csoportnál ennél kiegyenlítettebb a kép: a bizonytalanok mellett érdekes módon egyedül a DK-sok körében van többségben az állítás, ami azért különös, mert rendre a Gyurcsány Ferenc vezette párt szavazói szoktak a leginkább pozitívan gondolkodni az EU-ról. A Jobbik és az LMP szavazóinál nagyjából megegyezik a két tábor nagysága, míg a Momentum mellett az MSZP szavazói gondolják többségükben azt, hogy az EU állampolgárai a politikai részvétel különböző formáin keresztül saját akaratuk mentén alakítják az Európai Unió politikáját.

31. ábra

Az Európai Unió egy önjáró bürokratikus szervezet, amely nem veszi figyelembe az európai állampolgárok akaratát

Az életkort figyelve a 30 éven aluliaknál látunk némileg alacsonyabb, a 40-es korosztály esetében pedig némileg magasabb egyetértési arányt. Az iskolázottságot figyelve érdekesség, hogy a legkevésbé és a legmagasabban képzett társadalmi rétegek a leginkább kritikusak az EU működésével, a szakmunkások vagy az érettségizettek visszafogottabban gondolkodnak az EU bürokratikuságáról. A lakóhelyet tekintve pedig a fővárosiak vannak a legrosszabb véleménnyel a „brüsszeli vízfejről”, emellett a kisvárosokban figyelhetünk meg az átlagosnál szignifikánsan alacsonyabb egyetértési rátát.

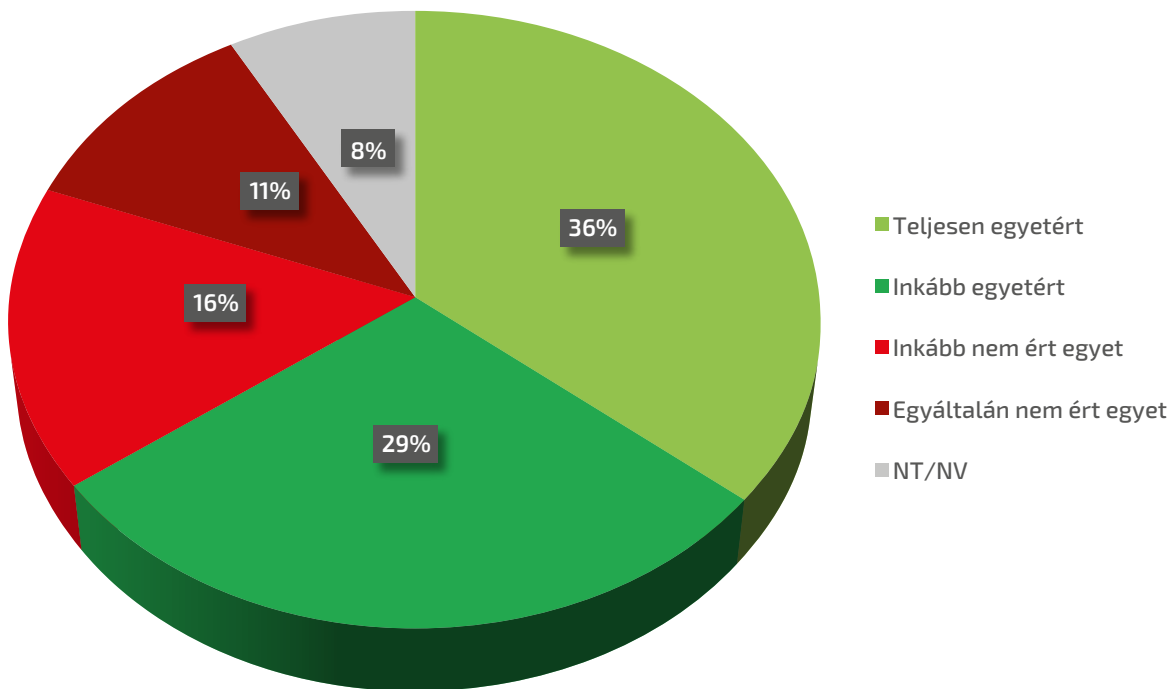
Összességében azt látjuk, hogy az általános pozitív attitűd mellett a magyarok többségének nincs jó véleménye az EU működéséről, és osztják azt az egyébként populista politikusok által hangoztatott elitellenes álláspontot, miszerint az EU túl bürokratikus és vezetői nem veszik figyelembe állampolgáraik véleményét. A kérdésről alkotott véleményre a pártpreferencia van a legnagyobb hatással, és még a kifejezetten Európa-párti ellenzéki pártok szavazóinak jelentős része is hajlamos egyetérteni a bürokratikus működésre és az állampolgárok akaratának figyelembe vételére vonatkozó kritikákkal.

3.4. Migráció

Különböző felmérésekből évek óta tudható, hogy a magyar társadalom többsége elfogadja az Orbán-kormány álláspontját az EU migrációs politikájáról. Az orbáni narratíva hazai népszerűségét támasztja alá kutatásunk is: a megkérdezettek kétharmada értett egyet azzal az állítással, hogy az Európai Unió rá akarja kényszeríteni Magyarországot, hogy bevándorlókat fogadjon be, és mindössze a válaszadók negyede támaszt kételyt a kormánypart értelmezésével szemben.

32. ábra

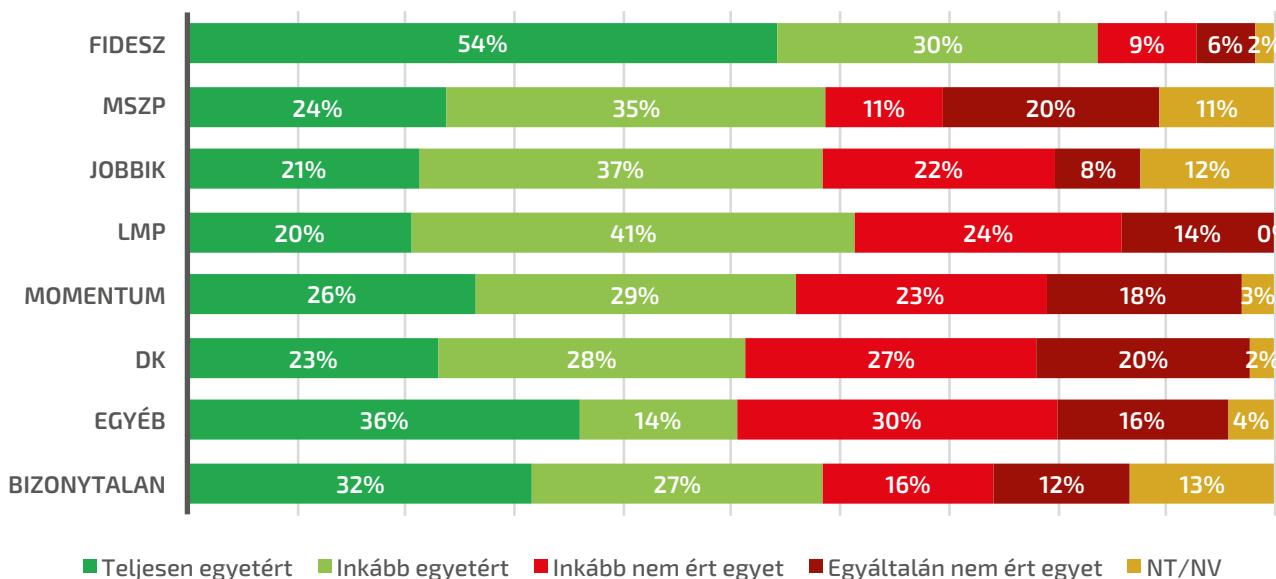
Az Európai Unió rá akarja kényszeríteni Magyarországra, hogy bevándorlókat fogadjon be

A kormányzati kommunikáció hatékonyságát támasztja alá az is, hogy a Fidesz-szavazók elsöprő többsége (84%) egyetért az állítással, ráadásul több mint a felének (54%) semmilyen kétely sem merül fel az állítással kapcsolatban. De ami még fontosabb, hogy egyetlen ellenzéki szavazói csoportot sem találni, ahol többségben lenne a kormányéval ellentétes álláspont: a két tábor a DK-sok között a legkiegyenlítettebb, a többi párt szimpatizánsai és a bizonytalanok körében 56% és 61% között változik az egyetértési arány. Ez azért különösen szembetűnő, mert ez azt jelenti, hogy még az ellenzéki szavazók többsége is a kormány narratíváját fogadja el a migráció – és az EU szerepének – kérdésében.

33. ábra

Az Európai Unió rá akarja kényszeríteni Magyarországra, hogy bevándorlókat fogadjon be

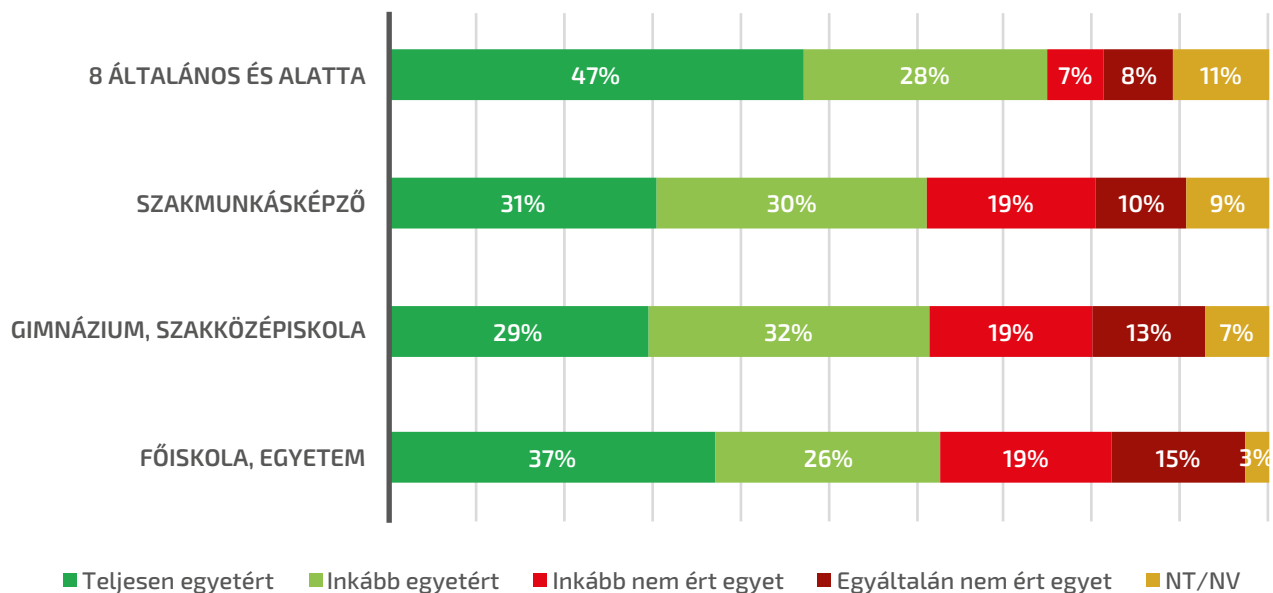

Az adatokat részletesebben elemezve alátámasztást nyer az az állítás, miszerint a kormányzati kommunikáció elsősorban az idős ember körében működik hatékonyan, ugyanis a 60 éven felüliek értenek egyet a legnagyobb mértékben a Fidesz narratívájával, a legkevésbé pedig a harmincas korosztály fogadja el a kormány értelmezését.

A végzettség is egyértelmű összefüggést mutat a kérdésről alkotott véleményekkel: a legfeljebb alapfokú papírokkal rendelkezők körében jelentősen magasabb (75%) az egyetértési arány, mint a tanultabb rétegek között, akiknek a véleménye hibahatáron belül található, 61-63 százalékban értettek egyet az állítással. A településtípus nincs szignifikáns hatással a kérdésről alkotott véleményre.

34. ábra

Az Európai Unió rá akarja kényszeríteni Magyarországra, hogy bevándorlókat fogadjon be

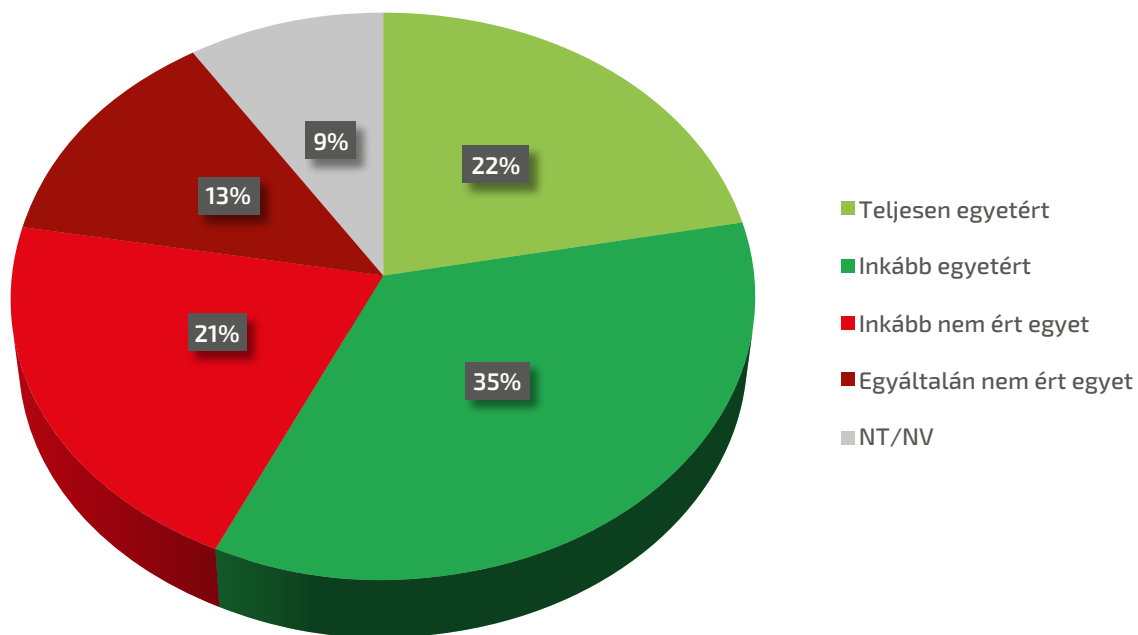
Kijelenthetjük, hogy az összes társadalmi csoporton belül a többség osztja az elmúlt évek kormányzati kommunikációjának egyik legfontosabb állítását a migrációval kapcsolatban, és még az ellenzéki pártok szimpatizánsai körében is a Fidesz értelmezése a meghatározó. Emellett szembeűnő, hogy a legidősebb és a legkevésbé képzett rétegek körében jelentősen magasabb az egyetértési arány, tehát ezek azok a társadalmi csoportok, akik körében a leghatékonyabbnak tűnnek a kormány politikai üzenetei.

3.5. Az euró bevezetése

A magyarok többsége bevezetné az eurót hazánkban, amennyiben Magyarország teljesíti az az eurózónához való csatlakozás feltételeit. A megkérdezettek több mint fele, 57 százalék egyetért a közös pénznem bevezetésének szükségességével, míg egyharmadnyian viszont akkor is kitartanának a nemzeti valuta mellett, ha Magyarország mindegyik belépési feltételnek megfelelné.

35. ábra

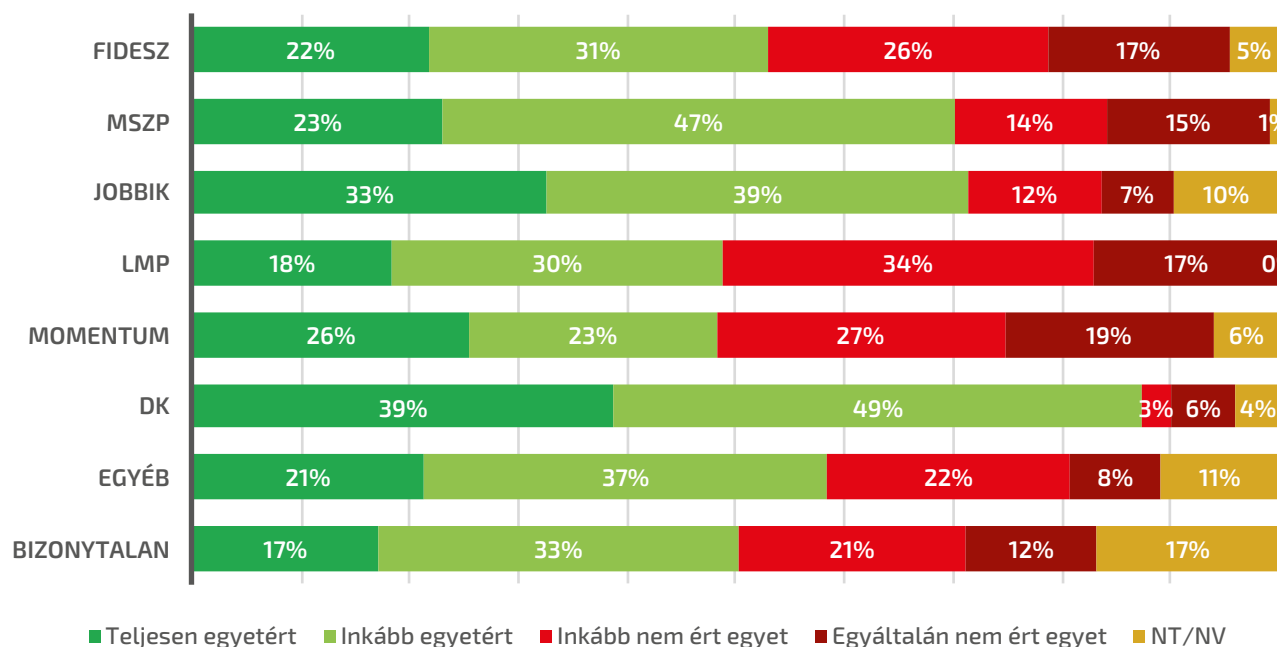
Amennyiben Magyarország teljesíti a feltételeket, be kell vezetni az eurót hazánkban

A magyar kormány részéről az elmúlt években nem mutatkozott szándék a közös valuta bevezetésére, mégsem a kormánypárti szavazók ragaszkodnak a leginkább a forinthez. A fideszesek körében enyhe többségben van az euró bevezetésének támogatottsága, igaz, lelkesedésük az átlagnál szignifikánsan alacsonyabb. Két párt esetében viszont hibahatáron belül látjuk a támogató és ellenző vélemények támogatottságát: az LMP szavazói esetében érthető az ellenzők magas tábora, ugyanis a globalizációkritikus párt a magyar baloldali-liberális politikai palettán egyedülként nem akar rövid távon csatlakozni az eurózónához, a Momentum esetében viszont meglepő a válaszok kiegyensúlyozott megoszlása, ugyanis a Momentum európai programjának fontos eleme az euró bevezetésének szükségessége. Az euróövezet tekintetében 2017-ben 180 fokos fordulatot vevő Jobbik szavazói körében kifejezetten magas az euró támogatottsága, szintje megegyezik a szocialistákéval, míg a DK szimpatizánsai körében van a legszélesebb konszenzus az euró bevezetésének szükségességéről.

36. ábra

Amennyiben Magyarország teljesíti a feltételeket, be kell vezetni az eurót hazánkban

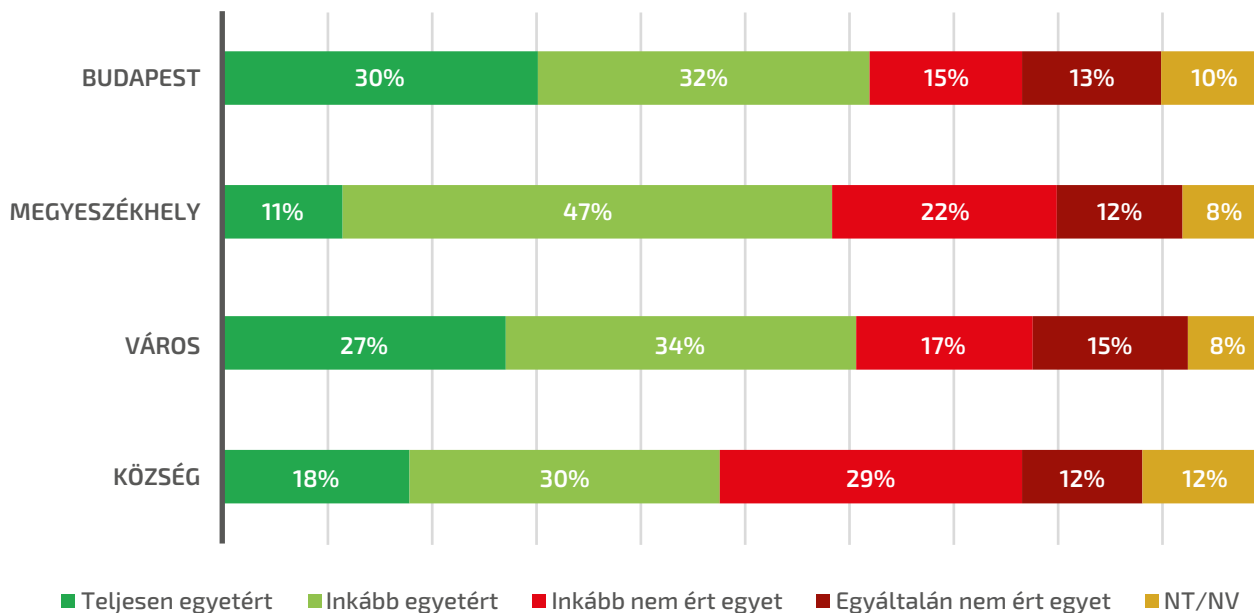

A férfiak és a nők megegyező arányban támogatják a nemzeti monetáris politika önkéntes feladását, az életkor figyelve viszont 30 éves kornál látni egy jelentős törést. Amíg a fiatal felnőttek kétharmada lépne be az eurózónába, addig a harmincas korosztálynak már csak a fele, de átlagon aluli még a támogató válaszok aránya a negyvenesek körében is. 50 év felett a vélemények aránya megegyezik a teljes társadalommal.

Az iskolázottságot figyelve az alacsonyabb végzettségűek körében népszerűtlenebb az euró bevezetésének ötlete, mint a legalább középfokú papírokkal rendelkezők között, ám egyértelmű korreláció a végzettség és a vélemények aránya között nem figyelhető meg. A településtípust vizsgálva viszont a falvakban élők körében kifejezetten alulreprezentált az euró bevezetése melletti álláspont, az összes vizsgált társadalmi csoportot tekintve körükben tapasztalható a legnagyobb ellenérzés a közös valuta iránt – igaz, még a falvakban is a relatív többség támogatná az euró bevezetését.

37. ábra

Amennyiben Magyarország teljesíti a feltételeket, be kell vezetni az eurót hazánkban

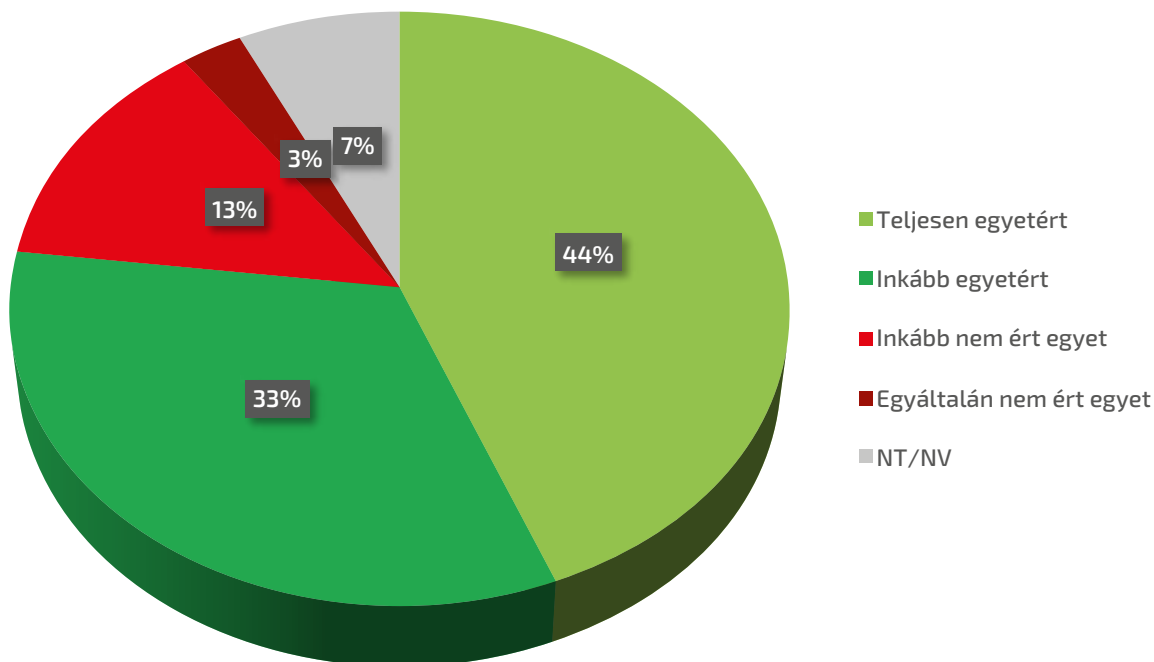

3.6. Egységes minimálbér

A magyar társadalom döntő többsége pozitívan fogadná az egységes szabályok alapján meghatározott európai minimálbér bevezetését. A megkérdezettek 77 százaléka támogatná a javaslatot, míg mindössze 16 százalék hagyná meg nemzeti hatáskörben a minimálbér szabályozását. Mint ismert, a Jobbik 2018-as választási kampányának egyik sarokköve a bérunió megteremtését célozta, míg a Demokratikus Koalíció Emmanuel Macron francia elnök javaslataival összhangban az európai minimálbér bevezetésével kampányol a 2019-es európai parlamenti választásokon, de a javaslat része az MSZP és Párbeszéd európai víziójának is.

38. ábra

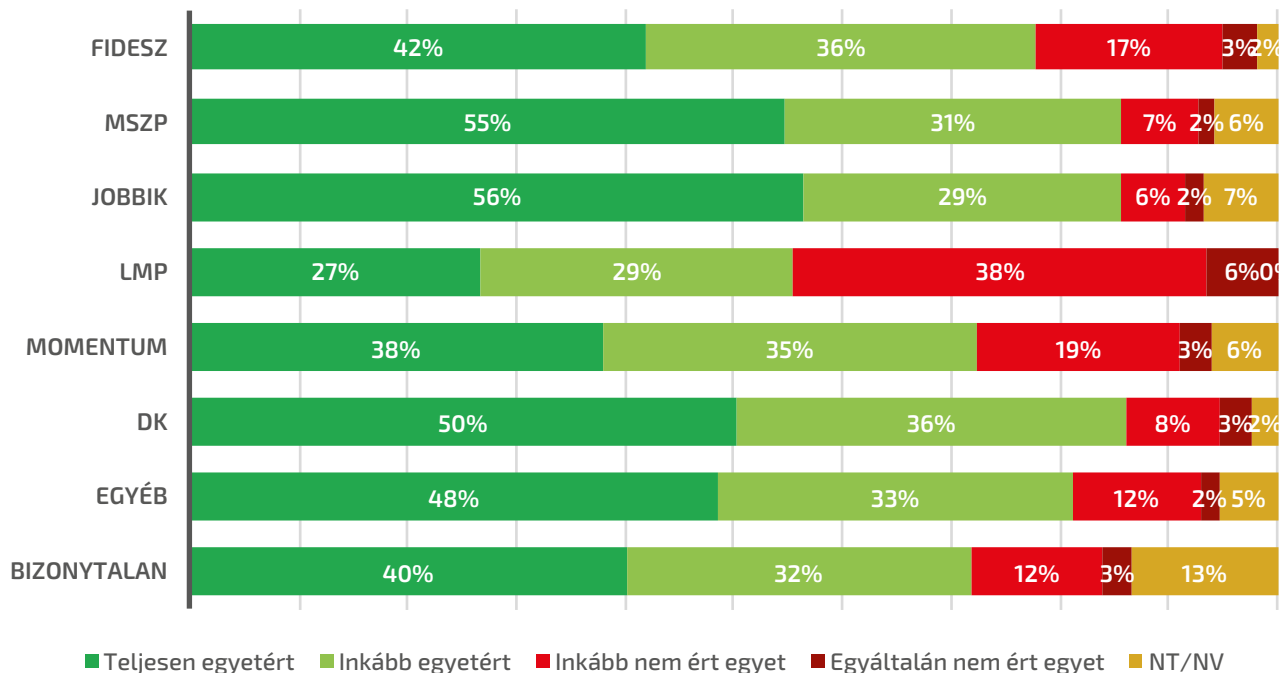
Egységes szabályok szerint kellene meghatározni az EU minden tagállamában a minimálbért

Habár mindegyik párt szavazói körében többségben vannak az egységes szabályok szerinti minimálbér támogatói, az LMP-sek véleménye kirívóan eltér a többi párt szimpatizánsaiétól, ugyanis nagyon szűk többségben vannak csak a bevezetést támogatók. Minden más táborban határozott az egyetértés. A liberális Momentum szavazói esetében indokolt a többiekhez képest kissé visszafogottabb lelkesedés, a kormánypártok véleménye nem tér el az átlagostól, míg a DK, az MSZP és a Jobbik szavazói pártjaik programjával összhangban egyértelműen a minimálbér szabályozásának közösségi szintre emelése mellett állnak.

39. ábra

Egységes szabályok szerint kellene meghatározni az EU minden tagállamában a minimálbért

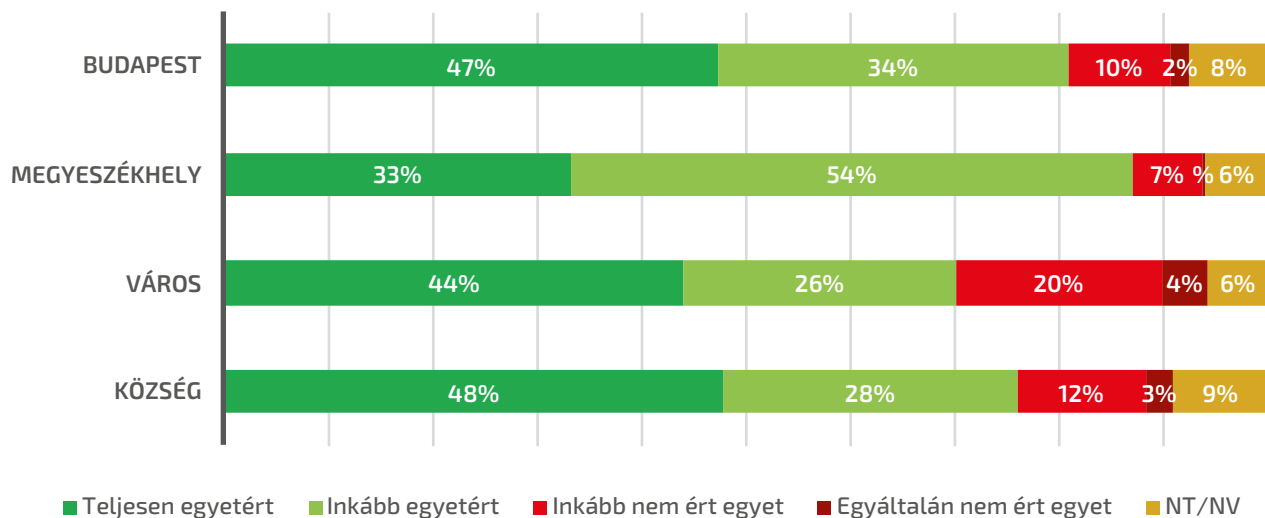

A nők szignifikánsan nagyobb arányban támogatják a javaslatot, mint a férfiak, valamint a legalacsonyabb foglalkoztatási aránnyal rendelkező harmincon aluli és 60 éven felüli korosztályokban is az átlagnál népszerűbb a javaslat, szemben a 30 és 50 év közöttiekkel. Emellett a minimálbért illetően leginkább érintett társadalmi réteg, a 8 általánossal rendelkezők között is felülreprezentáltak az egységesítést támogatók, a szakmunkás papírokkal vagy érettségivel rendelkezők körében viszont némileg alacsonyabb a javaslat támogatottsága.

Megjelenik a város-vidék törésvonal az egységes minimálbérrel való gondolkodásban, az urbánus megyeszékhelyeken vagy fővárosban élők szignifikánsan magasabb arányban támogatják a javaslatot, mint a kisvárosokban vagy falvakban élők.

40. ábra

Egységes szabályok szerint kellene meghatározni az EU minden tagállamában a minimálbért

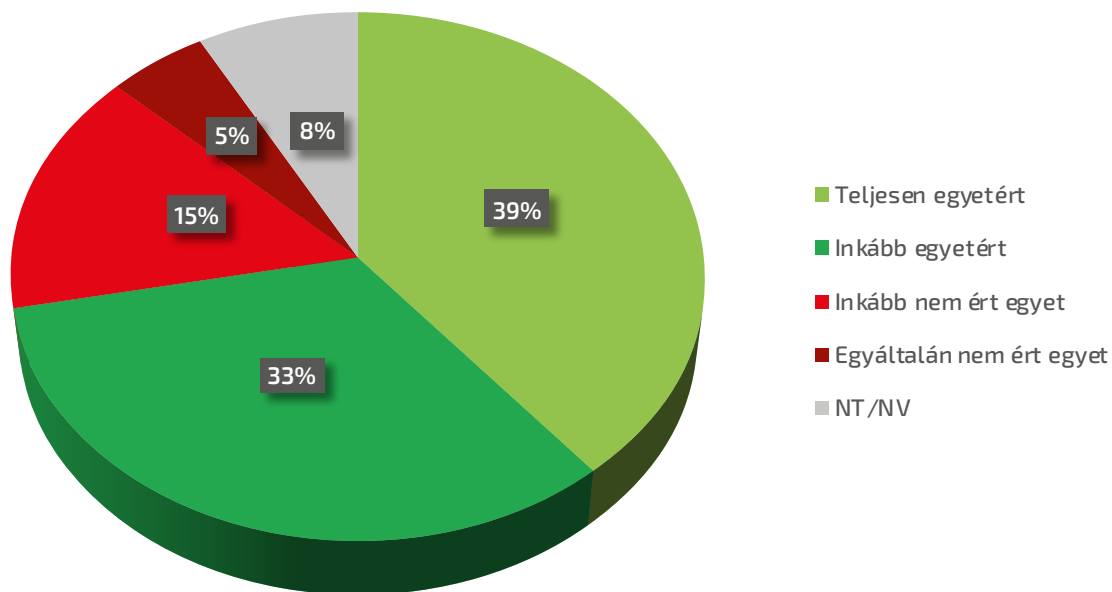
Összességében azt látjuk, hogy egyértelműen az egységes minimálbér-szabályozás mellett áll a magyar társadalom, egyetlen releváns társadalmi csoportban sincs többségben az ellenző álláspont. Az egységesen meghatározott minimálbért valamilyen módon felvállaló pártok szavazói körében szignifikánsan magasabb a javaslat népszerűsége, valamint hatással van a téma megítélésére a válaszadók lakóhelye is.

3.7. Az uniós források és a korrupció

A magyarok jelentős többsége erősen kételkedik a hazánkba érkező uniós források szabályos felhasználásában. A társadalom 72 százaléka a szerint az EU-s fejlesztési források jelentős részét ellopják, és mindössze a minden ötödik válaszadó bízik az uniós pénzek tisztességes felhasználásában. Mint ismert, Magyarország a korrupció mértékét objektív mutatók alapján összehasonlító elemzésekben rendre a legrosszabb helyzetben lévő uniós tagállamok között végez.

41. ábra

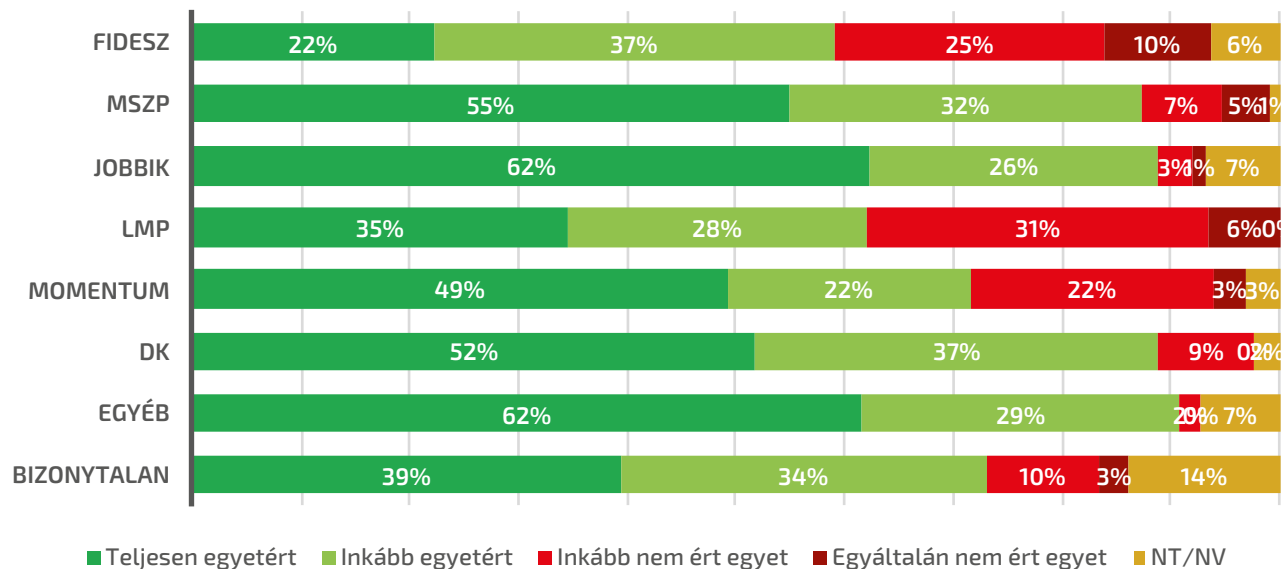
A hazánkba érkező EU-s fejlesztési pénzek jelentős részét ellopják

A pártpreferencia szerinti bontást figyelve nem meglepő módon a kormánypárti szavazók tartják a legkevésbé problémásnak a pályázatok lebonyolítását, ám még így is egyértelmű többségben vannak körükben azok, akik úgy vélik, hogy Magyarországon az uniós pénzeket érintő korrupció mértéke hagy kívánnivalót maga után. Az ellenzéki pártok szimpatizánsai körében viszont szinte teljes konszenzus van a kérdésben, az MSZP, a DK és a Jobbik szavazóinak közel 90 százaléka egyetért az állítással.

42. ábra

A hazánkba érkező EU-s fejlesztési pénzek jelentős részét ellopják

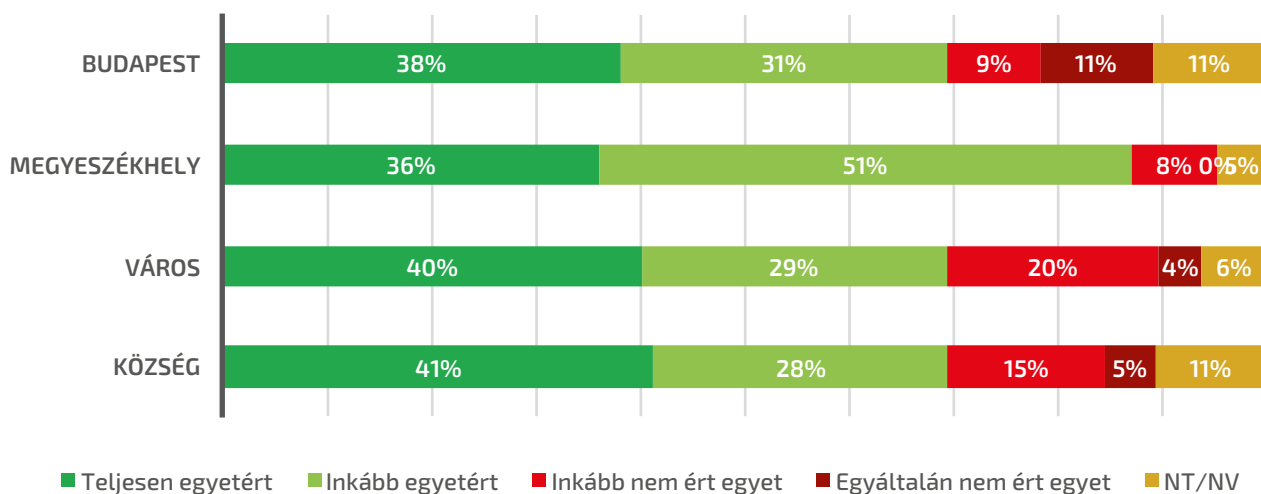

A férfiak és a nők ugyanúgy gondolkoznak a korrupció mértékéről, ám az életkort tekintve szignifikáns különbségek figyelhetők meg: a legfiatalabb korosztály mellett az 50 évnél idősebb megkérdezettek körében magasabb az átlagosnál a kritikusok aránya, míg a középkorúaknál jelentősen alacsonyabb. Az iskolázottságnál még nagyobb mértékű eltéréseket látunk: a 8 általánossal rendelkezők négyötöde nem bízik a fejlesztési pénzek tisztességes felhasználásában, a szakmunkás végzettséggel rendelkezők körében viszont ez az arány már csak 64%, az ennél magasabban képzetek véleménye nem tér el jelentősen a kérdésben.

A lakhely és a korrupció mértékéről való vélekedés összefüggésében is érdekes mintázat rajzolódik ki az eredményekből: a fővárosban, a kisvárosokban és a falvakban élők mind átlagon aluli mértékben, 69 százalékban értettek egyet az állítással, ám a megyeszékhelyen élők körében kiemelkedő, 87 százalékos egyetértési arányt látunk, ami arra enged következtetni, hogy ezekben a városokban valamilyen okból kifolyólag sokkal több személyes élményük lehet az ott élőknek a korrupcióval összefüggésben.

43. ábra

A hazánkba érkező EU-s fejlesztési pénzek jelentős részét ellopják

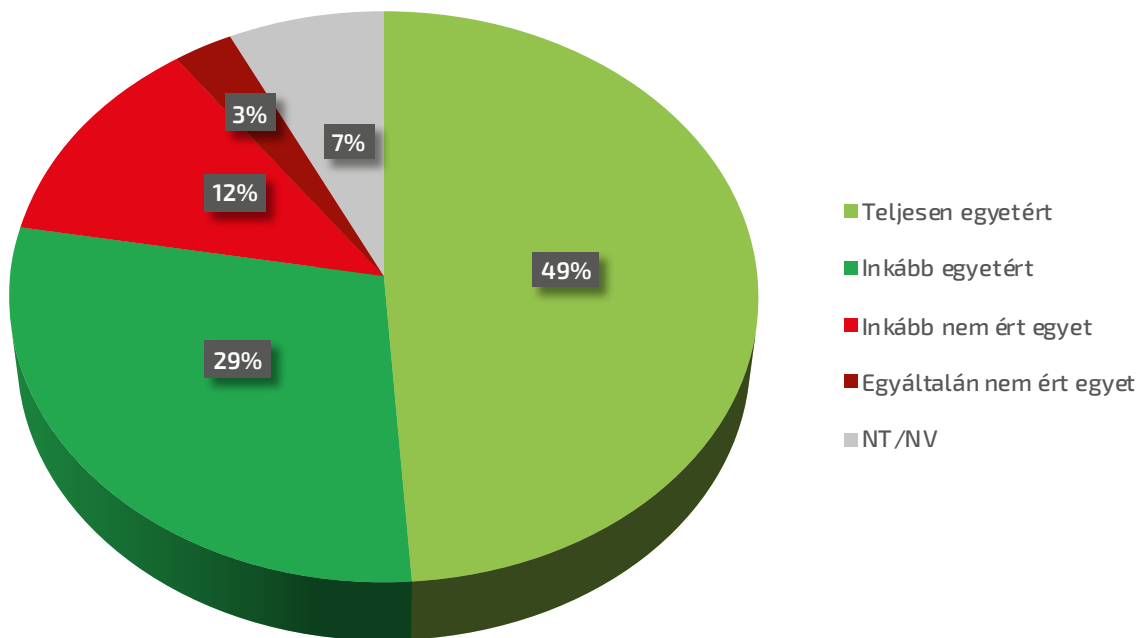
Elmondható, hogy az összes vizsgált társadalmi csoportban többségben voltak az uniós pénzeket érintő korrupciót súlyos problémának észlelő válaszadók. Még a kormánypárti szavazók nagyobbik része is tisztában van a magyarországi EU-s pénzek körüli visszás ügyekkel. Emellett a megyeszékhelyeken élők körében tapasztalható negatív vélemények kirívóan magas aránya további kutatásokra érdemes.

3.8. Az uniós támogatások szigorúbb ellenőrzése

Jóval szigorúbb fellépést várna el az Európai Uniótól a magyar társadalom az uniós pénzek felhasználásával kapcsolatban: a megkérdezettek közel négyötöde (79%) elégedetlen az EU korrupció elleni fellépésével, míg alig 15 százaléknyan gondolják úgy, hogy a jelenlegi uniós szabályozás és annak betartása megfelel az elvárásoknak.

44. ábra

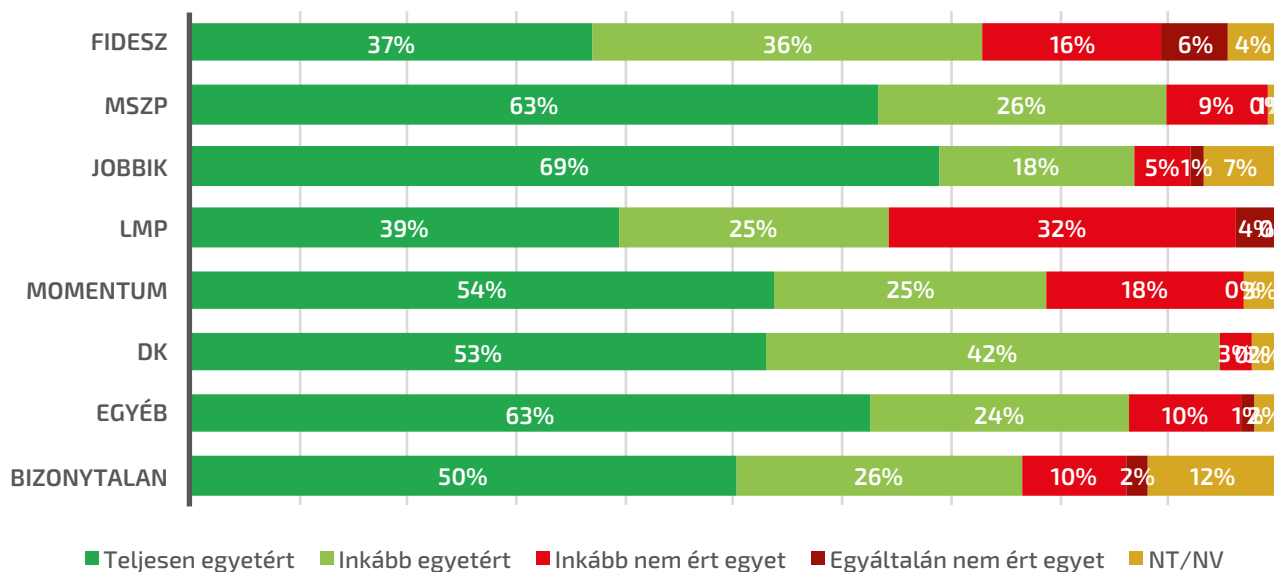
Az Európai Uniónak szigorúbban kellene ellenőrizni az uniós pénzek felhasználását

A szigorítás szükségességével még a kormánypárti szavazók is egyetértenek. Az ellenzéki szimpatizánsok viszont érthető módon még kritikusabbak a kormánypártiaknál, a Jobbik, az MSZP és a DK szavazói egyöntetűen támogatnák a szigorúbb ellenőrzést. A momentumosok véleménye nem tér el az átlagostól. Érdekeség, hogy az LMP szavazói között csak kétharmados a szigorúbb uniós fellépés támogatása, annak ellenére, hogy Hadrászky Ákos, a párt egykori társelnöke több éve szisztematikusan tárja fel az EU-s pénzek szabálytalan felhasználásával kapcsolatos ügyeket.

45. ábra

Az Európai Uniónak szigorúbban kellene ellenőrizni az uniós pénzek felhasználását

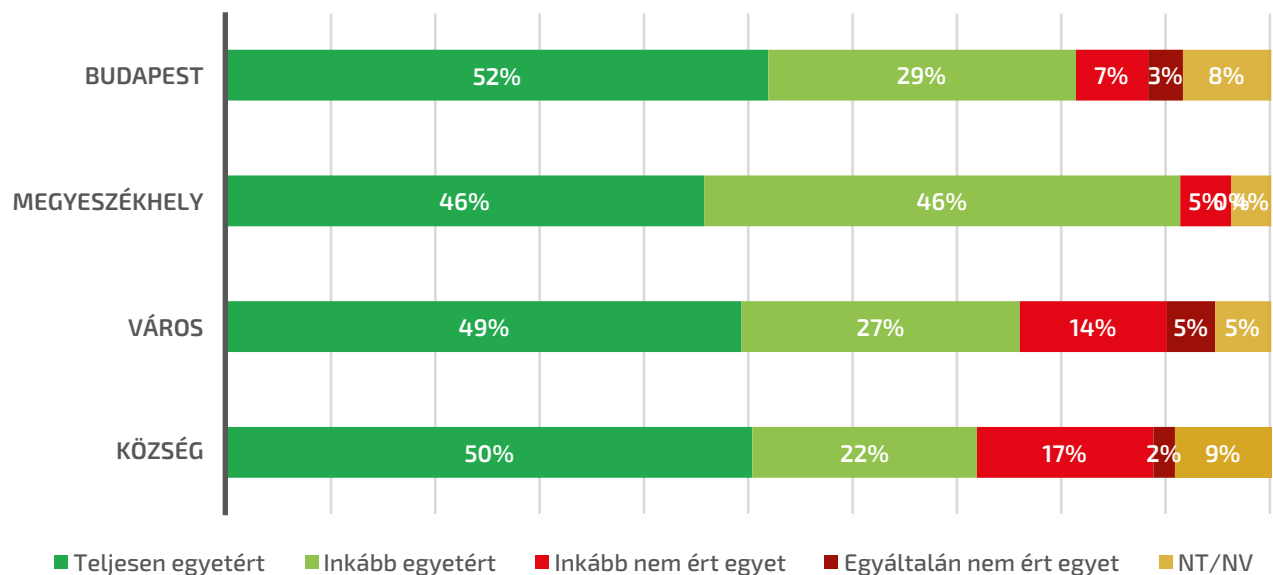

A nemek tekintetében nem látunk eltérést, míg az életkort figyelve a középkorúak körében (30-39 évesek: 75%, 40-49 évesek: 74%) fedezhetünk fel némi visszafogottságot a szigorúbb uniós fellépést illetően, míg a leginkább a 60 éven felüliek értettek egyet a keményebb fellépés szükségességével. Az iskolázottsággal kapcsolatban a 8 általánossal rendelkezők körében szignifikánsan felülreprezentáltak a szigorúbb ellenőrzést követelők, a szakmunkás vagy gimnáziumi papírokkal rendelkezők az átlagnál valamivel kevésbé támogatják a javaslatot.

Ahogy az előző kérdésnél, ismét kimagasló a megyeszékhelyeken élők elégedetlensége a korrupcióval kapcsolatban, szinte teljes egyetértés mutatkozik körükben a szigorúbb uniós fellépés kérdésében. Ezen kívül szembetűnő még a községben élők alacsonyabb lelkesedése is a kérdésben, bár még körükben is 70 százalék feletti az egyetértési arány.

46. ábra

Az Európai Uniónak szigorúbban kellene ellenőrizni az uniós pénzek felhasználását

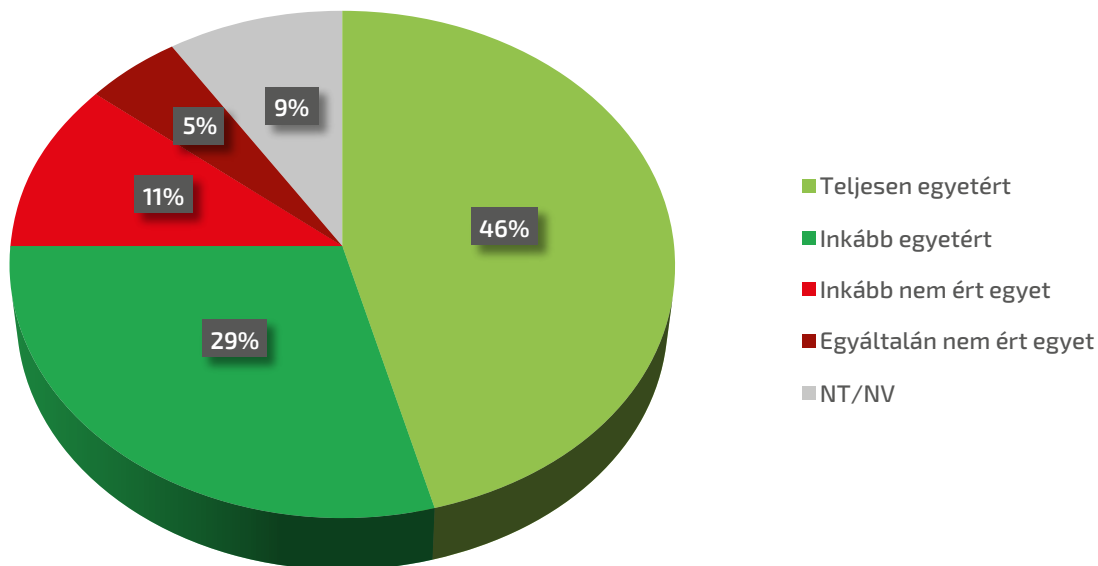
Összességében azt látjuk, hogy szinte a teljes társadalomban egyetértés mutatkozik abban, hogy a jelenlegi uniós gyakorlat az uniós források felhasználásának ellenőrzésével kapcsolatban nem kielégítő, így a magyarok egyértelműen üdvöznék, ha az Európai Unió szigorúbban járna el az uniós pénzek ellenőrzése során. Emellett kiemelendő az előző kérdéshez hasonlóan a megyeszékhelyeken élők kiugróan magas elégedetlensége a korrupció tekintetében.

3.9. Európai Ügyészség

A magyarok túlnyomó többsége szerint hazánknak csatlakoznia kellene az Európai Ügyészséghez. A megkérdezettek 76 százaléka szerint Magyarországnak helye van a 2017-ben alapított uniós intézményben, 16 százaléknian viszont kitartanak amellett, hogy költségvetési ügyekben kizárólag a nemzeti ügyészség nyomozhasson. Az Európai Ügyészségben egyébként 22-en vesznek részt az EU 28 tagállamából, hazánkban 2018 szeptemberében indított aláírásgyűjtést Hadházy Ákos független parlamenti képviselő Magyarország csatlakozása érdekében. Habár a Fidesz 2009-ben még ellenzékiként maga is szorgalmazta az intézmény felállítását, a kormány azóta kategorikusan ellenzi Magyarország részvételét, többek között azzal az indokkal, hogy az ügyészségi jogkörök közösségi szintre emelése ellentétes Magyarország Alaptörvényével. Az ellenzéki pártok mindegyike belépne a szervezetbe.

47. ábra

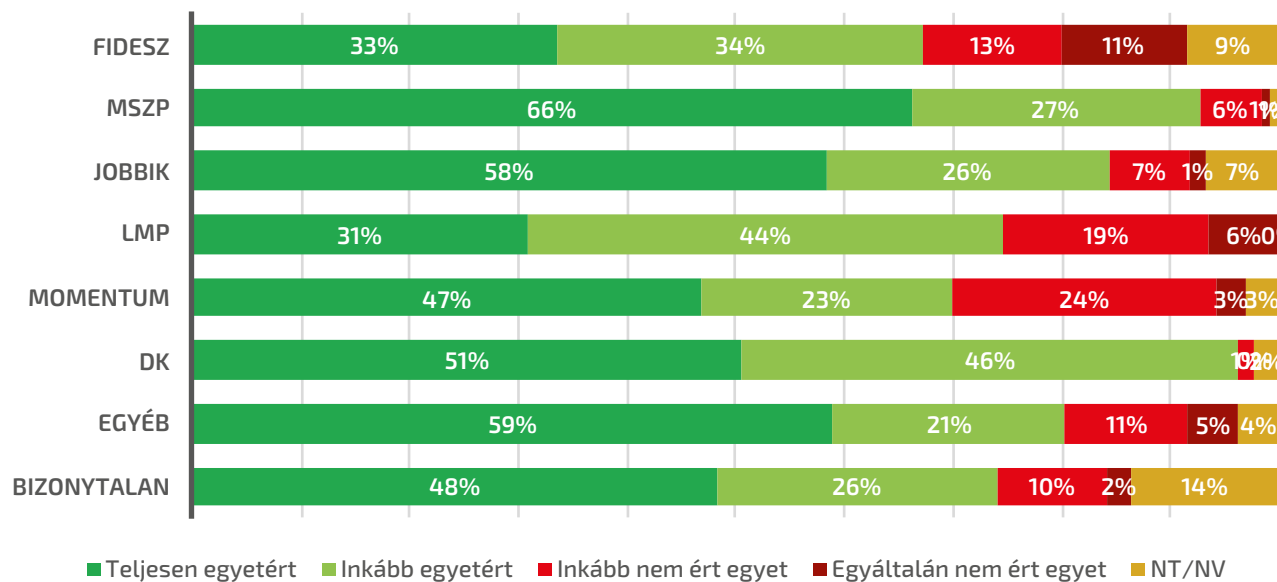
Magyarországnak csatlakoznia kellene az Európai Ügyészséghez, hogy a korrupciós eseteket európai szinten is vizsgálni tudják

A kormánypárti ellenkezés ellenére a fideszesek kétharmada szerint is Magyarországnak csatlakoznia kellene a szervezethez. A momentumosok körében a támogatók aránya 70%, az LMP-sek véleménye megegyezik az átlaggal (75%), míg a jobbkiosoknak 84%-a, az MSZP és a DK szavazói (93%-97%) lényegében egyöntetűen pártolják a belépést.

48. ábra

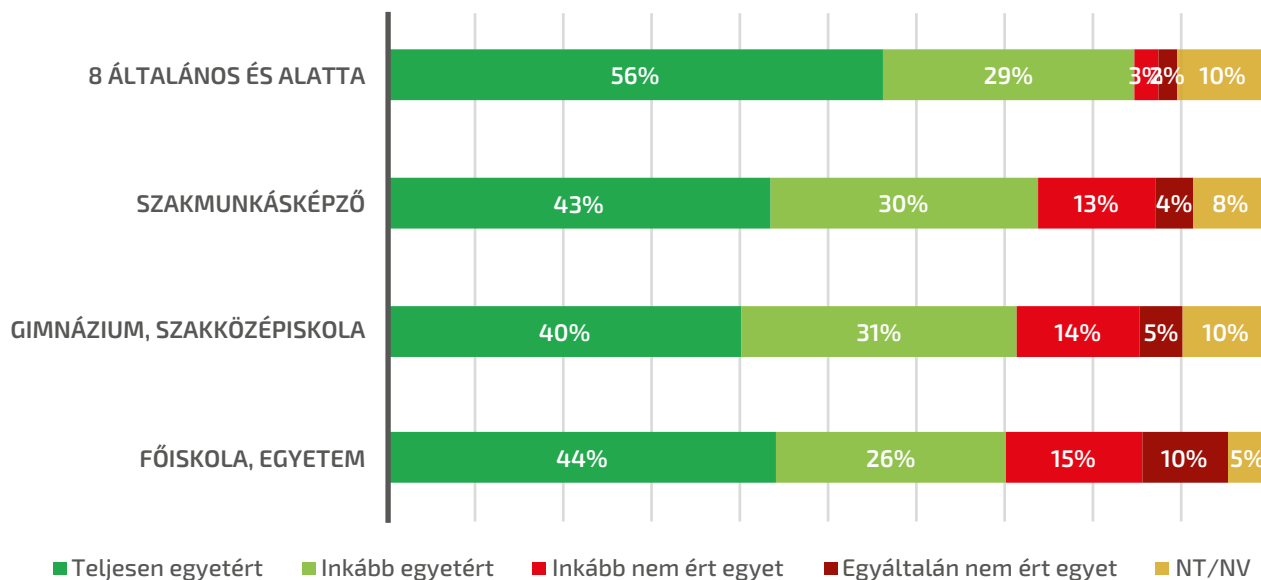
Magyarországnak csatlakoznia kellene az Európai Ügyészséghez, hogy a korrupciós eseteket európai szinten is vizsgálni tudják

A nők (78%) körében némileg magasabb az Európai Ügyészség iránti lelkesedés, mint a férfiaknál (73%), viszont az életkor szinte semmilyen hatással nincs a kérdésről alkotott véleményekre, egyedül a negyveneseknél látunk valamelyest alacsonyabb szintet (71%) az átlaghoz képest. Érdekes módon a végzettség növekedésével fordítottan arányosan csökken az Európai Ügyészség támogatottsága: míg a 8 általánost végzettek 85 százaléka szeretné hazánk csatlakozását, addig ugyanez az arány a középfokú és felsőfokú végzettségűek körében 71 és 70 százalék. Emellett a megyeszékhelyeken élők körében a legmagasabb az egyetértők tábora, ami tovább erősíti a két másik korrupcióra vonatkozó kérdés eredményeiből kirajzolódó képet. Budapesten, valamint a kisebb városokban az átlagnál némileg alacsonyabb a javaslat támogatottsága.

49. ábra

Magyarországnak csatlakoznia kellene az Európai Ügyészséghez, hogy a korrupciós eseteket európai szinten is vizsgálni tudják

4. Az Európai Unió jövője

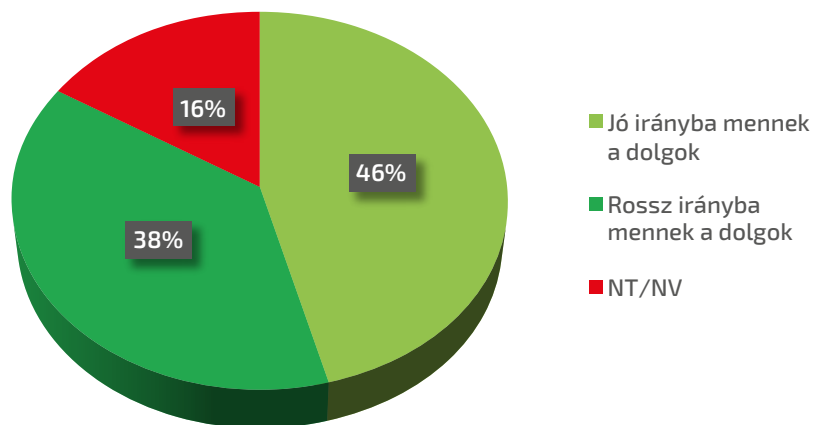
Az utolsó fejezetben azt mutatjuk be, hogy miként értékeli a magyar társadalom az Európai Unió jelenlegi irányvonalát és a közösségen belül zajló folyamatokat, valamint hogy látják, mely értékeket képviseli jelenleg az EU és melyik értékek hangsúlyosabb képviselőjét várják el tőle a jövőben. A hatáskörök átruházásával kapcsolatos kérdésekkel pedig arra voltunk kíváncsiak, hogy hol húzódnak az európai integráció határai a magyar társadalom szemében.

4.1. Az Európai Unióban zajló folyamatok megítélése

Erősen megosztott a magyar társadalom az Európai Unióban zajló folyamatok jelenlegi irányával kapcsolatban, de relatív többségben vannak azok, akik szerint az EU összességében jó úton jár. A megkérdezettek 46 százaléka vélekedett úgy, hogy jó irányba mennek a dolgok az Európai Unióban, és 38 százalék gondolta azt, hogy nem jó úton halad a közösség.

50. ábra

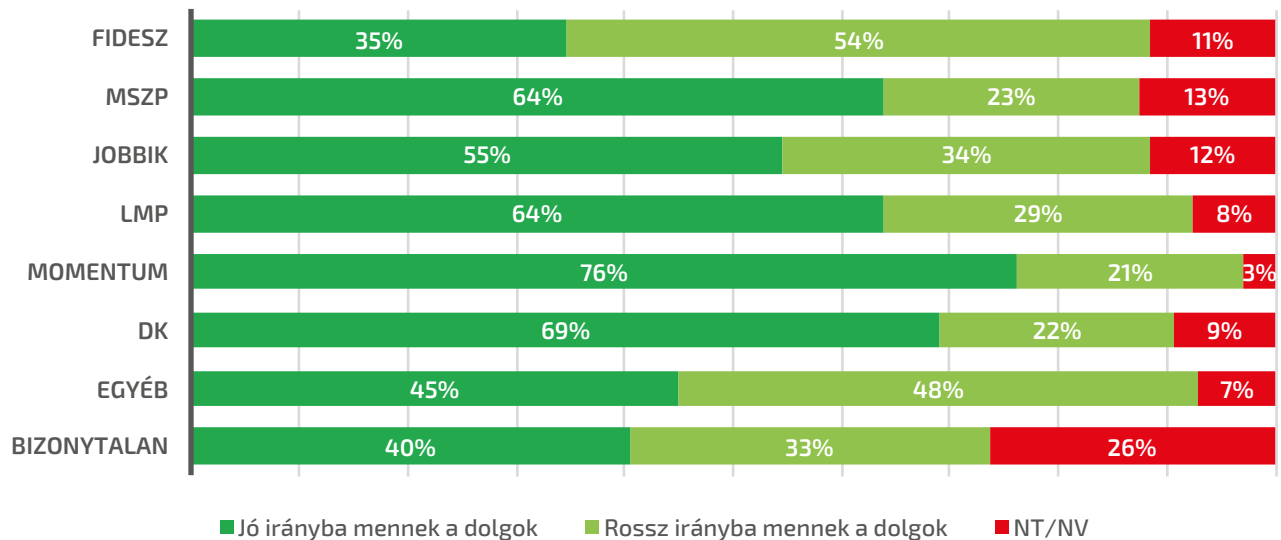
Ön szerint összességében jó vagy rossz irányba mennek a dolgok az Európai Unióban?

Nem meglepő módon a leginkább a kormánypárti szavazók elégedetlenek az Európai Unióban jelenleg zajló folyamatokkal. A fideszesek körében többségben vannak a borúlátó vélemények (54%), ami egyértelműen összefüggésben van azzal, hogy az elmúlt években a magyar kormány retorikáját meghatározta az EU politikai irányvonalának kemény kritikája. Ugyanakkor az ellenzéki pártok szavazói sem látják teljesen rózsásnak a helyzetet, habár körükben mind átlagon felüli többségben vannak a pozitív vélemények. Az ellenzéki szavazók között a legkevésbé a jobbikosok elégedettek az uniós trendekkel (55%), az MSZP és az LMP szavazóinak véleménye megegyezik (64%), a DK-sok 69 százaléka látja helyesnek a mostani irányt, míg a momentumosok a leginkább elégedettek, háromnegyedük szerint jó a jelenlegi irány. A bizonytalanok körében is relatív többségben van a pozitív álláspont, habár körükben kifejezetten magas a válaszmegtagadás aránya. Ezekhez az adatokhoz egyébként érdemes hozzátenni, hogy a dolgok irányával elégedetlen baloldali és liberális szavazók az Európa-szerte növekvő nacionalista populizmustól is féltetik az EU jövőjét, ahogy a kormánypárti szavazók is láthatják pozitívan a dolgokat, ha elfogadják a kormány álláspontját, miszerint az általuk képviselt politika feltörekvőben van Európa-szerte.

51. ábra

Ön szerint összességében jó vagy rossz irányba mennek a dolgok az Európai Unióban?

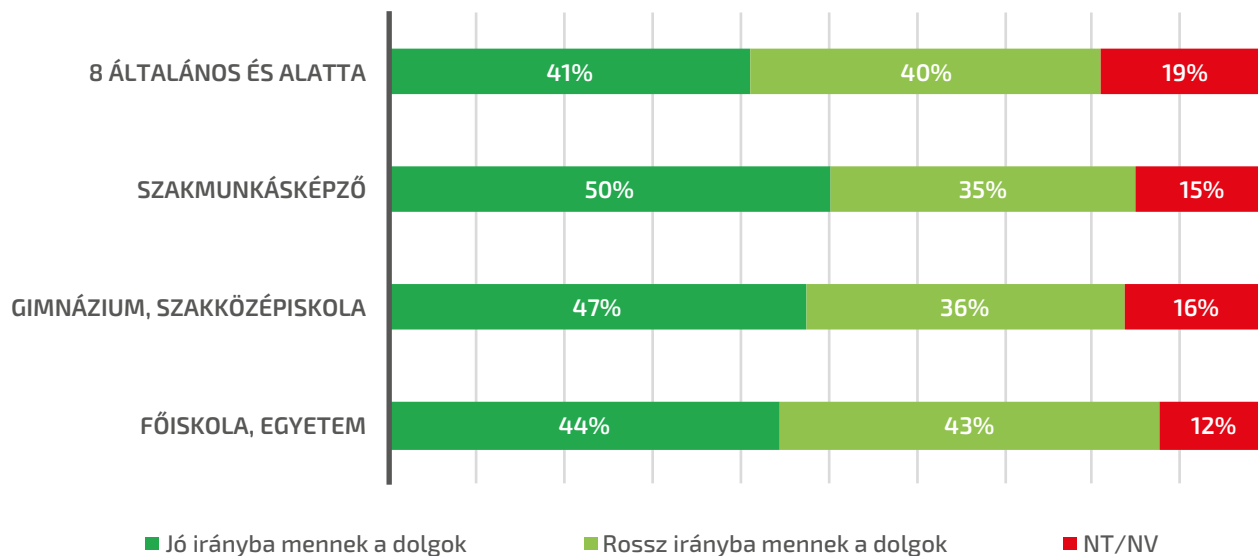

A nemek tekintetében nem látunk szignifikáns eltérést, viszont az életkort tekintve jelentős különbségek figyelhetőek meg. A 40 éven aluliaknak pontosan a fele elégedett az EU politikai irányvonalával, míg egyharmaduk szerint rossz irányba mennek a dolgok, a 40-es és 50-es korosztály többsége viszont aggódik a közösség jövőjéért, ám nagyon szűk a különbség a két tábor között. A 60 éven felüliek véleménye nem tér el az átlagostól.

A végzettséget tekintve is érdemi eltéréseket látunk, az alapfokú és felsőfokú végzettségűek körében kiegyenlített a két vélemény tábora, a szakmunkás és gimnáziumi papírokkal rendelkezők körében viszont többségben vannak azok, akik szerint jó irányba mennek a dolgok. Emellett az egyre alacsonyabb végzettségűek körében egyre nő a válaszmegtagadás aránya.

52. ábra

Ön szerint összességében jó vagy rossz irányba mennek a dolgok az Európai Unióban?

A településtípus is szignifikáns hatással van a kérdésről alkotott véleményre, Budapesten többségben vannak az aggódó hangok, a vidéki városokban többségében elégedettek az irányvonallal, míg a falvakban élők között kiegyenlített a két oldal. Emellett az egyre kisebb településeken egyre magasabb válaszmegtagadási arányt látunk, amiből arra következtethetünk, hogy minél urbánusabb területen él valaki, annál inkább érdekli az EU jövője.

Összességében azt látjuk, hogy habár a magyarok relatív többsége alapvetően pozitívan tekint a közösség jövőjére, kifejezetten megosztott a társadalom a kérdésben. Ezen kívül érdemes megjegyezni, hogy a kormánypárti szavazók harmada nem osztja a Fidesz azon álláspontját, miszerint az EU túl liberális politikája miatt a vesztébe rohan a kontinens, ám ezzel párhuzamosan az ellenzéki szavazók körében is létezik egy számottevő kisebbség, akik szerint rossz irányba mennek a dolgok Európában.

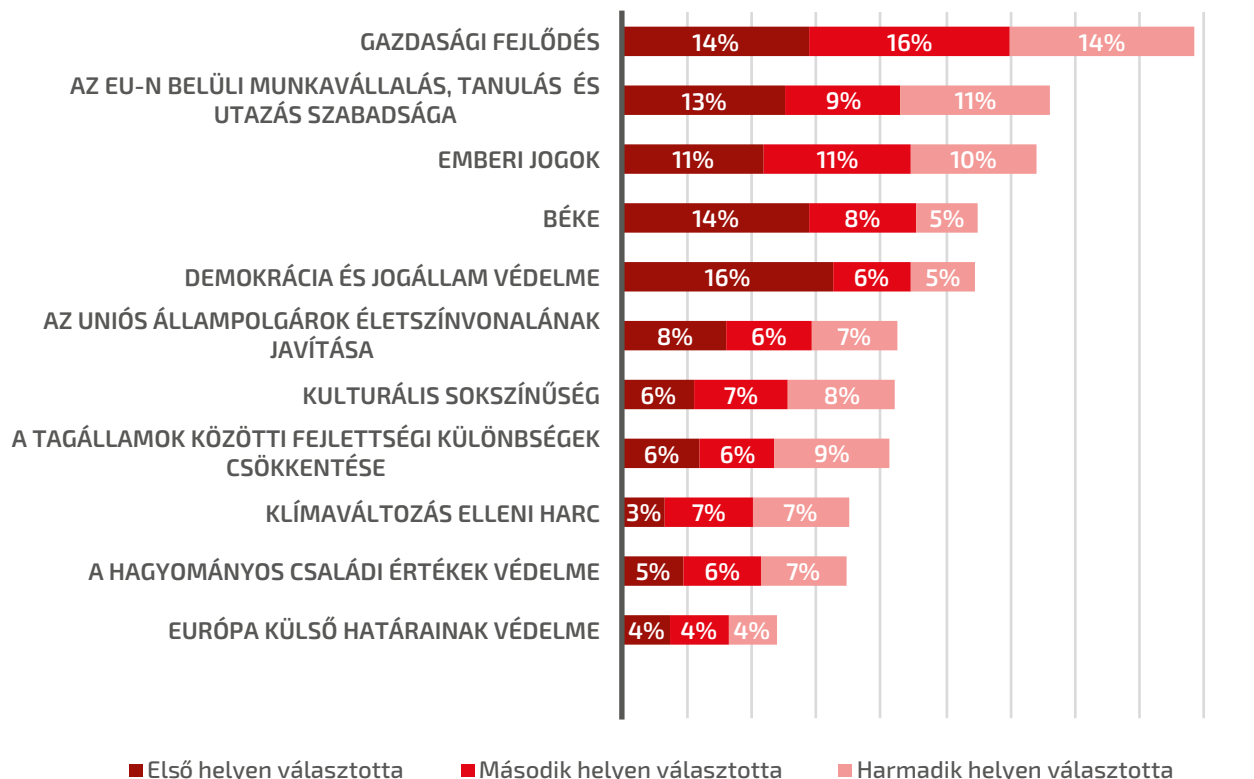
4.2. Az Európai Unió által képviselt értékek

A magyar választók szerint a gazdasági fejlődés értékét (42%) képviseli jelenleg a leginkább az Európai Unió. Ezt választották a leggyakrabban a válaszadók, amikor arra kértük őket, hogy az előre megadott lehetőségek közül válasszák ki azt a hármat, melyeket jelenleg szerintük a leginkább megtestesít az EU. A gazdasági prosperitás mellett a dobogóra az EU-n belüli szabad mozgás és az emberi jogok védelme fért fel. Minden harmadik válaszadó megemlítette a külföldi munkavállalást és tanulást (32%), valamint az emberi jogok kérdését (31%), minden negyedik megkérdezett pedig a béke zálogaként, illetve a demokrácia és jogállam védelmezőjeként tekint az Európai Unióra (27-27%). Fontos hozzátenni, hogy utóbbi értéket választották viszont a leggyakrabban az elsők helyen az válaszadók.

Minden ötödik megkérdezettnek az uniós állampolgárok emelkedő életszínvonalát, illetve a kulturális sokszínűséget jeleníti meg a közösség, 19 százaléknyi megkérdezett szerint pedig az EU elkötelezett a tagállamok közötti fejlettségi különbségek leküzdésért. A klímaváltozás elleni harcban, valamint a hagyományos családi értékek védelmében a megkérdezettek 16 százaléka tartja kifejezetten hitelesnek az EU-t. 11 százalék szerint Európa külső határainak védelmét képviseli a leginkább a közösség – ezzel a megadott válaszlehetőségek közül ez végzett az utolsó helyen.

53. ábra

Az Ön véleménye szerint az Európai Unió az alábbiak közül melyik értékeket képviseli jelenleg a leginkább?

A kormánypárti szavazók véleménye nem sokban különbözik a társadalom egészétől, a klímaváltozás elleni harcban, a szabad munkavállalás és a kulturális sokszínűség kérdésében látják hangsúlyosabbnak az EU fellépését az átlagnál, míg a demokrácia és a jogállam védelmezőjeként, valamint az emberi jogok hirdetőjeként kevesebben tekintenek közülük az EU-ra. A jobbkios szavazók gyakrabban választották a demokrácia és a jogállam, valamint a hagyományos családi értékek védelmét az összes válaszadóhoz képest. Az összes választói csoport közül a szocialista szavazók választották a leggyakrabban a gazdasági fejlődést és az életszínvonal-javulást, ők elsősorban tehát a jólét kérdésében látják hitelesnek az európai integrációs folyamatot, és a körükben is az átlagnál gyakrabban választották a demokrácia és jogállam védelmét, valamint a munkavállalás szabadságát. Az LMP-sek körében a béke és az emberi jogok védelmének képviselője jelent meg az átlagnál gyakrabban, továbbá az ökopárt szavazói tekintik a legkevésbé hitelesnek az EU globális éghajlatváltozás elleni harcát, nem véletlenül: az európai zöld pártokhoz hasonlóan az LMP is rendszeresen megfogalmaz komoly kritikákat az EU klíma- és energiapolitikájával kapcsolatban. Amennyiben az első helyen választott értékeket nézzük, a kormánypárti és az LMP-s szavazók számára elsősorban a békét, az MSZP, a Jobbik és a Momentum számára a demokrácia és jogállamiság védelmét, a DK-sok számára viszont az emberi jogok hirdetését képviseli jelenleg a leginkább az EU.

A Momentum esetében kiemelkedően nagy arányban tartják hitelesnek az Európai Unió elkötelezettségét a demokrácia és a jogvédelem kérdésében, ám érdekes, hogy a magát az Erasmus-generáció megtestesítőjeként definiáló párt esetében az átlagnál szignifikánsan alacsonyabban választották a szabad munkavállalás, tanulás és utazás válaszlehetőséget. Érdekes módon a DK szavazói tartják a legkevésbé a gazdasági fejlődés szimbólumának az Európai Uniót, számukra az egységes Európa elsősorban a demokratikus szabadságjogok védőbástyáját jelenti, ugyanis az átlagnál szignifikánsan magasabb arányban tartják az EU-t a jogállamiság, a béke és az emberi jogok képviselőjének.

A demokrácia és jogállamiság védelmét tekintve a településtípus esetében látjuk a legjelentősebb eltérést, ugyanis míg a városban élők 31-35 százaléka gondolja úgy, hogy ezt az értéket képviseli a leginkább az Európai Unió, a községekben élőknek ennél kevesebb mint a fele, mindössze 15 százalék választotta. A békét jelentősen gyakrabban választották a 30 éven aluliak, de érdekes, hogy míg az alig 8 általánost végzetek egyharmada jelölte meg ezt az opciót, addig a leginkább képzett réteg esetében ez az arány már csak 21%. Az uniós állampolgárok életszínvonalának emelkedését a községekben élők tartják a legkevésbé az EU egyik legfontosabb értékének, a leginkább viszont a kisvárosokban élők és a 30-as korosztály. A 40 és 50 év közöttiek kiemelkedően magas arányban tartják az emberi jogok védelmezőjének az Európai Uniót, pontosan az a generáció, akik az erősen liberális szellemű rendszerváltás idején lettek nagykorúak, és vált egyre stabilabbá politikai gondolkodásuk. Érdekeség viszont, hogy a felsőfokú végzettséggel rendelkezők és a fővárosiak körében kevésbé volt népszerű ez a válaszlehetőség. Az összes társadalmi csoportot vizsgálva a fiatal felnőttek és a budapestiek tartják az egyik leghangsúlyosabb EU-s értékének a gazdasági fejlődést.

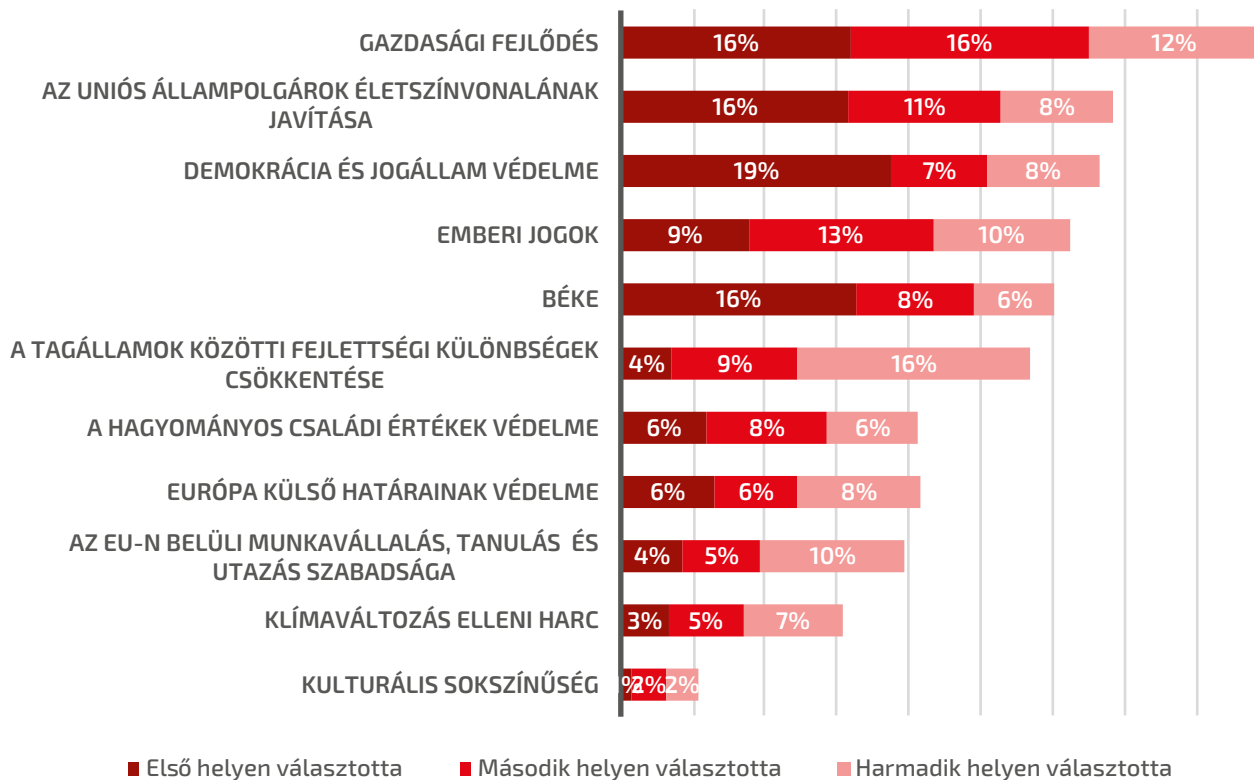
A hagyományos családi érték védelmezőjeként némileg magasabb arányban tekintenek a nők az EU-ra, mint a férfiak, de szignifikánsan nagy arányban választották a fővárosban is. A klímaváltozás elleni fellépést a megyeszékhelyeken élők szerint képviseli a leginkább az EU, míg az unión belüli szabad mozgás tekintetében az egyre magasabban képzett rétegek egyre nagyobb arányban választották opcióként. A kulturális sokszínűséget a leggyakrabban a Budapesten élők választották, míg az uniós külső határok védelme a községekben élők számára az egyik legjellemzőbb értéke az Európai Uniónak.

4.3. Milyen értékeket képviseljen az Európai Unió a jövőben?

Amikor az a kérdés merült fel, hogy mely értékeket kellene az EU-nak a jövőben a leginkább képviselnie, a legtöbben első helyen a demokrácia védelmét választották (19%). Ugyanakkor, ha azt nézzük, hogy összességében mely téma került a leggyakrabban az első három közé, akkor egyértelműen a jólét és az életszínvonal-javítás hangsúlyosabb képviselőjét várja a magyar társadalom a leginkább a jövőben az Európai Uniótól. A válaszadók 43 százaléka említette a gazdasági fejlődés célkitűzését, 35 százalék pedig az életszínvonal javításának erőteljesebb uniós törekvését látná szívesen a jövőben. A materiális javak iránti igény után a demokrácia és jogállam védelmét (34%), az emberi jogokat (32%), valamint a békét (30%) állítanák az EU működésének középpontjába a magyarok. Ezeket a témákat a hatodik helyen követi a tagállamok közötti egyenlőtlenségek csökkentése (29%). A kormány álláspontjával összhangban minden ötödik magyar szerint kellene a hagyományos családi értékeket, valamint Európa külső határait jobban megvédeni, és uniós prioritásként kezelni. Majdnem ugyanennyien gondolják azt, hogy a jövőben sem szabad veszélyeztetni az EU-n belüli szabad mozgást. A klímaváltozás elleni harc a válaszadók mindössze 15 százalékának elvárt uniós prioritás, míg a kulturális sokszínűség mindössze a magyarok 5 százalékának fontos, hogy a jövőben sokkal hangsúlyosabban megjelenjen az Európai Unió politikai agendáján.

54. ábra

És az Ön véleménye szerint az Európai Uniónak melyik értéket kellene képviselni a jövőben a leginkább?

A kormánypárti szavazók a várakozásoknak megfelelően a hagyományos családi értékek és Európa külső határainak védelmét várják az Európai Uniótól, míg a demokrácia és jogállam, valamint az emberi jogok terén az átlagosnál kevésbé szeretnék erőteljesebb fellépést. Az MSZP-szek számára az átlaghoz képest szintén fontosabb Európa külső határainak védelme, ám körükben a gazdasági fejlődés és a demokrácia védelme is fontosabb az átlagosnál. A jobbkiosok elsősorban a materiális értékek hangsúlyosabb képviselőjének igényével térnek el a többi választói csoporttól: a gazdasági fejlődést és a gazdasági egyenlőtlenségek csökkentését ők választották az egyik leggyakrabban. Az LMP esetében érthető módon kifejezetten fontos érték a klímaváltozás elleni harc: majdnem kétszer annyian jelölték meg ezt az opciót, mint az átlag. Emellett az EU-n belüli mobilitás melletti elköteleződés is az ökopárt szavazóira jellemző a leginkább. A liberális Momentum szimpatizánsaira a legjellemzőbb a kulturális sokszínűség iránti igény, de ők választották a leggyakrabban a demokrácia és jogállamiság védelmét is. A DK-sok számára a legkevésbé fontos Európa külső határainak a védelme, ők inkább a jogállamiság és az emberi jogok védelmében, valamint a gazdasági fejlődésében betöltött katalizátor szerepben látnák a jövőben a legszívesebben az Európai Uniót.

A demokrácia és jogállamiság védelmét a legnagyobb mértékben a felsőfokú végzettségűek (38%), valamint a Budapestben (38%) és a megyeszékhelyeken (43%) élők várják az az EU-tól – a községekben ugyanez az arány mindössze 23%. A béke értéke az egyre alacsonyabb végzettségűek között egyre nagyobb arányban jelenik meg prioritásként, ám a legnagyobb arányban az ötvenes korosztály támogatja (36%). Az életszínvonal javítása fontosabb a férfiak számára (38%), mint a nőknek (31%), de kiemelkedően magas volt a támogatottsága a megyeszékhelyeken élők körében is. Az emberi jogok hangsúlyosabb képviselője az inkább ellenzéki fővárosban élők számára a legfontosabb, míg a gazdasági fejlődést az egyre kisebb településeken egyre nagyobb arányban szeretnék az EU prioritásai között látni. A tagállamok közötti egyenlőtlenségek kiegyenlítése a leginkább az idősek számára prioritás, míg a klímaváltozás elleni harc a leginkább a fővárosiakat aggaszthatja, ugyanis ők szeretnék a legnagyobb arányban, ha ezen a téren lépne fel hangsúlyosabban a közösség a jövőben. A külföldi munkavállalás és szabad utazás az egyre kevésbé képzett rétegek számára egyre fontosabb. A külső határok védelmének kérdésében jelentős különbség van a nemek között: míg a férfiaknak mindössze 16 százaléka, addig a nőknek a negyede tartja fontosnak, hogy a jövőben hangsúlyosabban védje az EU a külső határait.

4.4. Nemzeti szuverenitás vagy európai szuperállam?

Az európai integráció mélyítésének határai a magyar társadalomban

Az egyes szakpolitikai területeken a döntéshozatal szintjét tekintve erős bázisa van a nemzeti szuverenitás politikájának. A 13 vizsgált szakpolitikai terület többségében inkább megtartanák a magyarok a döntéshozatalt nemzeti hatáskörben. Mindössze négy közpolitikai témában (energiapolitika, kül- és biztonságpolitika, környezetvédelem és klímapolitika, bűnüldözés és terrorizmus elleni harc) voltak többségben azok, akik inkább a közösen szabályozott és összehangolt döntéshozatal pártján állnak. Emellett kiemelendő, hogy az Európai Unió kizárólagos hatáskörébe csak a társadalom igen kis része utalna döntéseket: a szakpolitikai területtől függően az Európai Egyesült Államok támogatói 5–12% között vannak.

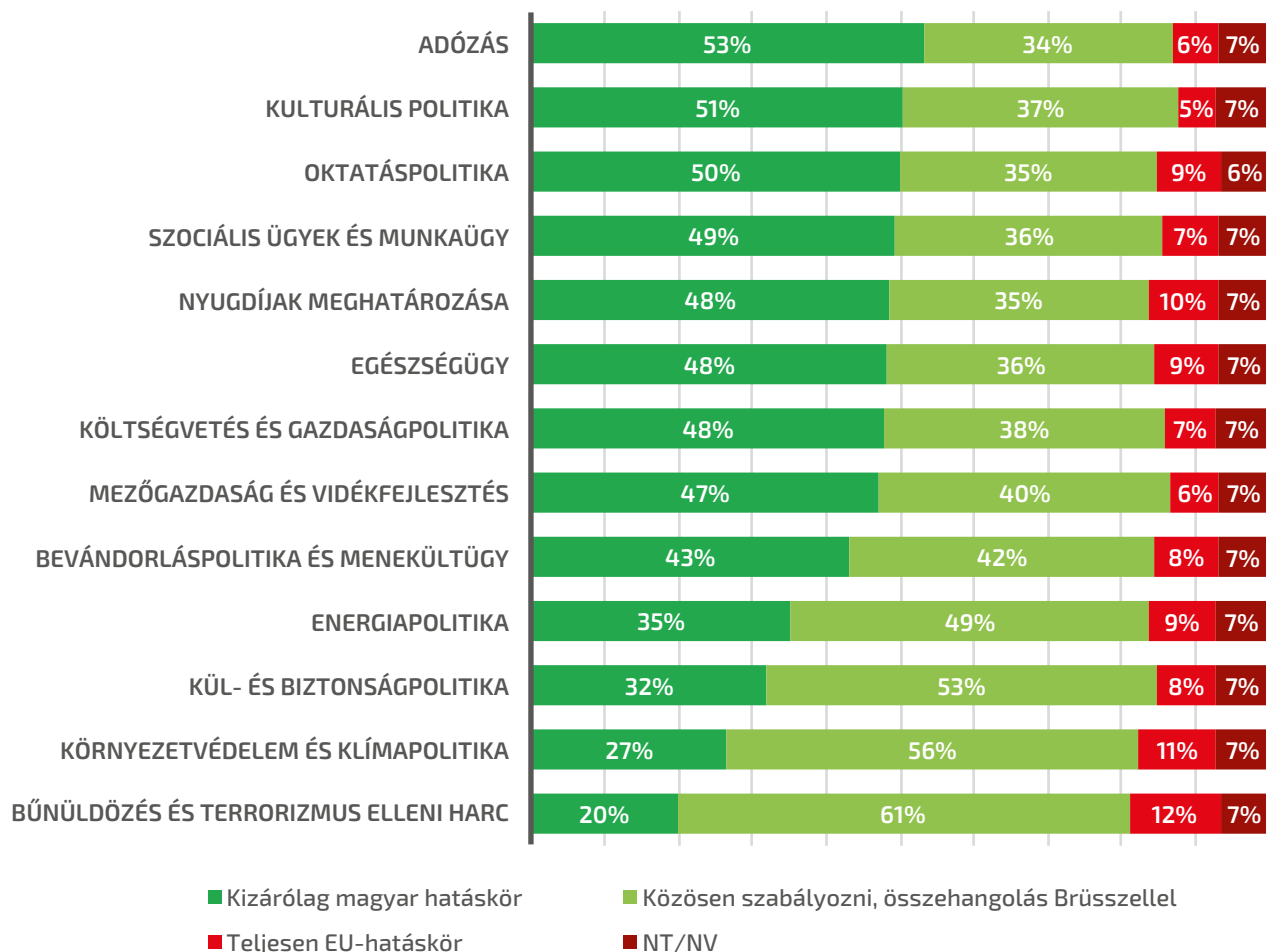
Elsősorban a gazdasággal és az emberi erőforrásokkal kapcsolatos szakpolitikai kérdésekben tartaná nemzeti hatáskörben a döntéshozatalt a magyar társadalom: mind az adózás, a szociálpolitika, a foglalkoztatás, a nyugdíjak, a mezőgazdaság és a költségvetési kérdésekben a társadalom fele szerint az a jó, ha kizárólag a magyar kormány van lehetősége a szabályozás kialakítására, de ugyanezt látjuk a kultúrpolitika, az oktatáspolitikai valamint az egészségügy területén is.

A bevándorlás kérdésében némileg meglepő módon kiegyenlített azoknak a tábora, akik a nemzeti, és akik a Brüsszellel összehangolt döntéshozatalt pártolják, ám a különböző, hangsúlyosan globális és nemzetközi dimenzióval is rendelkező szakpolitikai kérdésekben, mint az energetika, a kül- és biztonságpolitika, a klímaváltozás elleni harc vagy a bűnüldözés és terrorizmus elleni küzdelem már jóval engedékenyebb a társadalom, és többségük a tagállamok között összehangolt szabályozás kialakítása mellett teszi le a voksát.

A legnagyobb arányban a megkérdezettek az adózás kérdésében ragaszkodnak a nemzeti hatáskörhöz. A válaszadók több mint fele (53%) hagyná meg a magyar kormány döntési jogát, egyharmaduk a közös szabályozás pártján áll, míg mindössze 6 százaléknyan utalnák teljes mértékig az EU hatáskörébe a kérdést. Az adópolitika kialakítása egyébként jelenleg is tagállami szinten zajlik.

55. ábra

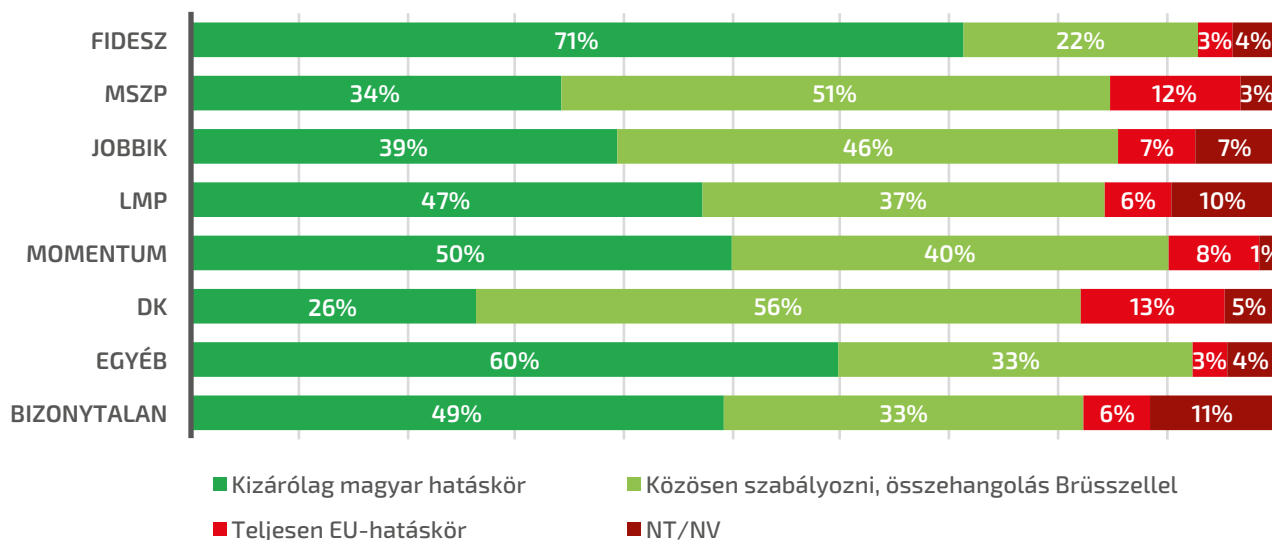
A következő területek közül Ön szerint melyekben kellene Magyarországnak egyedül döntenie, melyekben kellene Brüsszellel közösen, összehangoltan határozni, és melyeket utalná teljes egészében az Európai Unió hatáskörébe?

Az MSZP, a Jobbik és a DK szavazói körében nincsenek többségben a nemzeti hatáskörhöz ragaszkodó vélemények. A kormánypárti szavazók körében a legmagasabb a ragaszkodás mértéke a jelenlegi szabályozáshoz.

56. ábra

Adózás

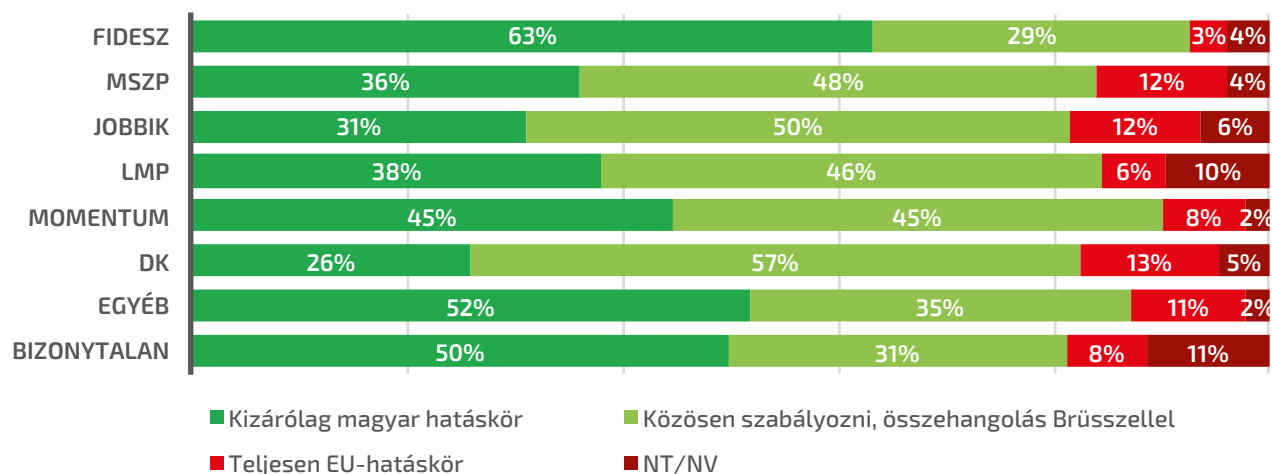
A kultúrpolitika területén tapasztalható a második legerősebb ragaszkodás a nemzeti hatáskörhöz. A magyarok fele vélekedik így, 37 százaléknyan összehangolnák a szabályozást a többi tagállammal, míg mindössze 5 százalék utalná teljesen az Európai Unió hatáskörébe. A kormánypárti szavazók ragaszkodnak a legnagyobb mértékben a kultúra terén a nemzeti hatáskörhöz, de a jelenlegi szabályozás fenntartásának ötlete többségben van még a szocialista, a momentumos és a párt nélküli szavazók között is. A közös, összehangolt szabályozás a DK-sok körében a legnépszerűbb, de érdekes módon a Jobbik szavazóinak többsége is elfogadná a tagállami kompetencia csökkentését a kultúra területén. Ez utóbbi azért érdekes, mert a korábban szélsőséges Jobbik politikájának középpontjában állt a nemzeti kulturális hagyományok védelme, így ez az eredmény is jól bizonyítja a Jobbik szavazótáborának változását.

Az oktatáspolitikai területén sem változtatna a jelenlegi helyzeten a magyar társadalom többsége, a megkérdezettek pontosan fele szerint az oktatásról csak tagállami szinten szabad döntést hozni, 35 százalék nyitott lenne valamiféle koordinációra Brüsszellel, míg minden tizedik magyar viszont teljesen az unió hatáskörébe rendelné ezt a szakpolitikai területet. A kormánypárti és bizonytalan szavazókat leszámítva az összes ellenzéki szavazótáborban többségben vannak azok, akik kompetenciákat ruháznának át az Európai Unióra, amely vélhetően abból a társadalmi elégedetlenségből fakad, ami a rendszerváltás óta, de különösebben az elmúlt pár évben körbelengi az oktatáspolitikai területét. A vizsgált terület hatásainak közvetlenül a leginkább kitett korosztály, a 30 éven aluliak látnák a legszívesebben az Európai Unió valamilyen szintű részvételét az oktatáspolitikai kialakításában.

A szociális ügyek és a foglalkoztatás terén a megkérdezettek fele szerint kellene kizárólag magyar hatáskörben kezelni a kérdést, 36 százaléknyan hangolnák össze a területet Brüsszellel, míg a megkérdezettek 7 százaléka inkább átutalná teljes mértékig a terület irányítását az Európai Unió intézményeinek. A kormánypárti szavazók ezen a téren sem vennék el a nemzeti kormány kezéből az irányítást, ám az ellenzéki szavazók többsége nyitott valamilyen szintű elmozdulásra az összehangoltság irányában. Az Európai Egyesült Államok megteremtését a zászlajára tűző DK szavazói (57%) lennének hajlandók a leginkább lemondani a nemzeti szintű döntéshozatal kizárólagosságáról, de alig vannak lemaradva tőlük a jobbikosok (50%).

57. ábra

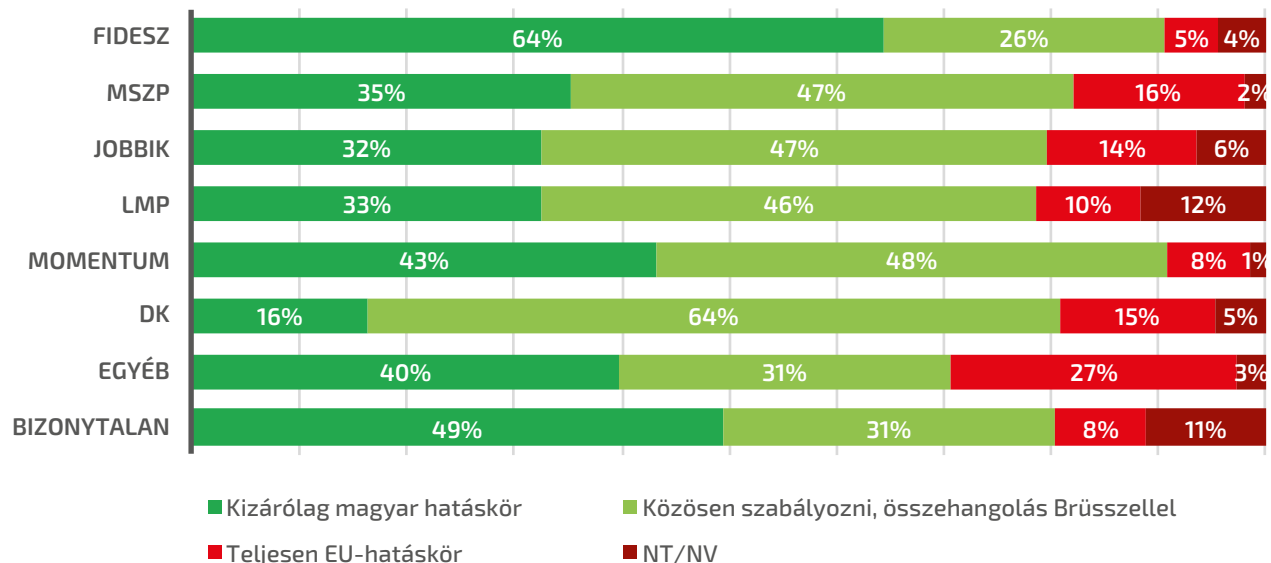
Szociális ügyek és munkaügy

A nyugdíjak kérdésében, habár csak egy hajszálnyival is, de többségben vannak azok, akik meghagynák a magyar kormány feladatának a nyugdíjak összegének meghatározását: 48 százaléknyan támogatják a tagállami hatáskörben meghatározott összegeket, 35 százalék hangolná össze Brüsszellel a szabályozást, míg minden tizedik válaszadó teljes mértékben rábízna az EU-ra a területet. A fideszeseket és a bizonytalanokat leszámítva az összes szavazói csoportban többségben vannak azok, akik támogatják, hogy az Európai Unió valamilyen mértékben, de szőljon bele a hazai nyugdíjak meghatározásába. Kiugró mértékben népszerű ez a javaslat a DK-sok körében (64%), mindössze 16 százalékkuk tartaná a kormány hatáskörében, ami vélhetően összefüggésben van azzal, hogy a DK európai választási kampányának egyik fő ígérete az európai minimálnyugdíj bevezetése. Ez a javaslat a DK-n kívül az MSZP programjában jelent még meg, ami vélhetően elnyeri a szimpatizánsaik tetszését, ugyanis 47 százalékkuk a közös szabályozással, további 16 százalékkuk a teljesen uniós hatáskörben megállapított nyugdíjakat tartaná megfelelőnek. Ezzel szinte teljesen megegyezik a jobbikosok álláspontja (47% és 14%). Az LMP-sek, de főleg a momentumosok lelkesedése visszafogottabbnak tekinthető, de esetükben is többségben vannak a Brüsszellel összehangolt nyugdíjpolitika hívei.

58. ábra

Nyugdíjak meghatározása

Az egészségügy tekintetében is ragaszkodik a magyarok többsége a nemzeti hatáskörben kialakított szabályozáshoz. Majdnem minden második megkérdezett vélekedett így (48%), 36 százaléknyan hangolnák össze az EU-val a területet, míg 9 százalék utalná teljesen az EU hatáskörébe. Az összes ellenzéki párt szavazói között többségben van ugyanakkor a megosztott egészségpolitika elképzelése: a leginkább a DK-s szavazók (64%) bíznák a területet az uniós döntéshozókra. A kormánypárti szavazóknál viszont egyértelmű a többség (64%), nagyjából kétharmad–egy-harmad arányban tartanak meg a jelenlegi állapotot és vonnák be egy bizonyos szintig az EU döntéshozóit a terület szabályozásába.

Ha tehetné, kizárólagosan nemzeti hatáskörbe utalná a gazdaságpolitikai döntéseket a magyar társadalom 48 százaléka. A megosztott kompetenciákat 38 százaléknyan tartják jónak, további 7 százalék viszont teljesen az EU hatáskörébe utalná a területet, ami lényegében egy európai föderalista állam működésére hasonlítana. A Jobbik szavazói támogatják a leginkább, hogy az EU is beleszólhasson a magyar gazdaságpolitikába, emellett körükben a legalacsonyabb a nemzeti hatáskör népszerűsége az összes választói csoport közül, ami mindenképpen meglepő egy olyan párttól, mely néhány éve még ki akarta léptetni Magyarországot az EU-ból.

A mezőgazdaság területén sem adna semmilyen beleszólási jogot az Európai Uniónak a magyarok legnagyobb része: 47 százalék kizárólag a magyar kormány hatáskörébe adná az agrárpolitikát érintő kérdések szabályozását, 40 százalék a Brüsszellel közösen összehangolt szabályozás mellett tette le a voksát, míg mindössze 6 százalék bízná teljes mértékig az EU döntéshozóira a magyar vidék sorsát. A pártos bontásnál ismét a többi szakpolitikára is jellemző kép tárul elénk: a kormánypártiak többsége kizárólag magyar hatáskörben szeretné tudni a mezőgazdasági döntéshozatalt, az ellenzékieknek viszont megfelel a megosztott szabályozás: közülük a DK-sok ragaszkodnak a legkevésbé a nemzeti kizárólagossághoz.

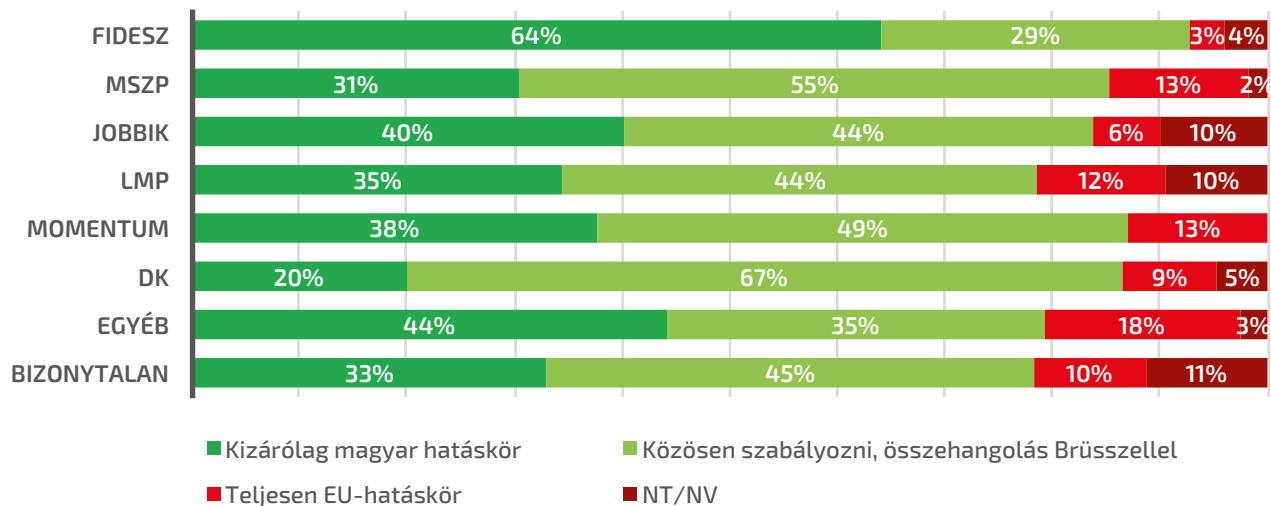
A bevándorlás kérdésében két megegyező nagyságú tábort látunk: míg a megkérdezettek 42 százaléka tartja jónak a jelenlegi közös szabályozást, addig 43 százalék viszont kizárólag nemzeti hatáskörbe szeretné delegálni azt a szakterületet érintő döntéseket. Ezen felül 8 százaléknyan megfosztanák a magyar kormányt a döntés jogától, és teljesen közösségi szintre emelnék ezt a kérdést. Mint ismert, a bevándorlás 2015 óta a magyar politikában kiemelt helyet foglal el, ráadásul a magyar kormány és az Európai Unió között pont abban a kérdésben van a legnagyobb vita, hogy kinek a hatáskörébe tartozik a bevándorláspolitikai szabályozás kialakítása. Nem meglepő módon a pártpreferencia ennél a kérdésnél is alapjaiban határozta meg a kérdéstről alkotott véleményt, a fideszesek nagyjából kétharmad–egy-harmad arányban támogatják a tagállami kizárólagosságot, az ellenzéki szavazók körében viszont kisebbségben van a kormány álláspontja. Egyértelmű összefüggést látunk a bevándorlással kapcsolatos hatásköréről való gondolkodás és az életkor között, ugyanis az egyre idősebb válaszadók egyre kevésbé bíznak meg az Európai Unióban, és egyre magasabb arányban támogatják a kizárólag magyar hatáskörben kialakított menekültügyi szabályozást.

Energiaügyben a magyarok többségének megfelel a jelenlegi hatáskörmegosztás, a válaszadók fele tartja jónak a jelenleg hatályos megosztott szerepkört, míg alig minden harmadik magyar venné el az EU jogköreit ebben a kérdésben. 9 százaléknyan viszont közösségi szintre helyeznének minden energetikával kapcsolatos döntést. Ha csak egy hajszállal is, de többségbe kerültek a kizárólag magyar hatáskört pártolók a Fidesz szimpatizánsai körében, 44 százaléknyan támogatják a jelenlegi megosztott szabályozást, míg mindössze 5 százalék adná át teljesen Brüsszelnek a jogköröket. Az ellenzék körében konszenzus van a jelenlegi mechanizmus támogatása mellett, a DK és az MSZP szavazói a legkevésbé lelkesek a nemzeti hatáskör visszaállításával kapcsolatban.

Egyértelműen megbízik külügyi kérdésekben az Európai Unióban a magyar társadalom. A válaszadók több mint fele (53%) számára a közös szabályozás kialakítása a legkívánatosabb megoldás a külpolitikát tekintve, további 8 százalék pedig egyenesen az EU hatáskörében delegálná ezt a területet. Emellett mindössze egyharmadnyian hagynák meg a diplomácia kérdéseket a magyar kormány hatáskörében. Egyedül a kormánypárti szavazók körében látni kiegyenlített táborokat, 46-46 százalék van a tagállami kizárólagosság és a közös szabályozás kialakítása mellett, az összes ellenzéki táborban egyértelmű többségben van az összehangolt döntéshozatal támogatottsága.

59. ábra

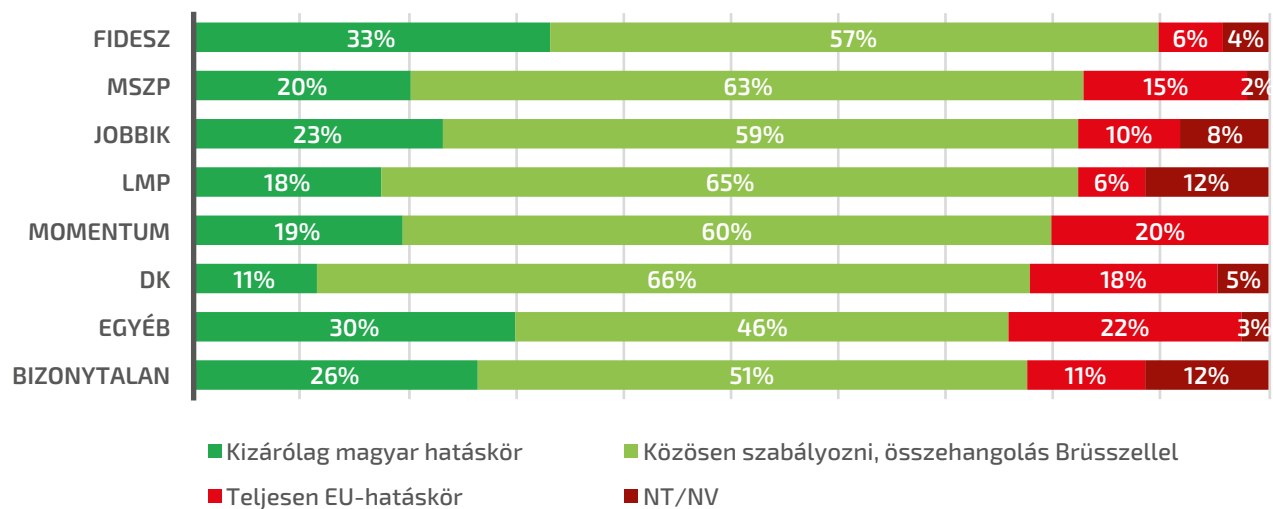
Bevándorláspolitiká és menekültügy

A környezetvédelmet tekintve egyértelműen megfelel a magyar társadalomnak a jelenlegi megosztott döntéshozatali felállás. 56 százalék támogatja az érvényben lévő megoldást, minden negyedik magyar visszatérne a kizárólagosan nemzeti hatáskörbe, míg minden tizedik válaszadó kizárólagosan uniós szintre helyezné a kérdést. Pártokon átívelő konszenzus van abban, hogy megfelelő a jelenlegi megosztott hatáskör: még a leginkább a magyar kizárólagosságot támogató kormánypártiak körében is csak egyharmadnyian delegálnák vissza nemzeti hatáskörbe a területet, míg a DK-soknál ez az arány mindössze 11 százalék.

60. ábra

Környezetvédelem és klímapolitika

A bűnüldözés és a terrorizmus elleni harc kérdésében is a közös fellépést támogatja a legnagyobb arányban a magyar társadalom, a megkérdezettek 61 százaléka szerint szükség van a tagállamok közötti összehangolt szabályozásra a hatékony fellépés érdekében. Minden ötödik válaszadó elutasít bárminemű közösködést belügyi kérdésekben, míg 12 százalék elvonná a jogköröket a magyar kormánytól, és uniós szinten központosítaná a bűnüldözés elleni harcot. Ismét pártokon átívelő konszenzus figyelhető meg a kérdésben, a nemzeti hatáskörben kialakított szabályozás a kormánypárti szavazók körében a legmagasabb (27%), a többi választói csoportban stabilan 20 százalék alatt marad az arányuk. Az életkor és a végzettség tekintetében is megfigyelhetünk egyértelmű összefüggéseket a kérdésről alkotott vélemény tekintetében, ugyanis az egyre idősebb válaszadók egyre inkább igénylik a nemzeti kizárólagosságot a belügyi szabályozás kérdésében, míg a végzettség tekintetében fordított arányosságot látunk, tehát az egyre képzetesebb válaszadók egyre kisebb arányban támogatják a kizárólag magyar hatáskörben kialakított szabályokat.

Összességében, a különböző szakpolitikai területek hatáskörével kapcsolatban egyértelműen megállapíthatjuk, hogy elsődlegesen a pártpreferencia határozza meg az emberek véleményét a kérdésben. A kormánypárti szavazók jellemzően a nemzeti hatáskörben kialakított szabályozások mellett teszik le a voksukat, míg az ellenzékiek sokkal inkább nyitottabbak az összehangolt döntéshozatalra. Utóbbi álláspont támogatottsága a DK-sok körében a legmagasabb. Egyetlen politikai tábor körében sincs viszont számottevő pártolója a kizárólagosan uniós szintű szabályozások bevezetésének: jellemzően csak minden tizedik válaszadó gondolkodik így.

Az életkori bontás tekintetében azt figyelhetjük meg, hogy jellemzően a fiatalok a legkevésbé elkötelezettek a nemzeti hatáskörben tartott szakpolitikai döntéshozatal mellett, míg a középkorúak igénylik a leginkább a magyar kormány kizárólagos döntéseit. Emellett jellemzően a fővárosban élők, valamint a legjobban képzetesebb rétegek támogatták a nemzeti hatáskörben kialakított szabályozásokat, ami egyértelműen szembe megy azzal a korábbi feltevessel, hogy az urbánus értelmiségi réteg nagyobb arányban hajlandó közösségi szintre delegálni döntéshozatali mechanizmusokat.

5. Konklúziók – Az Európai Unió és a magyar társadalom 15 év után

Az Európai Unió jelentése Magyarországon:
uniós pénzek, migráció, szabad mozgás

A magyaroknak elsősorban az uniós pénzekből megvalósult fejlesztések jutnak eszükbe az Európai Unióról. A legtöbbször (16%) a Magyarország gazdaságára gyakorolt pozitív hatásokat említették a válaszadók: eszerint a különböző pályázati lehetőségekre és pénzügyi támogatásokra asszociálnak a leggyakrabban, amikor az Európai Unióra gondolnak. **A második leggyakoribb válaszcsoporthoz a migrációhoz (12%) köthető** – az utóbbi évek kampányai fényében nem meglepő módon – soha nem pozitív kontextusban. **Szintén erősen jelen vannak az „EU, mint közösség” és a „határok nélküli Európa” gondolatai is.** A harmadik leggyakoribb válaszként egyfajta közösséget vagy szövetséget jelenít meg a magyarok számára az Európai Unió: az európai egység gondolatát, a kölcsönös segítségnyújtást, az együttműködést és a valahova tartozás élményét emelték ki az EU-val kapcsolatban. 10 százalék körüli említést kapott továbbá a „határok nélküli Európa”: ezek a válaszok elsősorban a schengeni határokat, vagyis az útlevél nélküli szabad utazás lehetőségét kötik az Európai Unióhoz. A nyitott határokkal szorosan összefügg az ötödik leggyakoribb említés, a külföldi munkavállalás és tanulás megkönnyített lehetősége. **A magyarok tehát főként a tagságunkból fakadó előnyökkel azonosítják az európai integrációt, de a negatív kommentek szóhasználatát és az érvelését figyelve egyértelműen kimutatható a kormányzati retorika hatása is.**

Az EU általános megítélése: mérsékelt pozitív attitűd

15 évvel a csatlakozás után az Európai Unió megítélése a magyar társadalom körében továbbra is egyértelműen pozitív. A magyarok csaknem kétharmada (65%) pozitív véleménnyel van a közösségről, és mindössze minden negyedik megkérdezett (25%) értékeli csak negatívan az Európai Uniót. Ez az eredmény egyben jelzi azt is, hogy a 2010 óta tartó euroszeptikus kormányzati kommunikáció sem tudta megfordítani az EU túlnyomóan kedvező hazai megítélését. A messze leggyakoribb válasz (51%) az „inkább pozitív” volt, jelezve, hogy az európai integráció hazai támogatói között is csak kisebbség az EU-rajongók tábora – **a mérsékelt pozitív attitűd az uralkodó.**

A különböző pártok szavazóinak a véleményében ugyan jelentős különbségeket látunk, de mindegyik párt támogatói között többségben vannak a pozitív vélemények. **A kormánypárti szavazók körében a relatíve legrosszabb az EU megítélése, de még a fideszesek fele (52%) is jó véleménnyel az európai integrációról,** míg 39 százaléknyan negatívan gondolkodnak az EU-ról. Az ellenzéket tekintve mindegyik párt szavazói körében döntő többségben vannak a pozitív vélemények: **a Jobbik szavazóinak háromnegyede is így vélekedik,** ami majdnem 10 százalékponttal nagyobb arány a teljes társadalomhoz képest. **A baloldali és liberális pártok mindegyikénél elsöprő a kedvező vélemények aránya:** a szocialisták 83 százaléka, a momentumosok 85 százaléka, a DK-sok 88 százaléka, míg az LMP-sek 92 százaléka vélekedik alapvetően pozitívan az Európai Unióról. Habár minden korcsoportban többségben vannak a kedvező vélemények, **az életkort tekintve mégis érzékelhető különbség a fiatalok és az idősebbek között.** Míg a 30 éven aluliak körében 73 százalék az EU-ról pozitívan vélekedők aránya, addig az idősebb korosztályokban ez az arány már csak 60-65 százalék között mozog.

Pártokon és társadalmi csoportokon átívelő konszenzus:
az EU tagság előnyös Magyarországnak

Az Európai Unióval kapcsolatban többségben lévő pozitív vélemények mellett az is egyértelmű, hogy előnyösnek ítéli meg a magyar társadalom hazánk első 15 évét az Európai Unió tagjaként. **A megkérdezettek háromnegyede (75%) látta az ország szempontjából pozitívnak a csatlakozás óta eltelt időszakot, míg mindössze 17 százaléknyan vélekedtek úgy, hogy a 2004 óta tartó időszak előnytelen volt az országnak.**

Pártokon és társadalmi csoportokon átívelő konszenzus van arról, hogy Magyarország EU-ban eltöltött első 15 éve előnyös volt az ország számára. A kormánypárti szavazók nagy többsége (71%), a bizonytalanok (72%) és a jobbikosok (76%) is így vélekednek. A baloldali és liberális pártok mindegyikében elsöprő többségben vannak a pozitív vélemények, a szocialisták négyötöde, a momentumosok, az LMP-sek és a Demokratikus Koalíció tábora pedig szinte egyöntetűen előnyösnek ítélte meg az EU-ban eltöltött 15 évet.

Az uniós tagságot a magyarok nagy többsége materiális okok miatt tartja előnyösnek

Szinte teljes egyetértés van a magyar társadalomban abban, hogy uniós tagságunk legnagyobb előnye az Európai Unió által biztosított gazdasági fejlődés. Amikor arra kértük a válaszadókat, hogy nevezze meg szabadon a három legnagyobb előnyét annak, hogy Magyarország az Európai Unió tagállama, **a válaszok 51 százalékában**

a Magyarországra érkező uniós támogatásokat, vagy általában a közösség magyar gazdaságra kifejtett pozitív hatását említették. Ettől jócskán lemaradva, de hangsúlyos helyen találjuk a személyek szabad mozgásához köthető előnyöket (szabad mozgás az EU-n belül, külföldi munkavállalás és tanulás lehetősége) is. Nem jelent meg viszont kiemelt helyen az európai értékek védelme, így kijelenthető, hogy **az uniós tagságot a magyar társadalom elsősorban a materiális szempontok miatt tartja előnyösnek.**

Az uniós tagság legfőbb hátrányai:
migráció, szuverenitás feladása, másodrangú gazdasági pozíció

Az uniós tagsághoz köthető legnagyobb hátrányok között a leggyakrabban, a válaszok közel harmadában (32%) a migráció kérdését emelték ki. A témában érkezett megszólalások rendre a kormánykommunikáció üzeneteit tükrözték vissza, miszerint az Európai Unió „Magyarországra kényszeríti a migránsokat” és Magyarországból „bevándorlóországot” akar csinálni. Ezzel összefügg, hogy **a második leggyakoribb hátrányként pedig a szuverenitás kérdését emelték ki a válaszadók (26%): szerintük az Európai Unió túl sok dologba akar beleszólni, ami sérti hazánk függetlenségét.**

Összességében két nagy csoportra bonthatjuk az ellenérveket, melyek közül a bevándorlással és a szuverenitással kapcsolatos állítások csak az egyik irányt fémjelzik. **A másik nagyobb csoportja a kritikáknak gazdasági jellegűek, melyek szerint egyfelől a csatlakozás számos hátránnyal járt a magyar gazdaság számára, másrészt az Európai Unión belül betöltött pozíciónk miatt nem is tud az ország kitörni hátrányos helyzetéből (15%).** Ezek a megszólalások elsősorban azt a percepciót emelték ki, mely szerint a csatlakozás óta csökkent volna az életszínvonal Magyarországon, leépült a gazdaság és az ipar, valamint az európai piacra való belépésünk hátrányosan érintette a magyar mezőgazdaságot. **Fontos ugyanakkor hozzátenni, hogy a hátrányok számbavétele során jóval kevesebb válasz érkezett (881), mint amikor az előnyök felsorolására kértük a megkérdezetteket (1400).**

A magyar választók szerint az uniós tagság gazdasági mérlege egyértelműen pozitív

Határozottan úgy vélekedik a magyar társadalom, hogy gazdaságilag előnyös volt Magyarország számára az elmúlt 15 év: a megkérdezettek 58 százaléka szerint az elmúlt 15 évben több pénzt kapott az ország az EU-tól, mint amennyit befizetett a közös kasszába. Ezzel ellentétes véleményen mindössze 9 százaléknyan vannak, míg minden ötödik válaszadó (20%) szerint kiegyensúlyozott a mérleg. A kormányzati kommunikáció

ismeretében nem meglepő, hogy a leginkább a kormánypárti szavazók kételkednek abban, hogy Magyarország nettó haszonélvezője lenne a közösségnek, igaz körükben is többen vannak, akik szerint gazdaságilag is megéri az EU tagság.

Ehhez szorosan kapcsolódik az, hogy **a magyar társadalom jelentős többsége osztja azt a véleményt is, hogy az uniós tagság hozzájárul a gazdasági fejlődéshez Magyarországon: az összes megkérdezett majdnem háromnegyede (71%) szerint Magyarország számára gazdaságilag előnyös az uniós tagság**, és mindössze 23% szemléltette ennél kritikusabban az EU szerepét a magyar gazdaság növekedésében. Pártokon átívelő konszenzust figyelhetünk meg a kérdésben: még a leginkább szkeptikus bizonytalanok kétharmada is elismeri, hogy az Európai Unió hozzájárul a hazai gazdasági fejlődéshez, de a többi választói csoportban még ennél is nagyobb egyetértést látunk. **A magyarok többsége szerint, ahogyan a gazdasági fejlődésre, úgy a foglalkoztatásra is jótékony hatással van hazánk uniós tagsága.** Minden vizsgált társadalmi csoportban döntő többségbe került ez az álláspont.

A vizsgált szempontok közül **a legnagyobb mértékben a nyugati termékekhez és szolgáltatásokhoz való hozzáférés tekintetében lát javulást a magyar társadalom** az Európai Uniónak köszönhetően a csatlakozás óta eltelt időszakban. **A legkevesebben ugyanakkor a mezőgazdaság, a kisvállalkozások és a természeti környezet helyzetében bekövetkezett változásokkal elégedettek. E három területen a magyarok 60-65 százaléka úgy véli, hogy nem változott vagy romlott a helyzet az utóbbi 15 évben.**

A magyarok nagy többsége ma is az uniós tagság mellett szavazna

Ha az elmúlt 15 év csak egy próbaidőszak lett volna, és most vasárnap tartanának Magyarországon egy új szavazást az uniós tagságról, akkor vélhetően hasonlóan simán alakulnának az eredmények, mint a 2003-as népszavazáson. **A megkérdezettek 63 százaléka szavazna a tagság mellett, 19 százalék a tagság ellen voksolna, míg minden tizedik megkérdezett otthon maradna inkább (további hét százalék pedig nem tudott vagy nem akart válaszolni a kérdésre).** A Fidesz-szavazók a legkevésbé elkötelezettek az EU iránt, de még így is több mint a felük (54%) szavazna a tagság mellett, és kevesebb, mint harmaduk (29%) lépne ki. A néppárti fordulat után a jobbikosok körében már csaknem kétharmados (64%) az EU-tagság támogatottsága. A baloldali és liberális pártoknál pedig döntő többségben vannak a tagságot pártolók: a szocialisták 76 százaléka, momentumosok 83 százaléka, LMP-sek 85 százaléka, míg a DK-sok szinte teljes szavazótábor (95%) a tagság mellett foglalja állást egy képzeletbeli népszavazáson.

A legnagyobb arányban a fiatal felnőtt 18-29 éves korosztály (70%) támogatja az uniós tagságot, a 30-as korosztály és a 60 éven felüliek véleménye megegyezik az átlaggal, a 40 és 60 év közöttiek viszont szignifikánsan kisebb arányban voksolnának a tagság mellett – tehát **a középkorúak a legkevésbé elkötelezettek hazánk**

tagsága mellett. A végzettség növekedésével egyenesen arányosan növekszik a tagság melletti szavazási kedv. Míg a 8 általánossal rendelkezők kicsit több mint a fele erősítené meg hazánk tagságát, addig a felsőfokú végzettségűeknek majdnem háromnegyede. Ha összevetjük a számokat korábbi kutatások eredményeivel, akkor **szembetűnő a fideszes tábor lelkesedésének jelentős csökkenése – mára körükben találjuk a legtöbb euro-szkeptikus választót.** Ezzel együtt is, miután a lassan egy évtizede tartó „Brüsszel-ellenes” kormányzati retorika ellenére sem csökkent érdemben hazánkban az EU tagság támogatottsága, jelenleg elképzelhetetlennek tűnik, hogy a magyarok a közeljövőben egy népszavazáson támogatnák hazánk kilépését az Európai Unióból.

A magyarok fele még bízik abban, hogy az EU megvédi a magyar demokráciát

A kutatásban azt is feltérképeztük, miként vélekedik a magyar társadalom hazánk és az Európai Unió közötti viszony egyes aktuális kérdéseiről. **Csak a magyarok fele szerint segíti az Európai Unió megvédeni a demokráciát Magyarországon,** a megkérdezettek 41 százaléka szerint viszont az EU nem lát el ilyen feladatot. Egyedül a Fidesz hívei között van többségben az az álláspont (56% vs. 39%), miszerint az EU nem védi meg a demokráciát – ők vélhetően nem is osztják azt az álláspontot, miszerint erre egyáltalán szükség lenne, és Magyarországon bármi probléma lenne a demokratikus intézmények működésével. **Az ellenzéki szavazók viszont továbbra is bizakodóak az EU szerepével kapcsolatban a hazai demokrácia megvédésével kapcsolatban,** az összes ellenzéki párt körében többségben vannak az egyetértő vélemények.

A fideszesek nem hisznek abban, hogy a magyar érdekek érvényesülni tudnak európai szinten

Szinte pontosan két ugyanakkora táborra oszlanak a magyarok, amikor Magyarország uniós érdekérvényesítési képességéről kérdeztük őket: a válaszadók 46 százaléka vélekedett úgy, hogy Magyarország sikeresen véghez tudja vinni akaratát a közösségen belül, míg 45 százalék szerint Magyarország érdekei nem tudnak érvényesülni. **A legnagyobb arányban a kormánypárti szavazók kételkednek Magyarország sikeres érdekérvényesítő képességében, annak ellenére, hogy a magyar kormány évek óta saját hatékony fellépéséről próbálja meggyőzni a választókat.** A fideszesek pesszimizmusa vélhetően abból ered, hogy elfogadják azt a kormánypárti magyarázatot, miszerint a kormány migrációs álláspontja miatt az Európai Unió intézményei büntetik hazánkat.

Széleskörű egyetértés: az EU túl bürokratikus és nem veszi eléggé figyelembe a választói akaratot

Az általános pozitív uniós attitűdök mellett érdemes rámutatni arra is, hogy a magyarok szűk többsége egy naptól eltávolodott, személytelen gépezetnek látja az Európai Uniót. A megkérdezettek több mint fele egyetértett azzal az állítással, hogy az EU egy önjáró bürokratikus szervezet, ami nem veszi figyelembe az állampolgárai akaratát. Ezzel az állítással a társadalom 37 százaléka nem ért egyet. A 2010 óta tartó populista retorika következtében nem meglepő módon a Fidesz szimpatizánsai vannak a leginkább lesújtó véleménnyel az EU bürokratikusságáról: több mint kétharmaduk tartja az EU-t egy lassan mozduló, személytelen intézménynek. **Összességében azt látjuk, hogy az általános pozitív attitűd mellett a magyarok többségének nincs jó véleménye az EU működéséről,** és osztják azt az egyébként populista politikusok által hangoztatott elitellenes álláspontot, miszerint az EU túl bürokratikus és vezetői nem veszik figyelembe állampolgáraik véleményét. A kérdésről alkotott véleményre a pártpreferencia van a legnagyobb hatással, és **még a kifejezetten Európa-párti ellenzéki pártok szavazóinak jelentős része is hajlamos egyetérteni a bürokratikus működésre és az állampolgárok akaratának figyelembe vételére vonatkozó kritikákkal.**

Az ellenzéki szavazók többsége is a kormány narratíváját fogadja el az EU migrációs politikájáról

Különböző felmérésekből évek óta tudható, hogy elfogadja a magyar társadalom többsége az Orbán-kormány álláspontját az EU migrációs politikájáról. **Az orbáni narratíva hazai népszerűségét támasztja alá kutatásunk is: a megkérdezettek kétharmada értett egyet azzal az állítással, hogy az Európai Unió rá akarja kényszeríteni Magyarországot, hogy bevándorlókat fogadjon be, és mindössze a válaszadók negyede támaszt kételyt a kormánypárt narratívájával szemben.** A kormányzati kommunikáció hatékonyságát támasztja alá az is, hogy a Fidesz-szavazók elsöprő többsége (84%) egyetért az állítással, ráadásul több mint a felének (54%) semmilyen kétely sem merül fel az állítással kapcsolatban. De ami még fontosabb, hogy egyetlen ellenzéki szavazói csoportot sem találni, ahol többségben lenne a kormányéval ellentétes álláspont. Ez azt jelenti, hogy **még az ellenzéki szavazók többsége is a kormány narratíváját fogadja el a migráció – és az EU szerepének – kérdésében.** Szembetűnő továbbá, hogy a legidősebb és a legkevésbé képzett rétegek körében jelentősen magasabb az egyetértési arány, tehát ezek azok a társadalmi csoportok, akik körében a leghatékonyabbnak tűnnek a kormány politikai üzenetei.

A többség bevezetné az eurót

A magyarok többsége bevezetné az eurót hazánkban, amennyiben Magyarország teljesíti az az eurózónához való csatlakozás feltételeit. A megkérdezettek több mint fele, 57 százalék egyetért a közös pénznem bevezetésének szükségességével, míg egyharmadnyian viszont akkor is kitartanának a nemzeti valuta mellett, ha Magyarország mindegyik belépési feltételnek megfelelné. A fideszesek körében enyhe többségben van az euró bevezetésének támogatottsága, igaz, lelkesedésük az átlagnál szignifikánsan alacsonyabb. **Az euróövezet tekintetében 180 fokos fordulatot vevő Jobbik szavazói körében kifejezetten magas az euró támogatottsága, szintje meggyezik a szocialistákéval, míg a DK szavazói körében van a legszélesebb konszenzus az euró bevezetésének szükségességéről.** A településtípust vizsgálva viszont a falvakban élők körében kifejezetten alulreprezentált az euró bevezetése melletti álláspont. Az összes vizsgált társadalmi csoportot tekintve körükben tapasztalható a legnagyobb ellenérzés a közös valuta iránt – igaz, még a falvakban is a relatív többség támogatná az euró bevezetését.

Egyöntetű támogatás az európai minimálbér mögött

A magyar társadalom döntő többsége pozitívan fogadná az egységes szabályok alapján meghatározott európai minimálbér bevezetését. A megkérdezettek 77 százaléka támogatná a javaslatot, míg mindössze 16 százalék hagyná meg nemzeti hatáskörben a minimálbér szabályozását. Mint ismert, a Jobbik 2018-as választási kampányának egyik sarokköve a bérunió megteremtését célozta, míg a Demokratikus Koalíció az európai minimálbér bevezetésével kampányol a 2019-es európai parlamenti választásokon, de a javaslat része az MSZP és Párbeszéd európai víziójának is. A legalacsonyabb foglalkoztatási aránnyal rendelkező harmincon aluli és 60 éven felüli korosztályokban is az átlagnál népszerűbb a javaslat, szemben a 30 és 50 év közöttiekkel. Megjelenik a város–vidék törésvonal az egységes minimálberről való gondolkodásban, a megyeszékhelyeken vagy a fővárosban élők magasabb arányban támogatják a javaslatot, mint a kisvárosokban vagy falvakban élők.

A magyarok üdvözölnék, ha az EU szigorúbban ellenőrizné az uniós pénzek felhasználását

A magyarok jelentős többsége erősen kételkedik a hazánkba érkező uniós források tisztességes felhasználásában. **A társadalom 72 százaléka a szerint az EU-s fejlesztési források jelentős részét ellopják,** és mindössze a minden ötödik válaszadó bízik az uniós pénzek szabályos felhasználásában. **A pártpreferencia szerinti bontást figyelve nem meglepő módon a kormánypárti szavazók tartják a legkevésbé problémásnak a pályázatok lebonyolítását,**

ám még így is egyértelmű többségben vannak körükben azok, akik úgy vélik, hogy Magyarországon az uniós pénzeket érintő korrupció mértéke hagy kívánnivalót maga után. Az ellenzéki pártok szimpatizánsai körében viszont szinte teljes konszenzus van a kérdésben, az MSZP, a DK és a Jobbik szavazóinak közel 90 százaléka egyetért az állítással. **Szinte a teljes társadalomban egyetértés mutatkozik abban is, hogy a jelenlegi uniós gyakorlat az uniós források felhasználásának ellenőrzésével kapcsolatban nem kielégítő, így a magyarok határozottan üdvözölnék, ha az Európai Unió szigorúbban járna el uniós pénzek ellenőrzése során.** A megkérdezettek közel négyötöde (79%) elégedetlen az EU korrupció elleni fellépésével, míg alig 15 százaléknyan gondolják úgy, hogy a jelenlegi uniós szabályozás és annak betartása megfelel az elvárásoknak.

A magyarok túlnyomó többsége szerint hazánkknak csatlakoznia kellene az Európai Ügyészséghez. A válaszadók 76 százaléka szerint Magyarországnak helye van a 2017-ben alapított uniós intézményben, 16 százaléknyan viszont kitanak emellett, hogy költségvetési ügyekben kizárólag a nemzeti ügyészség nyomozhasson. **A kormánypárti ellenkezés ellenére a fideszesek kétharmada szerint is Magyarországnak csatlakoznia kellene a szervezethez.** A momentumosok körében a támogatók aránya 70%, az LMP-sek véleménye megegyezik az átlaggal (75%), a jobbikosoknak 84%-a csatlakozna, az MSZP és a DK szavazói (93%-97%) pedig lényegében egyöntetűen pártolják a belépést.

Egy megosztott ország: jó vagy rossz irányba megy az Európai Unió?

Erősen megosztott a magyar társadalom az Európai Unióban zajló folyamatok jelenlegi irányával kapcsolatban, de relatív többségben vannak azok, akik szerint az EU összességében jó úton jár. A megkérdezettek 46 százaléka vélekedett úgy, hogy jó irányba mennek a dolgok az Európai Unióban, és 38 százalék gondolta azt, hogy nem jó úton halad a közösség. Nem meglepő módon a leginkább a kormánypárti szavazók elégedetlenek az Európai Unióban jelenleg zajló folyamatokkal. A fideszesek körében többségben vannak a borúlátó vélemények (54%), ami egyértelműen összefüggésben van azzal, hogy az elmúlt években a magyar kormány retorikáját meghatározta az EU politikai irányvonalának kemény kritikája. **Ugyanakkor az ellenzéki pártok szavazói sem látják teljesen rózsásnak a helyzetet, habár körükben mind átlagon felüli többségben vannak a pozitív vélemények.** Az ellenzéki szavazók között a legkevésbé a jobbikosok elégedettek az uniós trendekkel (55%), az MSZP és az LMP szavazóinak véleménye megegyezik (64%), a DK-sok 69 százaléka látja helyesnek a mostani irányt, míg a momentumosok a leginkább elégedettek, háromnegyedük szerint jó a jelenlegi irányvonal. A bizonytalanok körében is relatív többségben van a pozitív álláspont, habár körükben kifejezetten magas a válaszmegtágadás aránya. Ezekhez az adatokhoz hozzá kell tenni, hogy a dolgok irányával elégedetlen baloldali és liberális szavazók az Európa-szerte növekvő nacionalista populizmustól is félthetik az EU jövőjét, ahogy a kormánypárti szavazók is láthatják pozitívan a dolgokat, ha elfogadják a kormány álláspontját, miszerint az általuk képviselt politika feltörekvőben van Európa-szerte. **Érdemes**

megjegyezni, hogy a kormánypárti szavazók harmada nem osztja a Fidesz azon álláspontját, miszerint az EU túl liberális politikája miatt a vesztébe rohan a kontinens, ám ezzel párhuzamosan az ellenzéki szavazók körében is létezik egy számottevő kisebbség, akik szerint rossz irányba mennek a dolgok Európában.

Ezt képviseli ma az EU:
gazdasági fejlődés, szabad mozgás és emberi jogok biztosítása

A magyar választók szerint a gazdasági fejlődés értékét (42%) képviseli jelenleg a leginkább az Európai Unió. Ezt választották a leggyakrabban a válaszadók, amikor arra kértük őket, hogy az előre megadott lehetőségek közül válasszák ki azt a hármat, melyeket jelenleg szerintük a leginkább megtestesít az EU. **A gazdasági prosperitás mellett a dobogóra az EU-n belüli szabad mozgás és az emberi jogok védelme fért fel.** Minden harmadik válaszadó megemlítette a külföldi munkavállalást és tanulást (32%), valamint az emberi jogok kérdését (31%), minden negyedik megkérdezett pedig a **béke zálogaként**, illetve **a demokrácia és jogállam védelmezőjeként** tekint az Európai Unióra (27-27%).

Minden ötödik megkérdezettnek az uniós állampolgárok **emelkedő életszínvonalát**, illetve a **kulturális sokszínűséget** jeleníti meg az EU, 19 százaléknyi megkérdezett szerint pedig az EU elkötelezett **a tagállamok közötti fejlettségi különbségek leküzdésért.** **A klímaváltozás elleni harcban, valamint a hagyományos családi értékek védelmében** a megkérdezettek 16 százaléka tartja kifejezetten hitelesnek az EU-t. **11 százalék szerint Európa külső határainak védelmét képviseli a leginkább a közösség – ezzel a megadott válaszlehetőségek közül ez végzett az utolsó helyen.**

Mit képviseljen az EU a jövőben?
Jólét, életszínvonal emelése, demokrácia védelme

Amikor az a kérdés merült fel, hogy mely értékeket kellene az EU-nak a jövőben a leginkább képviselnie, **a legtöbben első helyen a demokrácia védelmét választották (19%).** Ugyanakkor, ha azt nézzük, hogy összességében mely téma került a leggyakrabban az első három közé, akkor egyértelműen leginkább a jólét és az életszínvonaljavítás hangsúlyosabb képviseletét várja a magyar társadalom a jövőben az Európai Uniótól. A válaszadók 43 százaléka említette **a gazdasági fejlődés** célkitűzését, 35 százalék pedig az **életszínvonal javításának** erőteljesebb uniós törekvését látná szívesen a jövőben. A materiális javak iránti igény után a **demokrácia és jogállam védelmét** (34%), **az emberi jogokat** (32%), valamint **a békét** (30%) állítanák az EU működésének középpontjába

a magyarok. Ezeket a témákat a hatodik helyen követi **a tagállamok közötti egyenlőtlenségek csökkentése** (29%). A kormány álláspontjával összhangban minden ötödik magyar szerint kellene **a hagyományos családi értékeket**, valamint **Európa külső határait jobban megvédeni**, és uniós prioritásként kezelni. Majdnem ugyanennyien gondolják azt, hogy a jövőben sem szabad veszélyeztetni **az EU-n belüli szabad mozgást**. **A klímaváltozás elleni harc a válaszadók mindössze 15 százalékának uniós prioritás, és ezzel utolsó előtti helyre került a vizsgált 11 kérdés közül. A kulturális sokszínűség promotálására még ennyi igény sincs**: mindössze a magyarok 5 százalékának számára fontos, hogy a jövőben sokkal hangsúlyosabb értéként megjelenjen az Európai Unió politikai agendáján.

A kormánypárti szavazók a várakozásoknak megfelelően a hagyományos családi értékek és Európa külső határainak védelmét várják az Európai Uniótól, míg a demokrácia és jogállam, valamint az emberi jogok terén az átlagosnál kevésbé szeretnék erőteljesebb fellépést. Az MSZP-sek számára az átlaghoz képest szintén fontosabb Európa külső határainak védelme, ám körükben a gazdasági fejlődés és a demokrácia védelme is fontosabb az átlagosnál. A jobbikosok elsősorban a materiális értékek hangsúlyosabb képviselésének igényével térnek el a többi választói csoporttól: a gazdasági fejlődést és a gazdasági egyenlőtlenségek csökkentését ők választották az egyik leggyakrabban. Az LMP esetében érthető módon kifejezetten fontos érték a klímaváltozás elleni harc: majdnem kétszer annyian jelölték meg ezt az opciót, mint az átlag. Emellett az EU-n belüli mobilitás melletti elköteleződés is az ökopárt szavazóira jellemző a leginkább. A Momentum szimpatizánsaira a legjellemzőbb a kulturális sokszínűség iránti igény, de ők választották a leggyakrabban a demokrácia és jogállamiság védelmét is. A DK-sok számára a legkevésbé fontos Európa külső határainak a védelme, ők inkább a jogállamiság és az emberi jogok védelmében, valamint a gazdasági fejlődésben betöltött katalizátor szerepben látnák a jövőben a legszívesebben az Európai Uniót.

Az európai integráció mélyítésének korlátai: erős bázisa van a nemzeti szuverenitás védelmének

Az egyes szakpolitikai területeken **a döntéshozatal szintjét tekintve erős bázisa van a nemzeti szuverenitás politikájának**. A 13 vizsgált szakpolitikai terület többségében inkább csak nemzeti hatáskörben hoznának döntéseket a magyarok. A legnagyobb arányban a megkérdezettek az adózás kérdésében ragaszkodnak a nemzeti hatáskörhöz, amelyet a kulturális politika és az oktatáspolitikát követ. **Mindössze négy közpolitikai témában (energiapolitika, kül- és biztonságpolitika, környezetvédelem és klímapolitika, bűnüldözés és terrorizmus elleni harc) voltak többségben azok, akik inkább az Európai Unióval közösen szabályozott és összehangolt döntéshozatal pártján állnak**. A kormánypárti szavazók jellemzően a nemzeti hatáskörben kialakított szabályozások mellett teszik le a voksukat, míg az ellenzékiek sokkal inkább nyitottabbak az összehangolt döntéshozatalra. Utóbbi álláspont

támogatottsága a DK-sok körében a legmagasabb. Emellett kiemelendő, hogy **az Európai Unió kizárólagos hatáskörébe csak a társadalom igen kis része utalna döntéseket: a szakpolitikai területtől függően az Európai Egyesült Államok támogatói 5–12% között vannak.**

Összességében a 2004–2019 közötti időszakot, az uniós tagság első 15 évét a magyar társadalom kedvezően ítéli meg az ország szempontjából, és az EU-hoz továbbra is többnyire pozitív asszociációkat kötnek a választók. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy az Európai Unió kedvező hazai megítélése elsősorban gazdasági érveken és szempontokon nyugszik. Az elmúlt 15 évben ez a gazdasági mérleg túlnyomórészt pozitív a magyarok szemében, de a jövőre vonatkozó, elsősorban a jólét és az általános életszínvonal emelkedéséhez kapcsolódó elvárások (melyek a magyar társadalom prioritáslistáján az élen állnak) jelzik, hogy a következő években is a materiális dimenzióban érzékelt tapasztalatoktól függhet, hogy mennyire tartható fent a csatlakozás óta stabilan pozitív hozzáállás az európai integrációhoz.

A Fidesz kilenc éve tartó euroszeptikus kampánya ugyan nem tudta megfordítani az EU pozitív hazai megítélését, de kétségteljesen erősítette a hatását. Ma már a fideszesek között van kiugró mértékben a legtöbb EU-kritikus szavazó, közel ugyanannyian gondolják azt, hogy az EU-ban rossz irányba mennek a dolgok, mint akik szerint jól alakulnak a trendek, és a migráció 3-4 év alatt az uniós tagság legfontosabb hátrányává vált a választók szemében. A kormány szuverenitásféltő retorikájának is széles közönsége van: a nemzeti szuverenitás korlátozása sok választó szemében komoly hátránya az uniós tagságnak és a legtöbb szakpolitikai kérdésben azok vannak többségben, akik nemzeti szinten hoznák meg a döntéseket. A hatásköri kérdésekben a kormánypárti és az ellenzéki szavazók között tapasztalható megosztottság azt jelzi előre, hogy az EU jövőjével kapcsolatos viták – melyek erősödése várható a következő években – is polarizálhatják majd a jövőben a magyar közvéleményt. Az ellenzéki pártok közönsége tud azonosulni azzal, hogy a legtöbb kérdésben Brüsszellel összehangolva szülessenek meg a döntések (az Európai Egyesült Államok célkitűzése ugyanakkor rétegtéma), míg a kormánypárti szavazók körében komoly ellenállás építhető a szuverenitást féltő politikára. Az ellenzéki szavazók kifejezetten bíznak abban, hogy az európai integráció segíteni tud az országon, és nemcsak gazdasági értelemben. Valamennyi ellenzéki szavazótábor kifejezetten elvárja, hogy a demokrácia és a jogállam védelme legyen hangsúlyosabb prioritás az uniós politikában, és számít az európai közösségre az uniós pénzeket érintő korrupció megfékezésében is. Az ezeken a területeken mutatott teljesítményen is múlik majd, hogy az Európai Unió a következő években is olyan pozitív referenciapont marad-e a magyar választók nagy része számára, mint az elmúlt 15 évben.

